GAZZE RAPORU

ÖNGÖRÜLER, TEKLİFLER VE ÇÖZÜMLER

تقرير غزة التوقعات والمقترحات والحلول

GAZA REPORT
FORESIGHTS, PROPOSALS AND SOLUTIONS

Prof. Dr. **Abdulkadir Macit**

Prof. Dr. **Salih Kesgin**

Prof. Dr. **Abdulvahap Özsoy**

Doç. Dr. **Nurettin Menteş**

CİHANNÜMA

GAZZE RAPORU ÖNGÖRÜLER, TEKLİFLER VE ÇÖZÜMLER

Prof. Dr. Abdulkadir MACİT
Prof. Dr. Salih KESGİN
Prof. Dr. Abdulvahap ÖZSOY
Doç. Dr. Nurettin MENTEŞ

15 Kasım 2025

CİHANNÜMA

COPYRIGHT © 2025
Bu yayının tüm hakları CİHANNÜMA DERNEĞİ'ne aittir.
CİHANNÜMA'nın izni olmaksızın yayının tümünün
veya bir kısmının elektronik veya mekanik *(fotokopi, kayıt ve bilgi depolama, vd.)* yollarla basımı, yayını, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Cihannüma Yayınları - 23
l. Baskı: 2025

ISBN : 978-625-96897-2-2
Editörler : Prof. Dr. Abdulkadir MACİT
Prof. Dr. Salih KESGİN
Prof. Dr. Abdulvahap ÖZSOY
Doç. Dr. Nurettin MENTEŞ

Mizanpaj -Tasarım : DNA Digital
Baskı : TDV Yayın Matbaacılık Tic. İşletmesi Basımevi Sertifika No: 48058 Ostim OSB Mahallesi 1256 Cadde No: 1106374 Yenimahalle /Ankara

CİHANNÜMA DERNEĞİ
Hacı Bayram Mah. Haşimi (Kutlu) Sok. No: 12 Altındağ/
Ankara - TÜRKİYE
| www.cihannuma.org |

İÇİNDEKİLER

Sunuş 6

Takdim 8

Değerlendirme Özeti 11

Teklifler ve Çözümler 15

Gazze'nin Yeniden Yapılandırılmasında
3İ'ye (İkna, İnşa ve İhya) Yatırım Yapılması 16

Düşünce ve Siyonizm Dosyası 19

Hukuk Dosyası 22

Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dosyası 26

Eğitim ve Yükseköğretim Dosyası 30

Medya ve İletişim Dosyası 34

Kültür ve Sanat Dosyası 38

Sağlık Dosyası 41

İnsani ve İktisadi Yardımlar Dosyası 48

Bilim, Mühendislik, Sanayi ve Teknoloji Dosyası 52

STK'lar Dosyası 54

Katkı Verenler 61

Sunuş

"Ne yaparsanız yapın soykırımı unutmayın. Çünkü unutulan soykırım tekrarlanır."

Aliya İzzetbegoviç

Gazze'de yaşamayı imkânsız hâle getiren abluka ve saldırılar, 7 Ekim 2023 sonrasında eşi benzeri görülmemiş bir insani krize yol açmıştır. Bu kriz yalnızca kitlesel can kayıpları ve altyapının tahribatıyla sınırlı kalmamış, aynı zamanda uluslararası hukuk düzeninin ve insan haklarını korumakla yükümlü kuruluşların etkinliği konusunda derin şüpheler doğurmuştur. Ekonomik kuşatma, sistemli yerleşim stratejileri, kitlesel yerinden edilmeler ve uluslararası hukukun sistematik ihlali şeklinde işleyen bu süreç bölgeyi yalnızca bir çatışma alanı değil; aynı zamanda küresel güç mücadelelerinin yaşandığı, güç dengelerinin daha da sertleştiği ve ümmetin birlik kapasitesinin sınandığı tarihsel bir dönemeç ve alan haline getirmiştir. İsrail'in işgal ve baskı politikaları, uluslararası aktörlerin desteğiyle, salt askerî operasyonlarla açıklanamayacak, çok katmanlı bir sürece dönüşmüştür. Türkiye açısından mesele, yalnızca dış politikada ele alınacak bir dosya değil; aynı zamanda Ümmet-i Muhammed'in kırılgan dengelerinin doğrudan yansıdığı, toplumun gündelik yaşamını etkileyen çok boyutlu somut bir hakikattir.

Biz de bu hakikat gereğince ülkemiz, yakın coğrafyamız, Ümmet-i Muhammed ve insanlık olarak Gazze'de yaşanan işgal ve soykırım sebebiyle, en açık etkisini yakın coğrafyamızda ve günlük yaşantımızda gördüğümüz kritik bir süreçten geçtiğimizin farkındayız. Şüphesiz bu sürecin kısa

ve uzun vadede hayatımızın farklı alanlarını etkileyecek sonuçları olacağını biliyoruz. Bu açıdan süreci bizi hem karşı karşıya bıraktığı meseleler bağlamında hem de zihniyet ve onlarla beraber yürüyen uzun erimli pratikler açısından analiz etmek gerektiğini düşünüyoruz. Bundan dolayı Gazze Dosyası: Teorik Soruşturmalar ve Öngörüler Dosyası ile Türkiye'de böyle bir etkinliği inşa etme noktasında öncü rol alması gereken hocalarımızın, bu süreci değerlendirme hususunda katkı vermelerini planladık. Gazze Dosyası, içinden geçtiğimiz süreçle ilgili yalnızca güncel politik gelişmeler bağlamında değil; aynı zamanda eğitim, siyaset, felsefe, psikoloji, antropoloji, fizik, yapay-zeka, teknoloji, bilişim, kültür, sanat, medya, iletişim, mimari, veri bilimleri, yönetim, uluslararası hukuk, sosyoloji, dünya tarihi, sivil toplum gibi alanlar etrafında, yukarıda belirttiğimiz vizyona uygun şekilde yapılmış değerlendirmelerin yer alacağı bir çerçevede gerçekleştirilmiştir. Neticede dosya çalışmamızda tarih, düşünce, siyonizm, siyaset ve uluslararası ilişkiler, hukuk, eğitim ve yükseköğretim, medya ve iletişim, kültür ve sanat, bilim, teknoloji ve mühendislik, insani ve iktisadi yardımlar, sivil toplum kuruluşları ve sağlık olmak üzere 13 disiplinde toplam 45 metin kaleme alınmıştır. Mezkur metinler ve değerlendirmeler kaynak ittihaz edilerek ve Gazze'nin geçtiği süreç dikkate alınarak elinizde tuttuğunuz Gazze Raporu: Öngörüler, Teklifler ve Çözümler çalışması hazırlanmıştır. Ümit ediyoruz ki dosya sayesinde ileri müzakereler tetiklenecek, nitelikli ve derinlikli bir tartışma ortamı içerisinde çözüm önerilerinin kısa, orta ve uzun vadeli hayata geçirildiği bir aşamaya geçilmiş olunacaktır.

Prof. Dr. Abdulkadir Macit / Cihannüma Genel Başkan Yard.
Prof. Dr. Salih Keskin / Cihannüma GMYK Üyesi
Prof. Dr. Abdulvahap Özsoy / Cihannüma GMYK Üyesi
Doç. Dr. Nurettin Menteş / Cihannüma AİİK Üyesi

Takdim

Gazze ile imtihanımız iki senedir yüksek düzeyli bir halde devam ediyor ve öyle öngörüyoruz ki uzun bir müddet de böyle devam edecek. Ne hazindir ki bu halimiz, güçlü olanın haklı olduğu bir çağa şahitlik etmemizdendir. Her ne kadar biz öyle inanmasak da güçlü olanın kuralı koyduğu, dahası kuralı canının istediği gibi değiştirdiği bir asırdan geçiyoruz.

Malum olduğu üzere tevhidi inanç olan İslam insanı merkeze almış, ona sorumluluk yüklemiş, onu eşref-i mahlukat olarak görmüş ve yeryüzünü onun emrine âmade kılmıştır. Bu konuda Kur'an-ı Kerim; "Yeryüzünün salih kullara miras bırakıldığı"nı söylerken Tevrat'ta ve Zebur'da da hükmün böyle olduğunu beyan etmiştir. Durum böyle olmakla birlikte siyonizm, Yahudiliği ideolojiye dönüştürmüş ve "vaad edilmiş topraklar" masalı ile kendi kitlesini domine etmiştir.

Bilinmesi gereken bir gerçek var ki o da, dünyada düşmanını net olarak tarif eden bir millet olarak kimi gösterebiliriz diye sorsak cevap olarak onların siyonist Yahudiler olduğunu söyleyebiliriz. Onlar kendi ideolojilerine inananların dışındaki herkesi "goyim" yani insan dışı varlık olarak görmektedirler. Onlara hürmet etmezler, yaşama hakkı dahil hiçbir haklarını kabul etmezler ve aslında tüm insanlığı kendileri için düşman görmekten geri durmazlar. Dahası tahrif edilmiş olan Tevrat ve bunun politik yorumu olan siyonizme göre Yahudiler kendilerini "topraktan yaratılanlar"dan daha üstün varlıklar olarak görmektedirler. Bu bağlamda Netanyahu'nun "Bizler ışığın çocuklarıyız, onlar karanlığın çocukları" sözünü iyi analiz etmeli, her türlü insanlık dışı işleri yaptıkları hâlde "biz terörist değiliz, Hamas teröristtir" cümlesini dikkatten kaçırmamalıyız.

Diğer taraftan meseleyi sadece Gazze, Hamas ve direniş olarak hatta 7 Ekim Aksa Tufanı'nından ibaret görmek şüphesiz fotoğrafı eksik oku-

maya sebep olur. Ayrıca meseleyi sadece "holokost!" sürgünü yaşayan bir milletin kendine yurt arayışı veya siyonizm olarak da görmek yetersiz bir bakış açısı meydana getirmektedir. Sapkın bir ideoloji olan arz-ı mev'ud'un hedefinde Kudüs'ü Şerif ve Mescid-i Aksa'nın yıkılıp yerine Süleyman mabedinin inşa edilmesi vardır. Ayrıca "Tanrıyı kıyamete zorlamak" gibi konuları ihmâl etmeden meseleye yaklaşılması gerekmektedir.

Farkedileceği üzere mesele çok boyutludur. Meselenin çok boyutluluğu İsrail'in taraftarlığında da kendisini göstermektedir. Bunlar farklı ülkelerde yaşayan ve Yahudi dinine mensup olmadığı hâlde siyonizme hizmet etmeyi kendisine âdeta kutsal görev kabul eden, geçmişin "Haçlı orduları" gibi çok milletli ve çok dinli bir yapıdadır. Dahası bu yapıya bilerek veya aldanarak finansman desteği sağlayan ve kendisini İslâm inancına nispet edenler dahi vardır. Bunlar arasında devlet ve şirket yöneticilerine eşlik eden sıradan vatandaşlar da az değildir. Hatta siyonizme destek veren firmaları ve onların boykot edilmesi gereken ürünlerini kişisel konforu için terk edemeyen insanların varlığı da üzüntü vericidir. Bunların hepsi gaflet içindedir.

Gazze'de yaşayan insanlar yeryüzünün en organik ve temiz Müslümanları olarak görülebilir. Onlarda uzun yıllar süren açık cezaevi koşullarına ve acımasız ablukaya rağmen varlıklarını devam ettirme iradesinin yanında küçük çocuklardan yaşlılara ve hastalara kadar herkeste büyük bir teslimiyet ve şikayetsiz bir duruş görmekteyiz. Onları bu kadar dirençli kılan sebeplerin başında elbette aldıkları eğitimin büyük payı vardır. Buna ilâve olarak onların genetiğiyle oynanmış gıdalar ile beslenmemeleri, siyonist ürünlere tamah etmemelerinin getirdiği ruh ve beden temizliğini de görmeliyiz. O yüzden izzetli ve vakur duruşları sadece Müslümanları değil vicdan sahibi tüm insanları etkilemektedir. Böyle baktığımızda esasen biz onlara yardım etmiyoruz, etmek istediğimizi düşünüyoruz ama gerçekte onlar bize öğretmen oluyorlar, kalbimizi kavi tutmak için bize rehberlik ediyorlar.

Bu atmosfer içerisinde bize ve ülkemize her zaman olduğu gibi tarihi sorumluluk düşmektedir. Bizler Cihannüma ailesi olarak burada yazılan ya-

zılar, önerilen tekliflerın yanında her zaman ve her zeminde mazlumların yanında olmayı aslî vazifemiz biliyoruz, bileceğiz inşallah. Her eylemde sağduyulu şekilde davranmaya çalıyoruz ve öyle davranmaya devam edeceğiz. Gazze konusunda Sayın Cumhurbaşkanımız da her platformda vicdanın sesi, adaletin şahididir, olmaya da devam etmelidir. Tarih boyunca devletimiz ve milletimiz bu ve benzeri konularda çok duyarlı ve dikkatli davranmıştır ve davranmaya devam etmelidir. İnanıyoruz ki Allah yapılan onca güzel işin bereketini vermiştir, buna imanımız tamdır. Bu konuda devletimizden önemli bir beklentimiz var, o da çifte vatandaş olup siyonist orduya katılanlar kimlerdir onların ortaya çıkarılması ve soykırım suçuna iştirak etmekten dolayı yargı önünde hesap vermeleri ve vatandaşlıktan çıkarılmalarıdır. Bunu beklediğimizi ilan ediyoruz.

Bu çerçevede Cihannüma olarak Gazze konusunda hazırladığımız kapsamlı Gazze Raporu: Öngörüler, Teklifler ve Çözümler raporumuz ülkemizin ve ümmet-i Muhammed'in aziz mensuplarından, toplumlarından, sivil toplum kuruluşlarından ve devletlerinden beklentilerimize ilişkin tekliflerimizi içermektedir. Raporumuzun Gazzeli kardeşlerimizin kurtuluşuna, nehirden denize özgür ve bağımsız Filistin'in kuruluşunun müjdecisi olmasını niyaz ediyorum.

Selim Cerrah
Cihannüma Derneği Genel Başkanı

Değerlendirme Özeti

Gazze'de yaşanan insani tablo, sadece bir çatışmanın ya da savaşın değil; onlarca yıldır süren işgal, kuşatma ve sistematik bir yok etme politikasının en ağır sonucudur. 7 Ekim 2023'ten bu yana süren saldırılarda 70 bine yakın kişi şehit olmuş, 170 binden fazla kişi yaralanmış, on binlerce bina tamamen yıkılmıştır. Bu rakamlar, sadece birer istatistik değil, her biri ardında acı dolu hikayeler, yitirilen hayatlar, çaresiz aileler barındırmaktadır.

İsrail'in uyguladığı kuşatma politikası, bölgenin sağlık hizmetini ve sağlık eğitim altyapısını ciddi biçimde tahrip etmiştir. Ayrıca tıp ve sağlık profesyonelleri teorik ve uygulamalı eğitimleri, devam eden şiddet ve yıkım nedeniyle ciddi şekilde kesintiye uğratmıştır. Öğrencilerin %71'i saldırılar nedeniyle yerinden edilmiş ve evlerini terk etmek zorunda kalmıştır. Bu öğrencilerin birçoğu şu anda naylon çadırlardan oluşan geçici barınaklarda yaşamaktadır. Bu durum ders kitaplarına, elektronik kaynaklara, uygulama alanlarına ve çalışma materyallerine erişimi son derece güçleştirmektedir. Hastanelerin ve sağlık kurumlarının hedef alınmasıyla hayati tehlike altında sürdürülen klinik eğitimler, oluşan yıkım nedeniyle uygulama ortamlarının yetersizliği, özellikle çatışma bölgelerinde sağlık profesyonellerinin hedef alınması nedeniyle ciddi akademik kadro kaybı, ruhsal ve duygusal yıpranma ve stres sağlık alanındaki eğitimi sürdürülemez hale getirmiştir. Ayrıca, öğrencilerin %60'ı evlerini kaybetmiş, %59'u gelir kaynaklarını yitirmiştir. Süregelen sivil katliamlar nedeniyle ne kadar öğrencinin şehit olduğu veya yaralandığı tam olarak bilinememektedir.

İsrail'in uyguladığı kuşatma diğer taraftan Gazze halkını açlık ve hastalıklarla baş başa bırakmıştır. Gıda, ilaç ve yakıtın bölgeye girişine yönelik kısıtlamalar, Gazze'deki sağlık sistemini çökme noktasına getirmiştir.

UNICEF ve Dünya Gıda Programı verilerine göre, Gazze'de 1 milyondan fazla kişi kitlesel açlık krizini yaşarken, soykırım silahı olarak kullanılan "aç bırakma" nedeniyle 154'ü çocuk olmak üzere yüzlerce kişi hayatını kaybetmiştir. Birçok hastane, bombardımanlarla yıkılmış ve yıkılmayanlar ise yakıt yetersizliği sebebiyle hizmet veremez hale gelmiştir. Bölgede doktorlar ve sağlık çalışanları temel tıbbi malzemeler olmadan yaralıları tedavi etmeye çalışmaktadır.

Bu süreçte uluslararası toplumdan gelen tepkiler, çoğunlukla kınama düzeyinde kalmıştır. Uluslararası yargı organlarına (örneğin Güney Afrika'nın başvurusuyla Uluslararası Adalet Divanı'na, BM Genel Kurulu'nun talebiyle alınan danışma görüşlerine, Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin çıkardığı tutuklama emirlerine) başvurulmasına rağmen, İsrail bunların hiçbirini ciddiye almamıştır. Dahası, ABD, Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin personeline ve mahkemeye yardım eden sivil toplum kuruluşlarına yaptırım uygulayarak hukukun üstünlüğü ilkesini baltalamıştır. Hatta BM Genel Kurulu, İsrail'e yönelik ablukanın sona erdirilmesi ve insani yardım koridorlarının açılması yönünde defalarca çağrıda bulunmuş ancak İsrail bu çağrıların hiçbirine uymamıştır. Diğer devletler de bu hukuki girişimlere karşı kayda değer bir tepki göstermemiş, uygulanan yaptırımlar sınırlı ve etkisiz kalmıştır.

Aylar süren bombardımanların ve ağır insani krizin ardından, İsrail ile Hamas arasında bir ateşkes anlaşmasının duyurulması, bölgede uzun süredir beklenen bir nefes alma imkanını meydana getirmiştir. Ateşkes sürecinde bölgeye sınırlı insani yardım geçişlerine izin verilmesi planlanmaktadır. Ancak bu gelişmenin Gazze halkı için gerçek bir rahatlama anlamına gelmesi isteniyorsa, kısa sürede adil, kalıcı ve sürdürülebilir bir ateşkesin sağlanması; ablukanın tamamen kaldırılması ve insani yardıma engelsiz erişimin garanti altına alınması gerekmektedir. Zira geçici ateşkesler, geçmişte olduğu gibi, yalnızca yıkımın yeniden başlamasına kısa bir ara anlamına gelme tehlikesi barındırmaktadır.

Gazze'de gerçek bir ateşkesin sağlanmasının temel koşulu ise, adalet ve hesap verebilirlik ilkelerinin uygulanmasına bağlıdır. Bu doğrultuda Ne-

tanyahu hükümeti ve askeri yetkililer tarafından işlenen savaş suçları ve insanlığa karşı suçlar uluslararası hukuk çerçevesinde yargılanmalıdır. Geçmişte Bosna'da, Ruanda'da, Sudan'da olduğu gibi, adaletin gecikmesinin yeni trajedilere zemin hazırladığı unutulmamalıdır. Gazze'deki soykırımın failleri de hesap vermelidir. Aliya İzzetbegoviç'in ifadesiyle; "Ne yaparsanız yapın soykırımı unutmayın. Çünkü unutulan soykırım tekrarlanır."

Devletler kısa vadede yalnızca insani yardım çağrılarıyla yetinmemeli, orta ve uzun vadede somut siyasi ve ekonomik yaptırımlarla harekete geçmelidir. İsrail'e silah ambargosu uygulanmalı, askeri ve ekonomik iş birlikleri askıya alınmalı, savaş ekonomisini besleyen tüm ticari ilişkiler durdurulmalıdır. İnsan haklarını savunduğunu iddia eden hiçbir ülke, çocukların öldürüldüğü, hastanelerin hedef alındığı bir rejimle iş birliği yapmamalıdır.

Aynı zamanda sivil toplum, medya ve uluslararası kuruluşlar da üzerlerine düşen sorumluluğu yerine getirmelidir. İnsani yardımların engelsiz biçimde Gazze'ye ulaşabilmesi için sınır geçişleri ve deniz yolları tamamen açılmalı, yardım kuruluşlarının güvenliği garanti altına alınmalıdır. Gazze'ye ulaşmak için deniz yoluyla yola çıkan Küresel Sumud Filosu gibi sivil girişimler, uluslararası hukuka uygun barışçıl eylemler olarak desteklenmeli; bu çabaların engellenmesi kabul edilmemelidir. Gazze Vicdan Mahkemesi (Gaza Tribunal) gibi sivil yargılamalar ulusal ve uluslararası düzeydeki mahkemelerce devam ettirilmelidir.

Unutulmamalıdır ki Gazze meselesi, bölgesel bir sorun değil küresel bir vicdan testidir. Bugün Gazze'de yaşananlar, insan hakları, uluslararası hukuk ve adalet kavramlarının dünya nezdinde ne kadar geçerli olduğunun dramatik bir göstergesidir. Gazze halkı, yıkımın ortasında bile direncini, onurunu ve insanlığını korumaya devam etmektedir. Onların bu onurlu direnişi, dünyanın sessizliğine karşı bir çağrıdır. Bugün tüm dünya artık bu çağrıya kulak vermek, İsrail'in işlediği insanlık suçlarına sessizliğiyle ortak olmaktan vazgeçmek zorundadır. Çünkü Gazze'deki adaletsizlik, yalnızca Filistinlilerin değil tüm insanlığın vicdanına yöneltilmiş bir tehdittir.

Bu tehdit ortamında İslam'ın insanlığa vadettiği şey, sadece ümmetinin belli bir parçasının haklarını korumak değil; dünyanın neresinde olursa olsun tüm insanlığı bu tür belalardan korumak ve kurtarmaktır Bu bağlamda Ümmet-i Muhammed'in öncelikle bir ve beraber hareket ettiklerinde bunun mümkün olduğuna inanması ve inancı uğruna mücadelesini net bir şekilde sürdürmesi gerekmektedir.

Teklifler ve Çözümler

Gazze'nin Yeniden Yapılandırılmasında 3İ'ye (İkna, İnşa ve İhya) Yatırım Yapılması

1. İkna: Gazze'den önce, orada yaşayan insanların yorgun gönüllerinin yeniden inşa edilmesi gerekmektedir. Geçiş dönemleri, restorasyon dönemleri, bir toplumu tamir etmenin, yeniden kendine getirmenin, duyguları tamir etmenin, kurak gönüllere yağmur düşürmenin zamanlarıdır. Bir ülkenin yeniden kalkınması için, sermayeden daha çok, umuda ihtiyaç vardır. Umut için; gerekli olan şartlar: siyasi istikrar, kurumsal kapasitenin geliştirilmesi, dış müdahalelere karşı korunaklı bir şehir kurulması, hesap verilebilir bir sistemin inşası, özgür basın ve medyanın oluşturulması gerekmektedir. Bir ülkenin yeniden kalkınması için, maddî kaynaklardan daha çok, moral sermayeye ihtiyaç vardır. Bunun için de Filistin halkının psikolojik durumunu güçlü tutmaya, direnişlerini sürdürmeye ve yerinden edilmeyi engellemeye yönelik faaliyetler yürütülmelidir.

2. İnşa: İnşa olmazsa, ikna da olmaz. İnsan anlatılana değil, gördüğüne inanır. İnşa; ancak şenlendirme ile mümkündür. Şenlendirme; şehirlerin imarı, âbâd edilmesi, insanların iskan edilmesi, huzur-güvenliğin sağlanması ve iaşesinin temini gibi şehircilik ve şehirleşme faaliyetlerinin tümünü birden ifade etmektedir. Bunun için;

- İlk olarak, yerel âdetler ve demografik bilgiler öğrenilmeli, buna göre kurallar konulmalıdır. Böyle bir tespit ile şehrin önceki hali bilinmeli, yeni halinde bir süreklilik sağlanmış olmalıdır. Geçmiş kültür ve gelenekler öğrenilerek, aynı zamanda yaşatılmaya devam edilmelidir.

- İkinci aşama, araziler tescil edilmeli, vergi nispetleri belirlenmelidir. Eski yasalar ve bölgeye ait örf ve adetler kanunlarda yer almalı, yumuşak bir geçiş ve süreklilik sağlanmalıdır.

- Üçüncü aşama; adalet, güven ve huzur tesis edilmelidir. Hukukî alt yapı kurulmalı, beledî hizmetler yürütecek yöneticiler tayin edilmeli, asayişi sağlayacak ekipler belirlenmeli, yönetici tayinleri yapılmalı ve bürokratik gerekli atamalar tamamlanmalıdır.

- Dördüncü aşama; şehrin mimari unsurlarının ve inşa edilmiş alanlarının olabildiğince tamir ve tadili yapılmalı, şehrin teknik, estetik ve yaşanabilir alanlarla ilgili birikimi sürdürülmelidir.

- Beşinci aşama; çok kültürlülük ve bir arada var olabilmenin pratiği devam ettirilmelidir.

Özetle; Gazze özelinde şenlendirme ile; yeni yerleşim ve iskan alanlarının hızlıca oluşturulması, üretim sürekliliğinin sağlanması, güvenliğin tesisi, demografik dengenin sağlanması ve buraların yaşayanları için vatan kılınması gerekmektedir.

3. İhya: Şehrin en güzel şekilde mayalanması için, etütlü iskan politikaları ile tüccarı, askeri, esnafı, alimi, dervişi ile bir bütün olarak yeni bir şehir ihya etmek gerekmektedir. Gönül insanları, özellikle harap ve ıssız bölgeleri mesken tutmalı, o bölgelerin iskanına katkıda bulunmalıdırlar. İskana açılmak istenen bölgelerde, vakıflar kurulmalı, hayırseverler bulunmalı, sosyal ve ekonomik temelli yapılar-cami, medrese, köprü, han, hamam, aşevi, zamanla etraflarında yeni yerleşim alanları oluşumu sağlanarak, şehirleşmeye farklı katkılar sağlamak gerekir. Farklı görüş ve yaşayışta olanların yerlerini terk etmesinin önüne geçilmeli, gönül alma yolu ile uygulanan dini serbestiyet, can ve mal güvenliği, vergi muafiyeti, askeri ve idari sistemin içine katılmalıdırlar. Yeni yerleşim yerlerine, cadde ve sokaklara verilecek isimler, bu hoşgörünün işaret taşları olmalıdır. O mahalde yaşayacakların, bulundukları muhit ile irtibatlarını sağlayabilecek isimler özenle seçilmelidir. Şehrin fiziki olarak inşa etmenin yanında, yaşayanlarının ruh dünyasının tamiri ve ekonomik refahını da temin etmek

gerekmektedir. Atölye çalışmaları yapılmalı, kurulacak kooperatifler ile kadınların sosyal hayata tutunmaları sağlanmalı, verimli arazilerin tespiti ile birlikte iyi tarım uygulamaları, meslek edindirme kursları vb. ile bu sürece hızlıca farklı boyutlarda katkılar verilmesi gerekmektedir.

• Ümmet kavramı modern bağlamda yeniden yorumlanmalı, Filistinlilerin hem millî hem de dinî kimliklerini birlikte kuşatacak esnek bir birlik modeli geliştirilmelidir. Cemaat, tarikat ve mezhepler arasındaki farklılıklar çatışma nedeni değil zenginlik kaynağı olarak görülmeli, Hristiyan ve diğer gayrimüslim unsurların da Filistin ulusal kimliği içinde daha aktif biçimde yer alması sağlanmalıdır. Böylelikle ümmet ve milliyetçilik arasındaki gerilim, kapsayıcı bir siyasi ve sosyal vizyonla aşılmalıdır.

• Gazze meselesinin insanlık vicdanı açısından anlamı yüksektir. Dünya'nın farklı ülkelerinde ortaya çıkan direnç, dünya halklarının bu Siyonist tahakkümün yaratacağı maliyetlerden duyduğu huzursuzluk ile ıstırap verici vicdanın baskısı altındaki seslenişleri ve isyanlarıdır. Gazze süreci, insanlık için yeni yepyeni bir tazelenme imkânını zorlamaktadır. Sadece Müslümanlar için değil aynı zamanda insanlık yeni bir idrak sürecine doğru sürüklenmektedir. İnsanlığın vicdanını hareket geçiren eylemler, faaliyetler ve gündemler çeşitlendirilmeli, güçlendirilmeli ve kararlılıkla sürdürülmelidir.

• Gazze soykırımı modern dünya sisteminin var ettiği aklın, kurumların ve değerlerin tükendiği bir yer olarak çok önemli bir milat ve mevzi kabul edilmelidir. Bu hususta modern ideolojilerin gerçekliği bütünlüklü bir şekilde gün yüzüne çıkarılmalıdır. Batı Avrupalı toplumları aydınlanma dönemiyle var ettikleri modern dünya sistemi, çıkarılan iki dünya savaşı, yalanlar üzerine kurulan holokost propagandası, var edilen soğuk savaş dikotomisi, kurulan yeni dünya düzeni, pozitivist bilimcilik, hümanizm, uluslararası normlar ve hukuk, insan hakları, modern devlet paradigması vd. işte tüm bunların hepsi soğukkanlı bir şekilde tahkik edilmelidir.

• Müslümanlar, davalarının haklı olduğunu göstermek için dünyadaki diğer zulüm, savaş, açlık ve sömürülere de aynı samimiyetle tepki göstermelidirler. Aksi halde inançlarının gereğini tam olarak yerine getirememiş olacakları gibi diğer insanlara davalarında samimi olduklarını da anlatamayacaklardır.

• İnancın tüm diğer kabul ve eylemlerden önce olduğu ifade edilmelidir. İnancımız gereği aslolan "insan" olmaktır. Bu yüzden hiçbir iyilik ya da kötülük, insana yapılan zulümden daha acil ve önemli olamaz. Bir başka ifade ile bir insana yapılacak en büyük kötülük onu öldürmek ve onun ahiretini mahvetmektir. Bu bağlamda Müslümanlar makâsıdü'ş-şerîayı yeniden yorumlayarak tüm insanlık için küresel düzeyde çözüm olarak sunmalıdır. Burada acil olan hakkı ve hakikati aşikar ve hakim kılmak, zulüm ve batılı ise ortadan kaldırmaktır.

• Ümmet-i Muhammed öncelikli olarak hak ve adaletin tüm insanlık için olduğunu kabul etmelidir. Bu inançtan hareketle tüm insanlığın selameti için sistemli ve iradeli olarak gayret göstermelidir. Burada merhum **Necmettin Erbakan'ın "İsrail güçten anlar" ifadesinden** hareketle cihadın Siyonizm'e karşı sistemli ve bilinçli bir hareket olarak sürdürülmesi sağlanmalıdır. Cihat, küfrün önderlerine karşıdır. Tehditkâr, ırkçı ve üstünlükçü bir ideoloji olan Siyonizm'dir, yoksa dinler ya da toplumlar değildir. O yüzden İslam dünyasının Siyonist saldırı karşısındaki inanç odaklı mukavemet bilincini diriltici adımlar atılmalıdır. İslam'ı dikkate alarak adil bir nizamın kurulması için alemde yeni bir erdemliler ittifakı zorlanmalıdır.

• İsrail zulmünün ardında yatan Siyonist ideolojinin tüm yönleriyle aşikar kılınması gerekmektedir. Siyonist rejimin güç kaynakları ve destek sütunları belirlenmeli ve haritalandırılmalıdır. Siyonizm'in sistematik soykırım stratejisinin yalnızca askeri saldırılarla değil, aynı zamanda bu ideolojinin vicdanları körelten propagandaları, medya manipülasyonu, akademik hegemonya ve kültürel sömürüyle sürdürülmekte olduğu bilinmeli ve Siyonizm ile politik, diplomatik, hukuki, ekonomik, medya, kültür, akademi, eğitim, teknoloji, sanayi, bilim, sanat, turizm ve spor

alanlarında çok yönlü ve bütünlüklü bir mücadele aşamasına geçilmelidir. Bu mücadele; halkların, hareketlerin, partilerin, sendikaların, sivil toplum örgütlerinin ve bireylerin katılımıyla dayanışmayı güce dönüştürmeli, normalleşmeyi reddetmeli ve Siyonist projenin tüm cephelerde kuşatılmasını sağlamalıdır.

• Siyonizm, yalnızca Filistin'deki askerî operasyonlarıyla değil, küresel düzeyde gıda, sağlık, ahlak, aile, toplum ve ekonomi gibi temel alanlarda yürüttüğü çok katmanlı projelerle ideolojik hâkimiyetini tesis etmeyi amaçlamaktadır. Ailesiz toplum, cinsiyetsiz ve yalnızlaştırılmış birey, nikahsız birliktelik, annesiz ev, Tanrısız hayat, dijital diktatörlük ve tek dünya devleti bu projelerinin en belirgin hedefleridir. Bu hedeflerini; medya manipülasyonu, sermaye kontrolü, siyasi yönlendirme ve toplumsal çözülme gibi araçlarla sistematik biçimde planlamaktadır. Bu sayede kutsal değerlerin yok edilmesini gerçekleştirmek istemektedirler. STK'lar bu hedeflerin, araçların ve planların farkında olarak birey, aile, toplum ve evlilik müessesesinin kuvvetlendirilmesine yönelik faaliyetlerini artırmalıdırlar.

• Siyonizm'in bir savaş aracı da "hafıza silme" faaliyetleridir. Bu bağlamda İsrail'in hafıza silme taktiklerine karşı şuurlu olunmalıdır. Filistin, İslam'ın ilk kıblesi olan "Mescid-i Aksâ'yı" barındırması açısından bizim için bir inanç sembolüdür. Mekanları müdafaa edemeyenler diğer manevi değerleri de muhafaza edemezler. Mescid-i Aksâ yerine "Kubbetüssahrâ" görselleri kullanılmalıdır. Burada inanç olarak Mescid-i Aksâ sembolünü unutturmak bir saldırı aracı olduğu gibi Filistin'i yerle bir ederek insanların oradaki hafızlarını silmek ve neticede insanların Filistin ve özellikle Kudüs ile olan manevi ve duygusal bağını yıkmak da bir savaş yöntemidir.

• Filistin sadece Müslümanlar için değil özellikle Hristiyanlar için de önemli bir bölge olduğu için Gazze meselesinde insanlığın tüm gruplarının seferberliğinde hareket edilmelidir.

• Gazze'deki insanlık krizinin uluslararası hukuki boyutu sürekli olarak gündemde tutulmalı; Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM) ve Uluslararası Adalet Divanı (UAD) süreçlerine akademik ve diplomatik destek mekanizmaları oluşturulmalıdır.

• Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin etkisizliği karşısında, Genel Kurul'un "Uniting for Peace" (Barış için Birleşme) mekanizması çerçevesinde yeni diplomatik inisiyatifler geliştirilmelidir.

• Gazze Vicdan Mahkemesi jürisinin de belirttiği üzere İsrail Gazze'de **aç bırakma ve kıtlık, domicide (ev kıyımı), ekosit (ekolojik yıkım), sağlık altyapısının kasıtlı yok edilmesi, reprocide (üreme soykırımı), scholasticide (bilgi soykırımı), gazetecilere yönelik saldırılar ve politicide (siyasi soykırım)** yoluyla soykırım uygulamıştır. Bu yüzden İsrail'in Gazze'deki eylemleri uluslararası insancıl hukuk açısından soykırım, insanlığa karşı suçlar açıkça adlandırılmalı ve savaş suçları kategorilerinde sistematik olarak belgelenmelidir.

• Batılı hükümetlerin -başta Amerika Birleşik Devletleri'nin- ve diğer bazı devletlerin, İsrail'in işlediği soykırımda suç ortağı ve kimi durumlarda doğrudan işbirlikçi olduğu sürekli gündemde tutulmalı, bunun hukuken soykırım ortaklığı olduğu dile getirilmelidir.

• Gazze işgali ve soykırımında rol oynayan, destekleyen, kolaylaştıran veya suç ortağı olan herkesin -failler, destekçiler, işbirlikçiler- mevcut tüm yasal yollarla ve hukukun elverdiği en geniş ölçüde hesap vermesi sağlanmalıdır.

• Soykırım Sözleşmesi'ne taraf tüm devletlerin **soykırımı önleme yükümlülüğü** altında olduğu ve buna göre hareket etmeleri gerektiği vurgulanmalıdır.

• Refah Sınır Kapısı ve insani yardım engelleri, **üçüncü devletlerin yükümlülükleri bağlamında değerlendirilerek, "yardımı reddeden devletlerin sorumluluğu"** ilkesi gündeme daha güçlü getirilmelidir.

• Uluslararası toplumun çifte standardı vurgulanarak, Filistin meselesinde insan hakları rejiminin seçici uygulanışına karşı bilimsel ve diplomatik raporlar hazırlanmalıdır.

• Uluslararası kurumların ve raportörlerin hedef alınması, uluslararası örgütlerin tarafsızlığı ve dokunulmazlığı açısından ele alınmalı, BM personeline yönelik saldırıların uluslararası sorumluluk doğurduğu hatırlatılmalıdır.

• Türkiye'nin diplomatik kapasitesi sivil toplum, üniversiteler ve kamu kurumlarıyla koordineli biçimde kullanılmalı ve Filistin meselesinde sürekli diplomatik baskı stratejisi oluşturulmalıdır. Nihayetinde İsrail'in, uluslararası örgütlerden ve kurumlarından -özellikle Birleşmiş Milletler ve bağlı kuruluşlarından- askıya alınması sağlanmalıdır.

• Uluslararası konvoy, gemi ve vicdan hareketleri desteklenmeli, Filistin dayanışması adalet temelli küresel bir sivil dayanışma ağı biçiminde kurumsallaştırılmalıdır.

• Apartheid rejimi, bir ırk grubunun bir diğer ırk grubu üzerinde baskı ve tahakküm uyguladığı kurumsallaşmış bir rejimi ifade etmekte olup, bu rejimin sürdürülmesi amacıyla toplumun bir kesimine yönelik hukuka aykırı fiiller, insanlığa karşı suçlardan apartheid suçunu oluşturmaktadır. Bu suçu oluşturan eylemler, **Apartheid Sözleşmesi, Irk Ayrımcılığı Sözleşmesi ve Roma Statüsü'nde yasaklanmıştır. İsrail Devleti Irk Ayrımcılığı Sözleşmesi'ne taraf olduğundan Filistinlilere karşı eylemleri sebebiyle İsrailli yetkililerin bu suç kapsamında yargılanması sağlanmalıdır.**

• Kamuoyu bilgilendirme ve bilinçlendirme kampanyaları, dezenformasyonla mücadele edecek şekilde planlanmalı, doğru bilgiye dayalı boykot politikaları teşvik edilmelidir.

• Gazzelilerin yaşama hakkı İsrail tarafından sistematik ve kasıtlı bir şekilde ihlal edilmekte, İslam hukukundaki yaşama hakkı ihlal edildiği gibi uluslararası hukuk da ihlal edilmektedir. İslam'ın adalet anlayışına göre;

- **Bireysel düzeyde:** Boykot, bilinç oluşturma, dua ve maddi destek kampanyaları,

- **Toplumsal düzeyde:** STK'lar aracılığıyla yardım, basın açıklamaları, protestolar,

- **Devlet düzeyinde:** Uluslararası baskı, dava süreçlerinin başlatılması, diplomatik çağrılar ve askerî müdahale çabaları ile mücadele edilmelidir.

• Boykot bireysel, toplumsal ve devletler düzeyinde genişletilerek sürdürülmelidir. Bireysel boykot uygulamalarında öncelik, mücadele edilen tarafın kaynaklarının kesilmesidir; bunu takiben alternatif üretim ve destek mekanizmaları geliştirilmelidir. Ticari, siyasi, hukuki ve askerî boykotların icrası için imkân ve sınırlara dair çalışmalar yapılmalı, Müslüman nüfusun yoğun olduğu ülkelerde Siyonizm'in tekel oluşturduğu sektörler tespit edilmeli; bu sektörlerde etkin olamamanın nedenleri araştırılmalı, engellerin aşılması için devlet teşvikleri ve Siyonizm'e karşı konumlanmış kişi ve kurumların desteği sağlanmalıdır.

• Gazze Şeridi üzerindeki abluka, askeri güvenlik tedbiri olarak meşrulaştırılamayacak ölçüde sivilleri doğrudan etkilemekte ve uluslararası hukukta yasaklanan kolektif cezalandırma kapsamında değerlendirilmekte; uluslararası toplumun önemli bir kısmı ablukayı hukuka aykırı ve kolektif cezalandırma olarak görmektedir. Uluslararası Adalet Divanı'nın 2024 yılında verdiği geçici tedbir kararında insani yardımın engellenmesini **"soykırım riski"** bağlamında değerlendirmektedir. Bu çerçevede İsrail'in soykırım işlediği her platformda ifade edilmeli ve yargılanması sağlanmalıdır.

• Gazze'de yaşama hakkı yoğun ihlallere maruz kalmaktadır. Masum sivillerin katledilmesi, orantısız güç kullanımı ve abluka gibi

uygulamalar, uluslararası hukuka açık aykırılıklardır ve savaş suçu niteliği taşır. Uluslararası toplumun ve BM'nin bu ihlalleri önlemek için güçlü, tarafsız ve kararlı adımlar atması şarttır. Uluslararası ceza mekanizmalarının aktif kullanımı, insani yardımların kesintisiz ulaşması ve siyasi iradenin sağlanması, Gazze'de yaşama hakkının korunması ve çatışmanın kalıcı çözümü için vazgeçilmezdir. Hukukun üstünlüğünün sağlanması, sadece bölge halklarının değil, uluslararası barış ve güvenliğin de temelini oluşturacaktır. Kalıcı barış için;

- Özgür Filistin Devleti'nin tanınması,

- Güven artırıcı önlemler ve uluslararası gözlemci güçlerin bölgeye yerleştirilmesi,

- Gazze halkına karşı yürütülen saldırılara son verilmesi,

- Soykırım suçu işleyenlerin uluslararası hukuk önünde hesap vermesi,

- Başta yaşama hakkı olmak üzere insan hakları ihlallerinin önlenmesi için etkin uluslararası mekanizmaların oluşturulması gerekmektedir.

• İsrail'in güttüğü Siyonist politikalar, kuşatma ve izin sistemleri Filistin halkının sağlık hakkını sistematik bir şekilde ihlal etmektedir. Nitekim ve Batı Şeria'da Gazze'de kanser hastalarının bilfiil yaşadığı vakalar, bu ihlallerin ve engellemelerin müşahhas ve ölümcül neticeler meydana getirdiğini göstermektedir. Uluslararası toplum, işgalci İsrail'in Filistinlilere yönelik uyguladığı bu baskıların kaldırılması için tedavi olma hakkını güvence altına almak amacıyla etkin mekanizmalarla İsraili denetlemeli ve buna yönelik tedbirler almalıdır.

• Yeni bir dünya barışı ve güvenlik mimarisi oluşturulmalıdır. Bu yeni oluşum, hukukun üstünlüğünü esas alan, güçlüyü değil haklı olanı destekleyen, dünyanın beşten büyük olduğunu kabul eden güçlü bir birleşik devletler teşkilat yapısı ile mümkündür.

Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dosyası

• İsrail'i sadece bağımsız bir aktör olarak değil, aynı zamanda Batı emperyalizminin ileri bir karakolu olarak görmek ve bu nedenle İsrail saldırganlığı sonrasında geliştirilecek her türlü tepkide Batı emperyalizminin de zarar göreceği tepkiler geliştirmek gerekmektedir. İsrail'i Batı emperyalizminin dışında bağımsız bir aktör olarak görmemektir. Gazze soykırımında olduğu gibi, her saldırganlığında İsrail'i geçici olarak durduran genellikle Batı emperyalizmi olmuştur. Bu nedenle gösterilecek tüm tepkileri İsrail'den daha fazla arkasındaki güçlere yönlendirmek gerekir.

• İsrail konusunda varılan hiçbir anlaşmayı nihai bir anlaşma olarak görmeyip hızlı beklentilere girilmemelidir. Siyonist Yahudilerin arz-ı mev'ud idealleri ve gerekse Batı emperyalizmin teşvikleri sonucu, şu ana kadar neredeyse hiçbir BM kararına uymayan İsrail yaptığı bütün anlaşmaları nihai bir sonuç olarak değil bir süreç olarak görmektedir.

• İsrail'e komşu ve İsrail'in yayılma coğrafyasındaki ülkeler İsrail'in 3İ stratejisi konusunda daima uyanık olmalarıdır. İsrail yayılma/işgal stratejisi bağlamında hedef coğrafyasındaki ülkelerde kurulduğundan beri İstikrarsızlaştırma, İslamsızlaştırma ve bu iki politikasının sonucu olarak İnsansızlaştırma siyaseti izlemektedir. Böylelikle İsrail'in hedef coğrafyası boşaltılmakta ve/veya İsrail için yumuşatılmaktadır.

• İsrail ile çatışma halindeki ülkelerin öncelikle kendileri için yönetilebilir bir siyasal sisteme sahip olması gerekir.

• Gazze meselesi sadece Gazze meselesi olmayıp, küresel emperyalizme karşı her daim küresel adalet koalisyonu çerçevesinde hareket edilmelidir. Gerek bugün için ağırlıklı olarak cari olan Batı emperyalizmi

ve gerekse gelecekteki Doğu, Kuzey, Güney emperyalizmlerine karşı Müslüman ve mazlum coğrafyalar küresel adalet koalisyonları ekseninde güç birliktelikleri yapmalıdırlar. Böyle bir koalisyon sadece İsrail tehdidi için değil, hızla yaklaşan ve hatta öncü savaşlarına girdiğimizi hissettiğimiz muhtemel 3. Dünya savaşı için de çok acil bir gerekliliktir.

• Bölgesel ortaklıklar, Türkiye için özellikle Akdeniz havzasında kurulacak ***sivil bir dayanıklılık koridoru*** inşa etmek sadece sivil toplumun sorumluluğunda olmayan bir zorunluluktur. Lübnan'dan Yunanistan'a, Filistin'den Ürdün'e, İspanya'dan İtalya ve Mısır'a uzanan sivil aktörlerle karşılıklı tanıma, ortak standartlar ve birlikte öğrenme programları, kriz anlarında hızı ve isabeti artırmaktadır. İkili ya da çoklu sivil toplum iş birlikleri, müşterek eğitimler, sınır ötesi simülasyonları ve karşılıklı akreditasyon mekanizmaları, güvenlik risklerini düşürürken kapasiteyi ölçeklendirir.

İslam İşbirliği Teşkilatı'na Düşen Sorumluluklar

• İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) örgütünün tek başına askeri ya da ekonomik zorlayıcı araçlara sahip olmaması İİT'nin zayıf yönü iken örgütün toplu söylemi ve koordineli diplomatik eyleminin güçlü sonuçlar doğurabilme potansiyelini taşıdığı sürekli hatırda tutulmalı ve bu potansiyel hareket geçirilmelidir.

• İİT, Birleşmiş Milletler ve diğer uluslararası forumlarda oy blokları oluşturmalı, uluslararası hukuki süreçleri (ICJ/ICC gibi) gündeme taşımalı, uluslararası medya ve kamuoyunu mobilize edip normatif baskı meydana getirmeli, ekonomik işlerlik için üye devletleri ikna ederek hedef ülkeyle ikili ilişkilerde mali/diplomatik sonuçlar üretmelidir (ör. büyükelçilik geri çekme, ticaret/yardım gözden geçirme gibi).

• İİT örgütü caydırıcılığını artırmak için bir dizi eşgüdümlü hem normatif hem de pratik adımlar atmalıdır.

• İİT, üyeler arasında net, bağlayıcı ve zamanlı karar mekanizmaları oluşturulmalı; her kriz anında hızlı ve uyumlu hareket edilebilsin niyetiyle ortak bir prensip metni ve uygulanacak yaptırım/tepki seçenekleri önceden kararlaştırılmalıdır.

• İİT, uluslararası hukuk alanında daha aktif ve koordineli bir strateji benimsemelidir: iddiaları sistematik biçimde belgeleyen **bağımsız hakikat/araştırma komisyonları oluşturmalı,** elde edilen delilleri ICC ve ICJ'ye etkin biçimde taşımak için hukuki kapasite sağlanmalı ve üye devletleri bu süreçlerde ortak hareket etmeye ikna etmelidir.

• Ekonomik-diplomatik araçların kullanımı güçlendirilmelidir.

• Üye ülkelerin savunma ve güvenlik iş birliğini gözden geçirerek silah satışlarının ve askeri eğitim programlarının koşullandırılması sağlanmalıdır; bu, doğrudan devlet destekli askerî kapasitenin azaltılmasına yönelik caydırıcı bir tedbirdir.

• Uluslararası arenada meşruiyet ve kamuoyu baskısı yaratmak için çok boyutlu diplomasi yürütülmelidir. İİT, Birleşmiş Milletler, Avrupa Parlamentosu, Afrika Birliği, Latin Amerika blokları ve küresel sivil toplum ile koordineli kampanyalar organize ederek normatif yasallaştırma stratejisi izlemelidir.

• Özel sektörü hedef alan stratejiler hem ekonomik baskı hem de itibar maliyeti meydana getirdiği için İİT, üye ülkeler aracılığıyla bu alanlarda iş birliği yapmalıdır.

• İnsani koruma ve saha erişimini güvence altına almak için pratik adımlar atılmalıdır: İİT, sahada insani koordinasyon kapasitesini artıran ve yardım koridorlarını güvence altına alacak mekanizmalar kurmalı; insani aktörlerin korunmasını uluslararası platformlarda ısrarla gündeme taşımalıdır.

• İç tutarlılığı sağlamak için üye devletler arasında siyasi-ideolojik farklılıkları azaltacak diplomatik yoğunlaşmalar gerçekleştirilmeli; güçlü ve süreklilik arz eden bir İİT politikası, üyeler arasında mali teşvikler, teknik yardım ve diyalog programlarıyla desteklenmelidir.

• Hukuki ve diplomatik hamlelerin arkasında net bir iletişim stratejisi olmalıdır: atılan adımların hukuki dayanağı, hedefleri ve beklenen sonuçları kamuoyuna ve uluslararası aktörlere açıkça anlatılmalıdır.

• İİT'nin tutarlılığı ve tarafsızlığı korunmalıdır; atılan adımların keyfi veya tamamen siyasi çıkarlarla ilişkilendirildiği algısının, hem içte hem dışta meşruiyeti zayıflattığı dikkatten kaçırılmamalıdır.

• İİT özellikle ortak ekonomik yaptırımlar ve boykotların uygulanması, diplomatik ilişkilerin topluca askıya alınarak uluslararası alanda tecrit edilmesi, Uluslararası Ceza Mahkemesi (ICC) ve Uluslararası Adalet Divanı (ICJ) gibi mahkemelerde açılan davaların örgütlü biçimde desteklenmesi, üye ülkelerin güvenlik alanında iş birliğini kesmesi ve Filistin'e sembolik de olsa kolektif güvenlik desteği sunması gibi adımlar ile İsrail'i ciddi biçimde zor durumda bırakmalıdır.

Netice İtibariyle;

• 7 Ekim ile birlikte İsrail, kalıcı bir savaş döngüsüne girmiştir. En radikal kabinelerden biri tarafından yönetilen işgal devleti, teo-politik genişleme hedefini saklamamaktadır. Bu hedef yalnızca Gazze ve Batı Şeria'yı değil Kudüs, Ürdün, Mısır, Suriye, Lübnan ve hatta bölgesel dengeler üzerinden Türkiye'yi de doğrudan ilgilendirmektedir.

• İslam dünyası ve uluslararası toplum, 7 Ekim sonrasında oluşan yeni gerçekliği tarihsel tecrübeler ışığında doğru okumak zorundadır. İsrail'in politik düğüm noktalarının tespiti hem sahadaki direnci güçlendirecek hem de sürdürülebilir insani çözümler üretecek stratejilerin önünü açacaktır. Bu, yalnızca devletlerin değil bireylerin, sivil toplum kuruluşlarının ve uluslararası mekanizmaların da ortak sorumluluğudur.

• Gazze'deki tablo, karamsarlığa kapılmayı haklı gösterecek kadar ağır olsa da tarihin gösterdiği bir gerçek vardır: Dayanışma, adalet ve hakikatin sesi, en derin kuşatmalarda bile zaferle sonuçlanmıştır. Bugün ihtiyaç duyulan şey, bu sesi güçlendirecek siyasi irade, hukuki kararlılık ve insani cesarettir.

Eğitim ve Yükseköğretim Dosyası

Bunca yıkımın ardından, eğitim-öğretimi yeniden ayağa kaldırmak Gazze'nin kendi imkânlarıyla başarabileceği bir iş olmaktan çıkmıştır. Bu noktada Türkiye başta olmak üzere dost ülkelerin desteği hayati önem taşımaktadır.

• Siyonizm ve Gazze Direnişi konularındaki duygusal yaklaşımlar bilimsel verilerle beslenmeli ve ilmi temeller üzerine inşası öncelenmelidir. Siyonizm'in tanımı, hedefleri, ideolojik yapısı gibi başlıklarla ortaöğretim ve yükseköğretim öğrencilerine bilimsel ve ilmi delillerle anlatılmalıdır. ***Aksa Tufanı'nın Fikir Tufanı'na dönüştürülmesi gerekmektedir.***

• Gazze Kurtuluş Savaşı'nın tarihsel süreci, sebepleri ve sonuçları Türkiye toplumuna ve bütün eğitim düzeyindeki insanlarına sahih bir şekilde izah edilmelidir. Bunun için hem yazılı hem dijital bütün imkanlar seferber edilmelidir.

• Filistin ve Gazze eksenindeki üniversiteler arasında Bologna sürecine benzer şekilde, İslam ortak diploma tanınırlığı (denklik) sistemi geliştirilmelidir. Erasmus ve Mevlana programlarına benzer öğrenci ve akademisyen değişim programları yaygınlaştırılmalıdır.

• İslam düşüncesi, ahlak, adalet ve insan hakları gibi konularda ortak müfredatlar (Müfredat Birliği ve Ortak Değerler Sistemi) geliştirilerek ümmet bilinci oluşturulmalıdır.

• Türkiye'den bölge ülkelerine, çevrimiçi üniversite ağları üzerinden, mesleki ve akademik düzeyde, kitlesel açık erişimli ders (Massive Open Online Course/MOOC) hizmetleri gerçekleştirilmelidir.

• Dil politikaları noktasında; Arapça, Türkçe, Farsça gibi

dillerin karşılıklı öğrenimini teşvik edecek ortak dijital dil platformları kurulmalıdır.

- Gazze'deki üniversiteler ile gerçekleştirilecek ortak çalışmalarla, nitelikli akademisyen yetiştirmeye yönelik stratejiler belirlenmeli ve bu stratejiler hayata geçirilmelidir. Bu kapsamda, lisansüstü eğitim programlarında karşılıklı öğrenci ve akademisyen değişim programları ve lisansüstü tez yürütücülüğü çalışmalarında ortak (ikinci) tez danışmanı uygulaması hayata geçirilmelidir. Uygulamalı (laboratuvar uygulamalarına dayalı) bilimsel araştırmalar için araştırma altyapısı yetersiz olan üniversiteler, öğrenci/akademisyen değişim programlarıyla altyapısı yeterli olan üniversiteler tarafından desteklenmelidir.

- Tersine beyin göçü çalışmaları kapsamında, yurt dışındaki Müslüman bilim insanları, kendi ülkelerinde veya başka bir Müslüman ülkede görev yapmaları için teşvik edilmeli, bu kapsamda, İslam ülkeleri arasında ortak politikalar geliştirilerek, cazip dönüş ve teşvik programları hazırlanmalı ve yeterli alt yapıya sahip araştırma laboratuvarlarının kurulması için çalışmalar yapılmalıdır.

- Filistin üzerine araştırma yapan kurum ve akademik dergilerin güçlendirilmesi ve yeni çalışma alanlarının açılması sağlanmalıdır. Bu anlamda YÖK'ün ve üniversitelerin bu konu etrafında araştırma merkezleri, enstitüler kurması, ders kitapları oluşturması gerekmektedir.

- **"Filistin Çalışmaları Ulusal Akademik Ağı"** kurulmalıdır. Böyle bir ağ ile Türkiye'deki üniversiteler arasında ortak projeler, ders içerikleri, sempozyumlar ve öğrenci değişim programları aracılığıyla hem akademik üretimi çeşitlendirecek hem de Gazze meselesinin ulusal ölçekte akademik ve toplumsal hafızada kalıcı bir yer edinmesine katkıda bulunulmalıdır.

- Gazze'de **Türk-Filistin Dostluk Üniversitesi** kurulmalıdır.

- TİKA ekonomik zorluk içindeki öğrencilerin öğrenim harçlarını üstlenmeye devam etmelidir.

- Filistinli mezun ve akademisyenlerin doktora çalışmaları için Türkiye'de eğitimlerini tamamlamaları sağlanmalıdır.

- Aileleri Gazze'de bulunan ve ülkemizde okuyan Filistinli üniversite öğrencilerinin harçlarını üstlenerek eğitimlerine destek olmaya devam edilmelidir.

- Türkiye'deki Gazzeli öğrenciler için eğitim, sosyal destek ve bürokratik kolaylıklar artırılmalıdır. Gazzeli öğrencilere yönelik harç muafiyetleri ve ikamet izni işlemlerinde kolaylıklar sağlanabileceği gibi, üniversiteler ve ilgili bakanlıklar burs, psikososyal destek ve sosyal programlarla bu öğrencilerin yanında durmalıdır. Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın gençlik kampları gibi etkinliklerle farkındalığı artırmalı, Millî Eğitim Bakanlığı'nın da okullarda destekleyici içerikler üretmelidir.

- Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Gazze'den çıkıp öğrenimine Türkiye'de devam etmek isteyen öğrencilerin misafir öğrenci olarak kabul edilmesi yönünde üniversitelere çağrı yapmalıdır.

- Gazze'de tahrip olan fakültelerin ve laboratuvarların yeniden inşasında da aktif rol oynaması olası ve gereklidir.

- Yıkılan fakültelerin yerine imkânlar ölçüsünde geçici sınıflar ve küçük atölyeler kurulmalı, internet üzerinden Gazze dışındaki Filistinli akademisyenlerin çevrimiçi ders vermesi sağlanmalıdır.

- Yurt dışındaki üniversitelerle ortak programlar yapılarak başarılı öğrencilerin bir süre farklı ülkelerde eğitim görüp uzmanlık kazandıktan sonra Gazze'ye geri dönmeleri teşvik edilmelidir.

- Birlikte akademik faaliyetlerin yapılması, belirlenen alanlarda nitelikli kadroların yetişmesine öncelik verilmesi başlangıç olarak planlanmalıdır.

- Üniversiteler arası ortak sempozyum, kongre ve çalıştaylar organize edilmelidir.

- Ortaöğretim ve üniversite düzeyinde Arapça teorik ve pratik eğitim imkanlarının geliştirilmesi için girişimler yapılmalıdır.

- Özellikle Gazze'nin mühendislik birikimini tamamen kaybetmemesi ve yeni neslin bilgisinin diri tutulması sağlanmalıdır. Zira savaştan sonra Gazze'nin en acil ihtiyacı yıkılan altyapısını yeniden kurmaktır ve bunu da ancak iyi yetişmiş mühendis kadrosu başarabilecektir. Şüphesiz su şebekelerinden enerji hatlarına, hastanelerden yıkılan evlere kadar her alanda yeniden imar için donanımlı mühendislere ihtiyaç duyulmaktadır. Yıkılmış duvarların arasından yükselecek yeni mühendisler, Gazze'nin geleceğine ışık tutma azmiyle yetiştirilmeli, bunlar da umudu yeşertmeye devam etmeli ve Gazze'yi tekrar ayağa kaldırmalıdır.

- Üniversiteler bünyesinde yürütülen lisansüstü tezler, bilimsel makaleler, sempozyumlar ve atölye çalışmaları; Filistin'in tarihsel mirasını, güncel siyasal dinamiklerini ve toplumsal direniş pratiklerini çok boyutlu bir bakış açısıyla incelemelidir. Ayrıca Kudüs ve Filistin çalışmaları kapsamında anabilim dalları ve enstitüler kurulmalı, araştırma merkezleri açılmalıdır.

Medya ve İletişim Dosyası

1. Kısa Vadede: Dijital Hakikat Mücadelesi ve Tanıklıkların Gücü

•Yüksek teknoloji sektörü, algoritmalar yoluyla içerikleri manipüle ederek ve İsrail'in her hava saldırısını ve suikastını izleyerek, planlamasına olanak tanımıştır. Ayrıca İsrail'e bulut bilişim kapasitesi (cloud capacity) sağlayan şirketler, bu suçların işlenmesi için gerekli bilişim gücünü sunmuştur. Dahası sosyal medya hesapları dezenformasyon merkezi gibi İsrail'in soykırım ve işgalini örtbas etmeye çalışmıştır. Durum böyle olmakla birlikte medya ve sinema sektöründe onlarca yıldır milyarlarca dolar paralar harcanarak oluşturulan Yahudi anlayışı ve Holokost endüstrisi alternatif medya kaynaklarının artması ile sarsılmıştır. Toplumları ifsat etmek için yapılan sosyal medya alanının bu kadar büyütülmesi alternatif haber üretmeyi kolaylaştıran bir boyutu ortaya çıkartarak toplumların gerçekleri görmesini sağlamıştır. Gerçeklerin görülmesindeki bu süreç geliştirilerek sürdürülmelidir.

• Dijital hafıza alanında en belirgin eğilim, hakikat mücadelesinin dijital platformlar üzerinden yürütülmesi olmalıdır. Sosyal medya, açık veri tabanları ve sivil tanıklık ağlarının, savaş alanlarının dışında yeni bir cephe oluşturduğu bilinmelidir. Bu süreçte en kritik riskin **dezenformasyon ve manipülasyonun** sistematik biçimde yayılması olduğu unutulmamalıdır. Gazze örneğinde, dijital kayıtların sahte içeriklerle gölgelenmesinin hem hukuki süreçleri hem de toplumsal algıyı doğrudan etkilediği dikkatten kaçırılmamalıdır.

• Ulusal ve uluslararası düzeyde **"Filistin Dijital Hafıza/Hakikat Platformu"** kurulmalı, farklı kurum ve bireylerden gelen tanıklıkların teknik olarak doğrulanarak tek bir çatı altında toplanmalıdır.

• **"Filistin Dijital Arşiv ve Belgeleme Merkezleri"** ile yaşanan zulümler tarihe not düşülmeli, bu merkezlere meta-veri ile güçlendirilmiş çok dilli erişim sağlanmalıdır. Süreçteki tüm görsellerin depolandığı kurumsal bir hafıza oluşturulmalıdır. Dijital platformlar ve bu tür veri tabanlarının güçlendirilmesi ile Filistin mücadelesinin hafıza boyutu kalıcı ve akademik araştırmalar, hukuki süreçler ve uluslararası hakikat mücadelesi açısından referans niteliği taşır hale getirilmelidir. Yine bu tür dijital arşivler uluslararası standartlarda dijital güvenlik ve doğrulama mekanizmalarıyla desteklenmeli, verilerin güvenli, erişilebilir ve kullanışlı biçimde korunmasını sağlanmalıdır.

• Veri güvenliği, şeffaflık ve kaynak doğrulama standartlarını içeren bir **"Filistin Hakikat Kodu"** rehberi geliştirilmelidir.

• Genç kuşaklara yönelik dijital tanıklık atölyeleriyle **"Filistin Hafıza Aktivizmi"** yaygınlaştırılmalıdır.

• **"Filistin Sürekli Yayın Stratejileri"** ile Gazze'nin sesinin yalnızca savaş günlerinde değil, her gün duyurulması sağlanmalıdır.

• **"Filistin Yapay Zekâ Destekli Doğrulama Ağları"** ile Siyonizm'in yalanları boşa çıkarılmalı, dezenformasyonu anında bertaraf edilmeli, ümmetin kendi dijital egemenliğini kurması gerçekleştirilmelidir.

• Bu adımlar ile dijital mecralarda üretilen bilginin sahiciliği korunmalı, Filistin bağlamındaki hakikat mücadelesi güçlendirilmelidir.

2. Orta Vadede: Dijital Adalet ve Arşivleme Süreçlerinin Güçlenmesi

• Dijital hafıza, yalnızca tanıklıkları korumakla kalmamalı, **adalet mekanizmalarının dijital altyapısını** da şekillendirmelidir. Savaş suçları, insan hakları ihlalleri ve zorunlu göç vakalarının belgelenmesinde dijital verilerin delil niteliği giderek artırılmalıdır. Bu süreçte, doğru arşivleme yöntemleri, veri güvenliği ve uzun ömürlü depolama teknolojileri stratejik olarak kullanılmalıdır.

• Filistin bağlamında toplanan belgeler yalnızca bir “hafıza deposu” olarak değil, aynı zamanda uluslararası hukukun geleceğine yön verecek bir **dijital adalet arşivi** olarak değerlendirilmelidir. Mezkur arşiv, görsellerden tanıklıklara, uydu görüntülerinden ses kayıtlarına kadar çok katmanlı bir veri yapısını kapsamalıdır. Bu sayede hem tarihsel hem hukuki hem de akademik boyutlarda sürdürülebilir bir referans zemini oluşturmalıdır.

• BM ve UNESCO gibi kurumlarla iş birliği içinde **“Filistin Dijital Hafıza Arşivi”** uluslararası standartlara uygun biçimde **sertifikalandırılmalıdır.**

• Hukukçular, akademisyenler ve bilişim uzmanlarından oluşan **“Filistin Dijital Adalet Çalışma Grubu”** kurulmalıdır.

• Kriz bölgelerinde veri toplama süreçlerinde etik protokollerin uygulanması ve mağdur rızasına dayalı belge üretim standart hale getirilmelidir.

• Bağımsız Filistin haber ağlarının ve içerik üretim kolektiflerinin gelişmesi desteklenmelidir.

• Üniversiteler, medya okulları, STK’lar ve Yunus Emre Enstitüsü gibi kurumların iş birliğiyle **“Filistin Dijital Duygu ve Duyu Okuryazarlığı”** ve “Genç Gazeteci Yetiştirme Programları” hayata geçirilmelidir.

• “Medya Okuryazarlığı ve Eğitim Programları” ile Türkiye eksenli bir “Filistin Medya Okulu” tasarlanmalıdır.

• Bu adımlar ile hafıza pasif bir kayıt alanı olmaktan çıkartılarak, adalet arayışının aktif bir aracına dönüştürülmelidir. Filistin özelinde üretilen bu model, diğer kriz bölgeleri için de örnek teşkil etmelidir.

3. Uzun Vadede: Dijital Hafıza Ekosistemi ve Küresel Bilinç İnşası

• Dijital hafızanın temel yönelimi, insanlığın ortak hafızasıyla bütünleşmiş **kapsayıcı bir dijital ekosistem** oluşturmak olmalıdır. Bu ekosistem, teknolojik araçları sadece kayıt ve belge üretimi için değil, aynı zamanda **empati, farkındalık ve kültürel direniş** için kullanmayı hedeflemelidir.

• **Dijital müze** ve **VR projeleri** ile Filistin'in hafızası yalnızca okuma değil, deneyimleme imkânı tanımalıdır. Sanal gerçeklik tabanlı bu projeler, kullanıcıya bir tanığın gözüyle yaşananları hissetme olanağı sunmalı; bu sayede hafıza, salt bilgi değil, duygusal ve etik bir deneyime dönüşmelidir.

• **"Kriz Bölgeleri Dijital Hafıza Ağı"** ve **"Küresel Hakikat Medyası"** kurulmalıdır. Farklı ülkelerdeki akademik kurumlar, STK'lar ve teknoloji şirketleri ortak projelerde buluşmalıdır.

• Ortak bir **"Küresel Filistin Yayın Platformu"** düşünülmelidir.

• Yapay zekâ ve veri bilimi teknolojilerinin kullanımıyla **otomatik doğrulama, görsel eşleştirme ve içerik bütünlüğü analizleri** geliştirilmelidir.

• Dijital müze ve animasyon projeleri eğitim kurumlarıyla entegre edilmeli, yeni nesillere tarihsel bilinç kazandırılmalıdır.

• Medyanın ve yayıncılığın desteklenmesi adına **"Ortak Prodüksiyon Fonları ve Fon Mekanizması"** ile Türkiye merkezli belgesel ve film yapımları desteklenmelidir.

• TİKA ve İslam Kalkınma Bankası gibi kurumlarla desteklenecek **"Uluslararası Filistin Medya Dayanışması"** ile ümmetin kolektif gücü dünyaya taşınmalıdır.

• Bu adımlar ile dijital teknolojilerin yalnızca bellek depolama değil, **kolektif bilinç inşası** aracı olarak kullanılması sağlanmalıdır. Böylece Filistin'in hafızası, insanlığın ortak vicdanında kalıcı bir yer edinmelidir.

Kültür ve Sanat Dosyası

• Gazze'nin kültürel direnişi, özellikle sosyal medya ve dijital sanat üzerinden görünür olmaya devam ettirilmelidir. Şiirler, resimler, kısa filmler ve dijital içerikler hem devletler hem de STK'lar eliyle hızlıca üretilmelidir. Ancak bu kısa vadeli öneri olarak içeriklerin kalıcı olması için, yeterli kurumsal destek verilmeli ve geçici bir kültürel dalga olmasının önüne geçilmelidir. Bunun için Türkiye, Malezya, Katar ve Endonezya gibi ülkelerin öncülüğünde bağımsız kültürel ağlar kurulmalıdır. Böylece Gazze'nin hikâyeleri küresel ölçekte daha düzenli ve sistematik biçimde yayılmalıdır.

• Üniversiteler arası ortak projeler, kültür festivalleri ve belgesel fonları, bu direnişi daha görünür hale getirmelidir. Uzun vadede belki de hayati olan ve önümüzdeki elli yılın en büyük hedefi, **"Ümmet Kültür Birliği"** adıyla bağımsız bir kültürel blok inşa etmek olmalıdır. Bu birlik, diaspora topluluklarını da içine alarak Batı metropollerinde kültürel merkezler açmalı, sergiler, konserler, film festivalleri düzenlemeli ve Gazze'nin sesi küresel meydanlarda sesi olmalıdır. Bu birlik, Gazze'den hareketle bütün ümmetin hikâyelerini küresel ölçekte yaymalı; Batı merkezli kültür endüstrisine karşı alternatif bir medeniyet sahnesi oluşturmalıdır. Bu sahne, İslam dünyasının birliği için mihenk taşını oluşturmalıdır.

• Ortak müzeler ve hafıza mekânları oluşturulmalı, ortak fonlar, enstitüler, medya üretim merkezleri ve dijital yapay zeka destekli platformalar küresel alanda üretilmelidir. **"Ümmet Medeniyet Hafızası"** adıyla kültürel kurumlar ağı kurulmalıdır. Ümmet merkezli prodüksiyon fonları kurulmalıdır. Bu büyük fonlarla belgesel, kısa film, roman, şiir ve dijital içerik üretimleri bu fonlarla desteklenmelidir.

• **Tematik müzeler kurulmalıdır.** Cumhurbaşkanlığı himayelerinde Kültür Bakanlığı ve sivil toplum kuruluşlarının iş birliğiyle inşa edilecek bu müzeler, hem fiziksel mekânlarda hem de dijital platformlarda yerini almalıdır. Sergilenen belgeler, sanat eserleri, röportajlar ve dijital arşivler aracılığıyla halkın belleğinde kalıcı bir iz bırakmalıdır. Özellikle gençler için bu müzeler, bir aidiyet mekânı olarak işlev görmelidir.

• **Edebiyat çeviri fonları hayata geçirilmelidir.** Kültür Bakanlığı ve yayıncılık sektörü aracılığıyla kurulacak bu fonlar, Gazze'nin hikâyelerini farklı dillerde dünyaya ulaştırmayı mümkün kılmalıdır. Romanların, şiirlerin ve araştırma kitaplarının Arapçadan Türkçeye, Türkçeden İngilizceye ve diğer dillere aktarılması, Gazze'nin sesini küresel entelektüel dünyaya duyurulmalıdır. Bu süreç neticesinde halkın vicdanına dokunan kültürel birikimin de çoğalmasını sağlamak mümkün hale gelmelidir.

• **Gazze Kültür ve Bellek Enstitüleri kurulmalıdır.** Üniversiteler ve TİKA'nın desteğiyle hayata geçirilecek bu enstitüler, akademik üretimin merkezleri olmalıdır. Seminerler, araştırma programları ve saha raporlarıyla Gazze'nin kültürel hafızasını kayıt altına almalı ve bu bilgiler nesiller boyu aktarabilmelidir. Bu enstitüler, aynı zamanda İslam dünyasının kültürel dayanışmasının entelektüel motoru olarak da görev yapmalıdır.

• **Popüler kültür üretimi sağlanmalıdır.** Medya kuruluşları, Yunus Emre Enstitüleri ve TİKA'nın desteğiyle film, dizi ve sosyal medya içerikleri üretilmeli, Gazze'nin küresel izleyiciye ulaşması sağlanmalıdır. Popüler kültür, genç kuşakların dilini yakalamalı ve Gazze'nin direnişini onların günlük yaşamına taşımalıdır.

• **Kültürel diaspora ile iş birlikleri kurulmalıdır.** İslam ülkelerinin ve Filistin diaspora kuruluşlarının öncülüğünde düzenlenecek ortak etkinlikler, festivaller ve kültürel projeler ile Gazze'nin sesi küresel alana taşınmalıdır. Bu faaliyetler, salt dayanışmayı büyütmekle kalmamalı, İslam dünyasının ortak ruhunu pekiştirmekte güçlü bir çarpan etkisi üretmelidir.

- **Çok dilli dijital portallar inşa edilmelidir.** Üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarının geliştireceği bu portallar, dünyanın farklı noktalarındaki izleyicilerin Gazze'ye dair hakikate doğrudan erişimini mümkün kılmalıdır. Video arşivleri, dijital sergiler, makale koleksiyonları ve interaktif veri tabanları, hakikatin küresel ölçekte yayılımını sağlamalı ve şahısların dijital alemde iyiye dair gelişimleri sağlamalarına katkı verilmelidir.

Sağlık Dosyası

1. Kısa Vadede Yapılması Gerekenler: Acil Müdahale ve Kriz Yönetimi (0–6 Ay)

Ateşkesin Kalıcı Hale Getirilmesi:

- Gazze'de yerinde sağlık hizmetinin sürdürülebilmesi için öncelikli olarak ateşkesin kalıcı hale getirilmesi sağlanmalıdır.
- Saldırıların tamamen durması, sağlık sisteminin toparlanmasının ön koşuludur.
- Sağlık çalışanları, hastaneler ve ambulansların çalışması, uluslararası garanti ve gözlem ile güvence altına alınmalıdır.
- Sağlık tesislerinde sürdürülebilir elektrik/oksijen/su tedarik güvenliğinin sağlanması gerekmektedir.

Sahra ve Gemi Hastaneleri:

- Hasarlı hastanelerin yükünü azaltmak yaralılara hızlı müdahale etmek için Birleşmiş Milletler ve Dünya Sağlık Örgütü desteğiyle yeni sahra hastaneleri kurulmalı, denizden ulaşım kolaylığı için gemi hastaneler devreye sokulmalıdır.
- Gazze'nin Kuzeyinde **1 referans hastane** ve her ilde **en az 1** sahra/alan hastanesi açılmalıdır.
- Profesyonel sağlık çalışanları tarafından hizmet verilecek 50 medikal noktanın (eczane/aile sağlığı merkezi) yeniden açılması gerekmektedir.
- Mobil Ekiplerin oluşturulması gereklidir.

• **İnsani Yardım Koridorları:** Refah sınır kapısından uluslararası kontrol altında ilaç, tıbbi malzeme, temiz su, gıda ve yakıt girişini sağlayacak kesintisiz koridorlar oluşturulmalıdır.

• **Tahliye Mekanizmaları:** Ağır yaralıların ve tedavisi mümkün olmayan kronik hastalık vakalarının yurtdışına acil tahliyesi sağlanmalıdır. Bu süreç uluslararası Kızılay, Kızılhaç ve benzeri kuruluşların koordinasyonuyla yürütülmelidir.

• **Hızlı Eğitim Programları:** Gönüllü sağlık çalışanlarına travma cerrahisi, ilk yardım ve bulaşıcı hastalık yönetimi konularında hızlandırılmış eğitimler verilmelidir.

• **Sağlık Personeli Desteği:** Gazze'deki sağlık çalışanlarının çoğu yaralı veya şehit olduğundan veya yerlerinden edildiğinden dolayı, ihtiyaç duyulan alanlarda hekim ve sağlık çalışanları planlaması yapılmalı ve Birleşmiş Milletler gözetiminde gönüllü sağlık çalışanları Gazze'deki çalışır durumda olan hastanelere veya yeni kurulacak sahra ve deniz hastanelerine görevlendirilmelidir.

Uzman Rotasyonu:

Türkiye'den Gazze'ye yapay zekâ destekli tele-tıp ve çevrimiçi teknolojilerle teşhis, uzaktan izleme yöntemleriyle uzman desteği ve sanal asistan uygulamalarıyla (ör. pediatri, travma, psikolojik destek) hizmet verilmelidir.

• **Tıp ve sağlık profesyoneli eğitimi:**

• Uzaktan eğitim imkanları ve çevrim içi platformlar kullanılarak sağlık alanında eğitim süreci başlatılmalıdır.

• Uzaktan eğitim için gerekli cihazların temini ve kesintisiz internet bağlantısı gibi lojistik destekler sağlanmalıdır.

• Uzaktan eğitim için kullanılacak çevrim içi modüller, e-kütüphaneler ve dijital eğitim materyalleri Filistinli öğrencilerin erişimine açılmalıdır.

• Sağlık eğitimi alan öğrencilere yerinde barınma ve temel yaşam ihtiyaçları için mali destekler sunulmalıdır.

• Gazze dışında klinik staj imkanı ve bu öğrenciler için burs programları oluşturulmalıdır.

2. Orta Vade Yapılması Gerekenler: Yeniden Yapılanma

(6-24 Ay)

Altyapı Rehabilitasyonu:

- Kısmen işlevsel olan 18 hastanenin kapasitesi artırılmalıdır.

- Elektrik, temiz su, kanalizasyon ve yakıt altyapısı uluslararası destekle onarılmalıdır.

- Sağlık tesislerine jeneratör ve güneş enerjisi sistemleri entegre edilerek enerji güvenliği sağlanmalıdır.

- Her ilde en az 1 ameliyathane/yoğun bakımı bulunan hastane (Toplam ≥**6–8**; kuzeyin yeniden devreye alınması önceliklidir),

- 100'ün üzerinde profesyonel sağlık ekibi ve mobil ekip ağı sisteme dahil edilmelidir.

- Savaş yaralanmaları sonucu oluşan uzuv kayıpları ve kalıcı engellilik durumuna yönelik Protez-Ortez Üretim Atölyeleri ve Tekerlekli Sandalye/Yardımcı Cihaz Bakım Merkezleri kurulmalıdır.

- Sahra hastaneleri ve birincil basamak merkezlerine Malnütrisyon yönetimi için entegre Terapötik Beslenme Üniteleri kurulmalıdır. Toplum sağlığı çalışanları aracılığıyla aktif tarama ve evde tedavi programları başlatılmalıdır.

Halk Sağlığı, Salgın ve Kronik Hastalık Yönetimi:

- Dünya Sağlık Örgütü ve yerel sağlık otoritesi işbirliği ile temel semptomlara dayalı bir izleme ağı kurulmalıdır. Salgınları erken tespit edebilen ve hızlı müdahale ekiplerini yönlendirebilen Halk Sağlığı Acil Durum Operasyon Merkezi planlanmalıdır.

- Diyabet, hipertansiyon, böbrek yetmezliği ve kanser için tedavi merkezleri kurulmalıdır.

- İlaç tedarik zinciri yeniden düzenlenmeli; özellikle insülin, antihipertansifler, kemoterapi ilaçları ve diyaliz sarf malzemelerinin

kesintisiz sağlanması garanti edilmelidir.

• **Anne, Yenidoğan ve Çocuk Sağlığı:**

- Sezaryen ve doğum hizmetleri için özel merkezler kurulmalıdır.

- Neonatal yoğun bakım üniteleri güçlendirilmelidir.

- Aşı ve tarama programları yeniden başlatılmalıdır.

• **Sağlık İnsan Gücü:**

- Saldırılarda şehit edilen sağlık personelinin eksikliğini gidermek için bölgesel ülkelerden geçici görevli doktor, hemşire ve paramedik desteği alınmalıdır.

- Yerel sağlık çalışanlarına sürekli mesleki eğitim sağlanmalıdır. Bunun için BM mülteci ajansı UNHCR tarafından yapılan analizde temel sağlık işlevselliğinin oluşabilmesi için en az aşağıda belirtilen sayıda sağlık çalışanına ihtiyaç duyulmaktadır.

- Doktor: 1.300 (≈5,8/10.000; toplam 23/10.000'in %25'i doktor olarak değerlendirildi)

- Hemşire: 3.050 (≈13,9/10.000)

- Ebe: 760 (≈3,5/10.000)

- Toplum sağlığı çalışanı: 2.200–4.400 (1–2/1.000 banda göre; planlamada ~3.300 makuldür).

• **Tıp ve sağlık profesyoneli eğitimi:**

• Filistin'deki sağlık alanındaki yükseköğretim kurumları ile uluslararası akademik kurumlar arasında sürdürülebilir işbirlikleri gerçekleştirilmelidir.

• Dijital platformlar güçlendirilmeli, çevrimiçi kaynaklara erişim yeterli hale getirilmelidir.

• Online güvenli teorik ve performansa dayalı sınav sistemleri oluşturulmalıdır.

• Ayakta kalan sağlık kurumlarının temel ve klinik laboratuvar alt yapısı iyileştirilmelidir.

• Öğrenci ve öğretim üyesi değişim programları geliştirilmelidir.

3. Uzun Vade Yapılması Gerekenler: Yeniden Yapılanma ve Sürdürülebilirlik (2 Yıl ve Sonrası)

Yeni Sağlık Altyapısı:

- Gazze'nin kuzeyi ve merkezi başta olmak üzere modern hastaneler inşa edilmelidir.

- Birinci basamak sağlık merkezleri her 50.000 kişiye bir merkez düşecek şekilde planlanmalıdır.

- Psikiyatri ve rehabilitasyon hastaneleri açılmalıdır.

- Uzun vadede sağlık sisteminin devamlılığı için **1.960 Doktor, 6.360 Hemşire, 1.470 Ebe, 3.300–4.400 Toplum Sağlığı Çalışanı** (Bu, **44,5/10.000** toplam eşiğe **%20 doktor / %65 hemşire / %15 ebe** sayısına ulaşılmalıdır.

- Ayrıca aşağıda belirtilen yardımcı ve destek sağlık personellerinin işgücüne de ciddi ihtiyaçlar bulunmaktadır;

• **Paramedik/ambulans personeli:** temel senaryoda **700–900** Tam Zamanlı İşgücü (FTE) (sürekli sevk ve 24/7 ambulans hizmetini kapsaması için).

• **Eczacı + eczane teknisyeni:** çekirdek klinik FTE'nin **%8-10'u** (temelde ~**400-500**).

• **Lab teknisyeni/uzmanı:** çekirdek klinik FTE'nin **%8–10'u**

(≈ ~**400–500**).

• **Radyoloji teknisyeni: %3–4 (≈ ~150–200).**

• **Biyomedikal mühendis/tekniker: %2–3 (≈ ~80–150).**

• **FTR/ergoterapi/protez-ortez: %5–6 (≈ ~250–350).**

- **15–18 hastane ve 150'den fazla birinci basamak sağlık merkezleri**, kısmen/faal; kan bankaları, oksijen üretim tesisleri (2–3 nokta), bölgesel laboratuvarlar (5 il için en az 3 referans lab) kurulması gereklidir. Tüm bunlara ek olarak sahada savaştan etkilenen mahallelerde, prefabrik/çadır-konteyner veya onarılmış küçük binalarda 24 saat hizmet verebilecek asgari 1 sorumlu hekim, 2-3 hemşire/paramedik, 1 ebe 1 eczanesi olacak tıbbi noktalar kurulmalıdır.

Psikososyal Destek:

Travmaya maruz kalan 485.000'den fazla kişinin ihtiyaçlarını karşılamak için Toplum Ruh Sağlığı Merkezleri ve Sahra Psikoloji Ekipleri kurulmalıdır.

Çocuklar ve savaş mağduru kadınlar için özel psikososyal destek programları oluşturulmalıdır.

• **Sağlık Eğitimi ve Akademik Yapılanma:**

• Nüfusa göre yeterli sağlık eğitim kurumları yeniden yapılmalıdır.

• Yerinde staj ve uygulamaya imkân verecek klinik ve laboratuvar imkanları sağlanmalıdır.

• Uluslararası paydaş desteği ile öğretim üyesi yetiştirme programları uygulanmalıdır.

• Kriz dönemlerinde sağlık profesyoneli eğitimi üzerine ortak ders materyalleri ve müfredat geliştirilmelidir.

• Gazze deneyiminin küresel sağlık eğitimi müfredatına yansıtılması sağlanmalıdır.

• **Sağlıkta Dijitalleşme:**

Elektronik hasta kayıt sistemi kurulmalıdır.

• **Tele-tıp uygulamalarıyla bölge dışındaki uzmanlardan destek alınabilmelidir.**

• **Savaşın Toksik Kalıntıları ve Çevre Sağlığı:** Yıkılan binalardan kaynaklanan asbest ve diğer toksik tozların solunmasının uzun vadeli sağlık etkileri ve patlamamış mühimmatların oluşturduğu fiziksel tehditler için mesleki sağlık ve güvenlik protokolleri geliştirilmelidir.

İnsani ve İktisadi Yardımlar Dosyası

• Gerek merkezi kamu kurumları gerekse yerel yönetimler tarafından hem Gazze'deki kardeşlerimiz hem de Türkiye'de yaşayan Filistinlilerin ihtiyaçlarına yönelik politikalar belirlenmelidir. Kamu kurumları düzeyinde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı gibi aktörlerin doğrudan rol üstlenebileceği alanlar bulunmalıdır. Psikososyal destek mekanizmaları harekete geçirilmeli, Gazze'de yakınlarını kaybetmiş veya saldırılardan etkilenmiş Türkiye'deki Filistinli ailelere moral ve dayanışma kanalları açılmalıdır. Gençlik ve Spor Bakanlığı kamplar, dayanışma etkinlikleri ve burslar yoluyla Filistinli gençlere motivasyon sağlamalı; Millî Eğitim Bakanlığı eğitim kolaylıkları sunmalı, Sağlık Bakanlığı tedavi imkânları ve acil sağlık yardımlarında Filistinli çocuklara, kadınlara ve yaşlılara özel kolaylıklar sağlamalıdır. Ayrıca Türkiye'de yüzlerce Filistinli öğrenci, göçmen ve akademisyen bulunmaktadır. Gazze'deki trajedi onların hayatına doğrudan yansımakta; yakın kayıpları, eğitim ve geçim zorlukları ciddi bir baskı oluşturmaktadır. Göç İdaresi ikamet kolaylıkları sağlamalı, YÖK nitelikli Filistinli akademisyenleri Türkiye'ye çekmeli, üniversiteler kendi vakıfları üzerinden öğrencilere burs sunmalı, diaspora ile kurulan bağlar güçlendirilmelidir. Türkiye'deki yüksek öğretim kurumlarının Mardin Artuklu Üniversitesi gibi Filistin'i merkeze alarak eğitim politikaları takip etmeleri, YÖK'ün Filistin'e dair ders içeriklerini bütün üniversitelerde yaygınlaştırması gerekmektedir.

• Ülkemizde bulunan Gazzelilerin sosyolojisi ve kabiliyetlerine uygun yönlendirmelerin hızlıca yapılması gerekmektedir.

• Türkiye'de örnekleri olan köklü kuruluşların (işçi-memur sendikaları, yardım dernekleri, gençlik çalışması yapan vakıflar, iş adamları derneği, akademisyen dernekleri, basın yayın dernekleri, sinema TV

dernekleri vb. gibi kuruluşlarımızın) benzerlerini Gazze'de kurulabilmeleri için şimdiden anayasal zeminin hazırlanması gerekmektedir. Akabinde yapacakları kanunlarda bunların yasal zeminlerinin hazırlanması gerekmektedir.

• Türkiye devleti nezdinde Gazze'deki bakanlıkların acil ihtiyaçlarını devletlerarası bürokratik süreçlere zamansal olarak takılmadan hızlı olarak çözülmesine zemin hazırlanmalıdır Bu kapsamda örneğin dernek üyeleri vasıtası ile gönüllü gidip yerinde bilgi tecrübe aktarımında bulunulması önem arz etmektedir.

• Altyapı ve ekonomik canlanmaya yönelik kapsamlı bir yeniden yapılanma programı icra edilmelidir.

• Uluslararası yaptırımların hafifletilmesi, insani yardımların artırılması ve yerel yönetimlerin güçlendirilmesine yönelik çalışma gerçekleştirilmelidir.

• Belediye Kanunu'nun sunduğu yetkiler çerçevesinde yerel yönetimler hem Gazze'ye insani yardım ulaştırmalı hem de kendi illerinde yaşayan Gazzelilere maddi/manevi destek sağlamalıdır. Bu destek kapsamına giren eğitim bursları, sosyal programlar ve moral etkinlikleri artırmalıdırlar. Yine kardeş şehir uygulamaları üzerinden Gazze ile kurumsal dayanışma tesis etmeli; imar, sağlık, eğitim ve sosyal hizmetler alanında ortak projeler geliştirmelidir. Belediye Kanunu çerçevesinde göçmen ve öğrencilere yönelik sosyal destek sağlama yetkisinin Filistinlilere yönelik doğrudan yardım mekanizmaları kurulmasına imkân tanıdığı bilinmelidir.

• Belediyeler; reklam panoları ve billboardlarda İsrail'in insanlık dışı katliamını afişe ederek, sokak ve caddelere Kudüs'ü, Gazze'yi hatırlatan, çocuk parklarına katledilen masum Gazzeli çocukların isimleri verilerek toplumun gündemini canlı tutmalıdır.

• İsrail menşeli ürünlere ve yazılımlara boykot bireysel, toplumsal ve devlet düzeyinde süreklilik arz edecek şekilde devam ettirilmelidir.

• Yıkıma uğrayan Gazze'de mülkiyet problemleri, enkaz/yıkım kaldırma, altyapı ve inşa konularında Türk belediyelerinin danışmanlığı sağlanmalıdır.

• Mülkiyet hukukunun özellikle çalışılması gerekmektedir. Öncelikli alanlarda teşviklerin çıkarılması sağlanmalıdır. Yap-işlet-devret modeli uygulaması gerçekleştirilmelidir.

• TOKİ, kentsel dönüşüm ve deprem ile mücadele tecrübesini bilen kişiler, kurumlar, mimarlar, mühendislerden oluşan tecrübeli insan kaynağının Gazze'ye gitmesine imkan tanınmalıdır.

• Atölye çalışmaları, kurulacak kooperatifler ile Gazze'li insanların sosyal hayata tutunmaları, verimli arazilerin tespiti ile birlikte iyi tarım uygulamaları, meslek edindirme kursları vb. ile bu sürece hızlıca farklı boyutlarda katkılar verilmesi gerekiyor.

• SUMUD Filosu'nun ardından çıkacak filolar yalnızca bir insani yardım faaliyeti değil, insanlık onurunu temsil eden bir girişim olarak görülmeli ve her düzeyde (birey, toplum, devlet) güçlü şekilde sahiplenilmelidir. Filolara yönelik herhangi bir "ama" içeren yaklaşımın insanlık vicdanına aykırı olduğu vurgulanmalıdır.

• Türkiye'nin Gazze'ye yönelik çok aktörlü insani yardım çabalarının devamı için hem insani yardım fonlarının güçlendirilmesi hem de yardımların önünü kesen Siyonist işgal rejimine karşı diplomatik baskı artırılmalıdır. Türkiye, sadece insani yardım göndermekle kalmayıp, abluka ve kısıtlamaları aşmak adına uluslararası düzeyde siyasi ve hukuki girişimlerde bulunmaya devam etmelidir.

• Gazzeli hasta ve refakatçilerin Gazze'den tahliyesi ve desteklenmesi ile ilgili tahliye edilenlere barınma, sağlık ve psikososyal destek sunulmalıdır. Kalıcı barış sağlandığında yeni "potansiyel tahliyelere" karşı hazır hâlde olunmalıdır. Ayrıca, psikososyal destekler Gazzelilerin kültürel yapısına uygun biçimde sunulmalıdır.

• Gazze'de yaşanan insani kriz, yalnızca bölgesel değil aynı

zamanda küresel bir sorumluluk alanıdır. Bu bağlamda, uluslararası toplumun hem hukuki hem de ahlaki yükümlülüklerini yerine getirmesi kritik önem taşımaktadır. Bu kapsamda;

- Ablukanın tamamen kaldırılması, Gazze halkının insan onuruna yaraşır yaşam koşullarına erişimi için zorunludur.

- Gıda, ilaç, temiz su ve enerji gibi hayati insani yardım malzemeleri hiçbir engelle karşılaşmadan bölgeye ulaştırılmalıdır.

- Ekonomik faaliyetlerin yeniden canlanabilmesi için ticari alanlar, pazarlar ve temel altyapılar onarılmalıdır.

- Krizin daha da derinleşmemesi için acil, sürekli ve uluslararası güvence altında kalıcı ateşkesin devamı sağlanmalıdır.

- İnsan haklarının korunabilmesi için uluslararası kuruluşlar sahada etkin bir izleme ve raporlama sistemi kurmalıdır.

- Hane halklarının geçim kaynaklarını yeniden inşa etmelerine destek olmak amacıyla mikro finans, istihdam ve eğitim programları hayata geçirilmelidir.

• Bütün bu sosyal politika, diaspora ve yerel aktör boyutları Türkiye toplumunun tarihsel ve kültürel kodlarıyla da uyumlu olmalıdır. Yüzyıllardır yardımseverlik, mazlumun hamiliği ve cömertlik gibi niteliklerle anılan Türkiye toplumunun, Filistin meselesinde bu genetik kodlarını görünür kılması, yalnızca dış politikadaki söylemi desteklemekle kalmamalı; aynı zamanda toplum içi dayanışmayı da güçlendirmelidir.

Bilim, Mühendislik, Sanayi ve Teknoloji Dosyası

• Türk Devletleri Teşkilatı ve İslam İşbirliği Teşkilatı gibi platformlar üzerinden bilimsel ve teknolojik dayanışmayı geliştiren, stratejileri belirleyen ve bu stratejileri hayata geçiren birimlerin hedefi öncelikli olarak Filistin ve Gazze'deki soykırımı sona erdirecek bilimsel çalışmalar yapmak olmalıdır.

• **"İslam Bilimsel Araştırmalar Portalı"** adlı Ümmet-i Muhammed'e dair veri, analiz ve bilimsel bilgi için ortak dijital kütüphaneler ve veri bankaları oluşturulmalıdır.

• Yenilenebilir enerji, petrol ürünleri, savunma sanayi, yapay zekâ, sağlık hizmetleri ve sağlık teknolojileri, su yönetimi ve arıtma, tarım ve gıda teknolojileri, ilaç, biyoteknoloji, mesleki teknik eğitim ve işbaşı programları gibi alanlarda işbirliği yapılmalıdır.

• Gazze'deki saldırılarda yıkılan bölgelerin yeniden inşası için yerel malzeme teknolojileri, düşük maliyetli konut prototipleri ile ilgili projeler üzerinde çalışılmalı ve ilgililerle işbirliği yapılmalıdır. Bu konuda, Türk inşaat/altyapı firmaları ile ortak Ar-Ge ve uygulama projeleri hayata geçirilmelidir.

• İçinde ortak yapay zekâ araştırma merkezlerinin de olduğu Türkiye'deki bilişim vadisi, sağlık vadisi vb. teknoloji üslerine benzer **"Bölgesel Teknoloji Üsleri"** ve **"Ortak Ar-Ge/İnovasyon Merkezleri"** kurulmalıdır.

• Kurulacak Ar-Ge ve inovasyon merkezlerinde yapılacak çalışmalara yeterli kaynak ayrılmalı, kaynak temini için **"İslam Dünyası Bilim ve Teknoloji Fonu"** oluşturulmalıdır. Petrol ve doğal gaz gelirleri

yüksek ülkeler, sermaye açısından bu fona destek olmalı; nüfusu yüksek ve iyi yetişmiş nitelikli insan değerine sahip ülkeler de insan değeri ile bu oluşuma katkı vermelidir. Bu merkezlerden elde edilen ve endüstriyle ilgili bilgiler patentleştirilerek ortak bir ekonomik değere dönüştürülmelidir.

• İslam ülkelerinde kurulu bulunan teknoparklar bir **"İslam Ülkeleri Teknokentler Ağı"** altında dijital olarak birleştirilmelidir. Bu teknokentlerde faaliyet gösteren firmalar hem Ar-Ge ve inovasyon faaliyetlerinde hem de üretim ve pazarlama faaliyetlerinde etkili bir işbirliğine gitmelidir.

• Belirli ülkelerde, yapay zekâya odaklanan **"Yapay Zekâ İhtisas Teknoparkları"** vb. tematik teknoparklar veya bilişim vadileri de oluşturulmalıdır.

• Fikri mülkiyet korumasını sağlayacak ortak bir **"İslam Dünyası Patent ve Tescil Ofisi"** kurulmalıdır.

• Kamu ve özel sektör kurumlarında, mal ve hizmet üretiminde verimlilik ve kalite esaslı politikaların geliştirilmesi için işbirliği yapılmalıdır. Bu alanlardaki hedefleri gerçekleştirmek için, İslam kültürü ve medeniyetinin en güzel ürünlerinden biri olan İslam Kültüründeki Ahilik ve Ahilik'te Kalite Sistemi (çağımızda, kalite alanında geliştirilen belli standartlar da referans olarak alınarak) uygulanmaya geçirilmelidir.

1. Kısa Vadeli: Toplumsal Sebatın Desteklenmesi, Hakikatin Belgelenmesi, Güvenlik ve Koordinasyon

• Türkiye Müslümanları Gazze'deki sorunlara çözüm önerileri geliştirmek üzere farklı alanlarda teknik ekipler oluşturmalıdır. Gazze'ye yönelik faaliyetlerin kalıcı ve etkili olabilmesi için, çok aktörlü bir koordinasyon yapısının tesis edilmesi önemlidir. Bu amaçla, Türkiye'deki sivil toplum kuruluşları, meslek odaları ve akademik kurumları bir araya getirecek **"Gazze Teknik Ekipleri Platformu"** kurulmalıdır. Platform; eğitim, sağlık, altyapı, ekonomi, yönetim ve sosyal rehabilitasyon gibi tematik alanlarda uzman ekipler oluşturmalı, saha bilgisine dayalı periyodik raporlar üretmelidir. Bu sayede hem çakışan çalışmalar önlenmiş olacak hem de ortak hedefler doğrultusunda bütüncül bir dayanışma zemini oluşmuş olacaktır. Uzun vadede, bu yapı **"Türkiye Merkezli İslam Dünyası Teknik Dayanışma Modeli"**nin kurumsal çerçevesini de oluşturmalıdır.

• Uzmanlaşmış Türkiye STK'larıyla ortak çalıştaylar yapılarak saha ihtiyaçlarına yönelik projeler geliştirilmelidir.

• Türkiye STK'larına çalışma alanları her ne ise onu Gazze'ye taşıma konusunda acil bir ihtiyacın olduğu hatırlatılmalıdır. Bu kapsamda STK'ların bünyelerinde Gazze birimi oluşturmaları ve Gazze gündemi etrafında çalışmayı devamlı surette sürdürmeleri temin edilmelidir.

• Gazze'de İsrail'in en önemli stratejilerinden biri kitlesel tehcirdir. Tehcir, yalnızca demografik bir mühendislik girişimi değil, aynı zamanda bölgenin geleceğini belirleyecek bir "yeni işgal düzeni" inşasıdır. Bu bağlamda STK'ların öncelikli sorumluluğu, tehciri engellemek için

Gazze halkını her alanda desteklemek ve direncini artırmak olmalıdır. Hatta mülteci konumundaki Filistinlilerin -özellikle bölge ülkelerinde yaşayanların- yeniden zorla yerinden edilmesine kesinlikle izin verilmemelidir. Tehcirin engellenememesi, yalnızca Gazze'nin değil tüm bölgenin işgal ve zorunlu göç dalgalarıyla sarsılmasına yol açacaktır. Gıda, barınma, sağlık, giyim ve nakit destekleri gibi insani yardımlar, yalnızca temel yaşam koşullarını iyileştirmekle kalmamakta, aynı zamanda kitlesel tehcir planlarının önlenmesine de katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda Türkiye'deki STK'lar kampanya kapasitesini artırmalı, toplumun tüm kesimlerini seferber etmeli ve insani, İslami ve vicdani sorumluluk bilincini güçlendirmelidir.

• STK'lar uluslararası insani ağlarla daha sıkı iş birliği kurmalı, dijital kampanya yöntemlerini daha etkin kullanmalı ve özellikle genç kuşakları mobilize edecek yaratıcı dayanışma modelleri geliştirmelidir. Bu tür girişimlerle Gazze halkının direnci güçlendirilmeli, Türkiye'de de sivil toplumun toplumla bağlarını yeniden kurmasına yardımcı olunmalıdır.

• Gazze meselesi, İslam dünyasında güçlü bir **sivil dayanışma seferberliği** oluşturmalıdır. Yardım kampanyaları, protestolar ve gönüllülük faaliyetleri, toplumların meseleye duyarlılığını artıran araçlar olarak daha fazla öne çıkarılmalıdır. Ümmetin sivil dayanışma kapasitesi, STK'lar aracılığıyla giderek kurumsallaşmalı ve sürdürülebilir bir toplumsal etki alanı oluşturmalıdır.

• Kısa vadede (0–12 ay) sivil yapılarda güvenlik protokolleri standartlaştırılmalı, kriz iletişimi için kalıcı çekirdek ekipler kurulmalı ve koordinasyon platformları işler hale getirilmelidir. Burada çözüm olarak görülen basit ama uygulanabilir kurallar; süreçler ve hedefler için tek kanallı doğrulama, açık görev tanımları, düzenli özet bilgilendirmeler ve olay sonrası değerlendirme raporları gibi içselleştirilmelidir.

• Kısa vadede Gazze Mahkemesi ve benzeri girişimlerin en önemli rolünün hakikatin belgelenmesi olduğu unutulmamalıdır. Devletlerin ve resmî kurumların sessiz kaldığı koşullarda, sivil toplum örgütleri

delilleri toplamalı, tanıklıkları kaydetmeli, akademi ve medya ile işbirliği yapılarak görsel ve yazılı arşivler oluşturmalı, teknolojik araçlar devreye sokulmalı ve uluslararası dayanışma ağları güçlendirilmelidir. Bu, yalnızca bugünün tanıklığı değil, yarının adalet mücadeleleri için de temel bir kaynak oluşturmalıdır. Kısa vadede bu çabalar, uluslararası kamuoyunda farkındalık yaratmanın ve devletleri harekete zorlamanın da ön koşulu olarak görülmelidir.

• Türkiye'de İslami STK'ların kurumsal yapı ve faaliyetlerinin değişimini dikkate aldığımızda 28 Şubat dönemi, katsayı engeli gibi sorunlarla birlikte başlayan Milli İrade Platformu, Eğitime Destek Platformu vs. gibi platform deneyimi niteliksel ve işlevsel olarak Gazze sürecinde daha yeni ve özgün modeller üretmelidir. Bu çalışmalar STK'ların uluslararasılaşmasının imkanı olarak görülmelidir. Bahsettiğimiz bu anlayış "İnsanlık arasından çıkarılmış hayra çağıran şerden nehyeden topluluk olma" küresel vizyonuna yönelik önemli adımlar olarak görülmelidir.

2. Orta Vadeli: Direniş ve Ambargonun Delinmesi, Alternatif Normlar İnşa Edilmesi, Uzmanlaşma ve Politika Geliştirilmesi

• İsrail'in Gazze'ye yönelik ağır ambargosu kırılmalı ve direniş çok boyutlu olarak desteklenmelidir. Ambargonun, uluslararası hukuka aykırı bir kolektif cezalandırma biçimi olduğu ve insani yardım girişimlerinin önündeki en büyük engeli oluşturduğu her platformda dile getirilmelidir. Türkiye sivil toplumu, Mavi Marmara ve Sumud Filosu örneğinde görüldüğü gibi, ambargoyu fiilen kırmaya dönük girişimlerle küresel kamuoyunu harekete geçirmeye devam etmelidir.

• Küresel Sumud Filosu deneyiminden hareketle Türkiye sivil toplumu dayanışmanın bir duygu değil, bir mimari olduğunu kabullenmelidir. Dayanışma ruhu, kurallar kapasite, bilgi ve güven üzerine tasarlanmalı ve inşa edilmelidir. Ayrıca etkili olmak ile meşru kalmanın birbirinin alternatifi olmadığı bilinmelidir. Doğru tasarlanmış güvenlik

ve koordinasyon, orta vadede uzmanlaşma ve politika üretimi mümkün hale getirilmeli; bunların toplamının ise uzun vadede kalıcı kapasite ve bölgesel ortaklıklara dönüşmek olduğu bilinmelidir. Eğer bu üç katman birbirini besleyecek şekilde tasarlanırsa, Türkiye sivil toplumunun daha adil ve güvenli bir bölgesel düzenin inşasında da kurucu bir rol üstleneceği hatırda tutulmalıdır.

• Sivil toplum yalnızca insani yardımı değil aynı zamanda diplomatik baskı ve medya kampanyalarını da çalışmalarına entegre etmelidir. Uluslararası hukuk mekanizmaları, BM düzeyindeki girişimler ve bölgesel aktörlerle iş birliği yoluyla ambargonun gayrimeşruluğu sürekli gündemde tutulmalıdır. Ayrıca diaspora topluluklarıyla koordineli hareket ederek, ambargonun küresel ölçekte bir insanlık ayıbı olarak teşhir edilmesi sağlanmalıdır.

• Orta vadede (12–36 ay) uzmanlaşma ve politika geliştirme çerçevesinde hukuk, iletişim, psikososyal destek ve veri alanlarında uzman klinik birimleri oluşturulmalı; bu birimlerin ürettiği kanıtlardan politika notları, strateji belgeler ve mevzuat önerileri yazılmalıdır. Bu evrede STK'lar üniversiteler, barolar, meslek odaları ve belediyeler ile kurumsal ortaklıkları derinleştirilmelidir.

• Uzmanlaşma, öncelikle hukuki ve teknik alanlarda tebellür etmelidir. Uluslararası insancıl hukuk, deniz hukuku, sivil-asker ilişkileri, yaptırım uyumluluğu, sınır ötesi insani yardım regülasyonları, stratejik yargı süreçleri ve tüm sürecin kanıta dayalı izleme-belgeleme metodolojileri uzmanlaşmada öncelikli alanlar olarak sıralanmalıdır. İkinci bir uzmanlık kümesi ise iletişim ve bilgi teknolojileri etrafında oluşmalıdır. Kamuoyuna açık ve erişilebilir kaynaklardan elde edilen bilgilerin toplanması, analiz edilmesi ve değerlendirilmesi olarak tanımlanabilen açık kaynak istihbaratıyla bilgiler teyit edilmeli, dezenformasyonla mücadele, veri görselleştirme, güvenli veri saklama ve tüm hikâyeye dair oluşturulacak kamu anlatısının etik inşası iletişim ve bilgi teknolojileri kümesinin başlıca elemanları olarak karşımıza çıkmalıdır.

• Politika geliştirme hususunda ise küresel sivil toplum deneyimleri, bu deneyimin paydaşı olan yerel aktörlere sahadan gelen somut gözlemleri teknik notlara dönüştürmek, bu notları demokratik mekanizmalarla ulusal yasa tekliflerine, yerel uygulama/tavsiye rehberlerine ve uluslararası platformlara taşımak gereklidir. Parlamentoların mutfağı olarak görülebilecek komisyonlar, ilgili bakanlıklar, yerel yönetimler, meslek odaları ve yargı aktörleriyle kurulacak düzenli, belgeye dayalı temaslar; AB, Avrupa Konseyi ve BM mekanizmalarına sunulacak politika notları; bölgesel platformlarda paylaşılacak iyi uygulama örnekleri, Türkiye sivil toplumunu salt reaksiyoner bir konumdan çıkarıp politika mimarisinin paydaşı haline getirebilir. Bundan sonraki süreçte Türkiye sivil toplum ekosistemini dönüştürmeli ve orta vadede başarıyı belirleyecek değişken kanıt odaklılık olmalıdır. İddia değil, veri; slogan değil, bulgu ifadesi sivil toplumdaki dönüşümün ve başarının şifresi olarak kabul edilebilir.

• Gazze Mahkemesi gibi girişimler ile alternatif bir hukuk dili kurma çabası sürdürülmelidir. Resmî mekanizmaların işlememesi, sivil toplumun kendi normlarını geliştirmesine mani olmamalıdır. Bu noktada yapılan tüm çalışmalar yalnızca sembolik görülmemeli; üretilen raporlar, akademik çalışmalara, medya tartışmalarına ve sivil toplum raporlarına kaynaklık etmelidir. STK'ların yapacağı tüm çalışmaların ileride üniversitelerde okutulacak derslerde, uluslararası hukuk seminerlerinde, hatta gazetecilik eğitimlerinde örnek vaka olarak inceleneceği unutulmamalıdır. Bu çalışmalar, yalnızca mevcut düzene alternatif bir alan açmakla kalmamalı, aynı zamanda bu düzeni dönüştürme potansiyeli de taşımalıdır.

3. Uzun Vadeli: Küresel İntifada, Yeniden Doğuş, Küresel Vicdanı Kurumsallaştırma İşlevleri, Kalıcı Kapasite Elde Edilmesi ve Bölgesel/Küresel Ortaklıklar Üretilmesi

• Gazze krizi, sivil toplumun küresel ölçekte yeniden doğuşunu tetiklemelidir. Siyonizm'in küresel bir baskı mekanizmasına dönüşmesi,

yalnızca Filistinlilerin değil, bütün insanlığın ortak meselesi olarak görülmelidir. Bu bağlamda sivil toplum boykot, yaptırım ve bilinçlendirme kampanyaları aracılığıyla küresel bir intifada ruhu inşa etmelidir.

• Kitlesel tehcir karşıtı küresel kampanyalar yaygınlaştırılmalıdır. Sivil toplumun bu alanda sessiz kalması, İsrail'in işgal stratejisini başarı hikâyesine dönüştürmesine katkı sağlamaktadır. Dolayısıyla tehcire karşı mücadele hem insani hem de siyasal düzeyde sivil toplumun varlık sebebini yeniden kuracağı alanlardan biridir.

• Türkiye'deki STK'ların parçalı yapıları birleşmeli, ortak platformlar oluşturulmalı ve devlet bağımlılığından sıyrılarak küresel ölçekte yeni bir dayanışma ağı kurulmalıdır. Farklı isimlerle çatı kuruluşlar ihdas edilmiş olsa da tam anlamıyla bir birliğin sağlanamadığı mülahaza edilmelidir. Bu tür bir yeniden doğuş, yalnızca Gazze'ye değil, tüm bölgesel krizlere karşı sivil toplumun yeniden etkinleşmesini sağlayacağı bilinmelidir. Aksi halde, mevcut pasifleşme eğiliminin derinleşmesi halinde sivil toplumun uzun vadede işlevsizleşmesinin ve devletin gölgesinde erimesinin kaçınılmaz olacağı hatırdan çıkarılmamalıdır.

• Uzun vadede (36 ay ve sonrası) ise şemsiye bir konsorsiyumun altında toplanan, ortak standartlarla çalışan, bölgesel ağlara entegre ve finansal olarak çeşitlendirilmiş bir sivil toplum mimarisi mümkün hale getirilmelidir. Bu aşamada ise yönetişimde bağımsız denetim, finansmanda şeffaflık teknolojileri ve bölgede karşılıklı tanıma mekanizmaları bir paket olarak yürürlüğe konulmalıdır.

• Uzun vadede mesele, kalıcı kapasite ve bölgesel ortaklıklara evrilmelidir. Kalıcı kapasite, kurumsal hafıza ile başlatılmalıdır. Bundan sonraki mesele ise kalıcı kapasitenin kilit unsuru olan finansal sürdürülebilirlik'in sağlanması olmalıdır. Bu noktada Türkiye sivil toplum ekosisteminin önem vermesi gereken kavram etki yatırımı olmalıdır. Bu konuda bağış tabanı genişletilmeli, hatta finansal sürdürülebilirlik için öncelikli ve önemli olan hibe bağımlılığı azaltılmalıdır.

• Uzun vadede, örneğin Gazze Mahkemesi ve ANFİDAP

gibi girişimler kurumsallaşmalıdır. Bu bağlamda gelecekte sürekli sekreteryalara sahip, finansal açıdan bağımsız, uluslararası ölçekte tanınan bir **“vicdan mahkemeleri ağı”**na evrilmelidir. Bu, sivil toplumun uluslararası düzende kalıcı bir özne haline gelmesi olarak görülmelidir. Böyle bir kurumsallaşmanın, yalnızca belirli bir çatışmaya odaklanan geçici girişimlerden daha fazlasını ifade ettiği idrak edilmelidir.

• Küresel dayanışma kültürü pekiştirilmelidir. Filistin’de yaşananlar belgelenmeli, Latin Amerika’dan Afrika’ya, Asya’dan Avrupa’ya uzanan geniş bir ağda yankı bulmalıdır. Böylece farklı coğrafyalardaki sivil toplum örgütleri birbirinden öğrenmeli, deneyimlerini paylaşmalı ve ortak bir adalet dili geliştirmelidir. Bu dil, uluslararası hukukun resmi belgelerinden çok daha güçlü biçimde vicdanlara hitap etmelidir. İnsanların Gazze’de olan bitene dair farkındalık kazanmasının bu tür dayanışma ağlarının başarısıyla doğrudan bağlantılı olduğu unutulmamalıdır.

• Toplumsal hafızayı inşa eden, kuşaklar arası aktarımı sağlayan, teknolojinin sunduğu imkânlarla belgeleri güvence altına alan ve küresel ölçekte dayanışma ağlarını kalıcılaştıran yapılar ortaya çıkarılmalıdır. Yapay zekâ destekli doğrulama sistemleri, dijital arşiv teknolojileri ve blok zinciri tabanlı güvenlik önlemleri, bu tür kurumların gelecekteki araçları olmalıdır. Bu sayede ne yaşanan suçların inkârının mümkünlüğü ne de adalet arayışının tamamen devletlerin keyfine bırakılacağı bir zemin oluşturulmuş olsun.

Katkı Verenler

1. Prof. Dr. Abdulkadir MACİT, Kocaeli Üniversitesi
2. Prof. Dr. Abdullah İNCE, Sakarya Üniversitesi
3. Prof. Dr. Abdulvahab ÖZSOY, Atatürk Üniversitesi
4. Prof. Dr. Adnan MEMDUHOĞLU, Siirt Üniversitesi
5. Prof. Dr. Ali GÜNEŞ, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
6. Prof. Dr. Faruk TAŞÇI, İstanbul Üniversitesi
7. Prof. Dr. Feridun BİLGİN, Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi (GİPTU)
8. Prof. Dr. Furkan KARABEKMEZ, Ankara Medipol Üniversitesi
9. Prof. Dr. Hamdullah ÇUVALCI, Karadeniz Teknik Üniversitesi
10 .Prof. Dr. İbrahim ÖZCOŞAR, Mardin Artuklu Üniversitesi
11. Prof. Dr. İsmail ŞAHİN, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
12. Prof. Dr. Kadir SANCAK, Gümüşhane Üniversitesi
13. Prof. Dr. Kudret BÜLBÜL, Ankara Medipol Üniversitesi
14. Prof. Dr. Metin GÜMÜŞ, Marmara Üniversitesi
15. Prof. Dr. Mustafa Irmak, Samsun Üniversitesi
16. Prof. Dr. Mustafa Kasım KARAHOCAGİL, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
17. Prof. Dr. Orhan GÜRSU, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
18. Prof. Dr. Orhan KOÇAK, İstanbul Üniversitesi
19. Prof. Dr. Ömer KORKUT, Çukurova Üniversitesi
20. Prof. Dr. Recep Orhan ÖZEL, Amasya Üniversitesi
21. Prof. Dr. Salih KESGİN, Samsun Üniversitesi
22. Prof. Dr. Sebahattin ÇEVİKBAŞ, Muğla Kıtkı Koçman Üniversitesi
23. Prof. Dr. Yusuf ŞAHİN, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
24. Prof. Dr. Vatan KARAKAYA, İstanbul Yıldız Teknik Üniversitesi
25. Prof. Dr. Zekeriya YERLİKAYA, Kastamonu Üniversitesi
26. Doç. Dr. Abdulgani BOZKURT, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
27. Doç. Dr. Abdullah AYDIN, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
28. Doç. Dr. Abdullah DAĞCI, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
29. Doç. Dr. Ali Osman KARAOĞLU, Yalova Üniversitesi

30. Doç. Dr. Aytaç AYDIN, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
31. Doç. Dr. Bekir GÜNDOĞMUŞ, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi
32. Doç. Dr. Ercan ŞEN, Afyon Kocatepe Üniversitesi
33. Doç. Dr. Harun BEKİROĞLU, İnönü Üniversitesi
34. Doç. Dr. Kamuran GÖKDAĞ, Mardin Artuklu Üniversitesi
35. Doç. Dr. Mehmet AĞIRMAN, İstanbul Medipol Üniversitesi
36. Doç. Dr. Mehmet ONUR, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
37. Doç. Dr. Mervan SELÇUK, Sakarya Üniversitesi
38. Doç. Dr. Muhammed MARUF, Ahi Evran Üniversitesi
39. Doç. Dr. Muhammed YEŞİLYURT, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi
40. Doç. Dr. Mukadder Arif YÜKSEL, Ardahan Üniversitesi
41. Doç. Dr. Mustafa GÜNERİGÖK, Sakarya Üniversitesi
42. Doç. Dr. Nurettin MENTEŞ, Dicle Üniversitesi
43. Doç. Dr. Ramazan ÖNAL, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
44. Doç. Dr. Şuayip SEVEN, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi (ASBÜ)
45. Doç. Dr. Turgut AKYÜZ, Gümüşhane Üniversitesi
46. Doç. Dr. Yasin SÖĞÜT, Giresun Üniversitesi
47. Doç. Dr. Yaşar KAHRAMAN, Sakarya Üniversitesi
48. Doç. Dr. Yunus KAPLAN, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
49. Doç. Dr. Yusuf Erdem GEZGİN, Marmara Üniversitesi
50. Dr. Abdulaziz KIRANŞAL, Mardin Artuklu Üniversitesi
51. Dr. Abdurrahman ACER, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
52. Dr. Ahmet KÖROĞLU, İstanbul Üniversitesi
53. Dr. Ahmet POLATOĞLU, Atatürk Üniversitesi
54. Dr. Batuhan USTABULUT, Yalova Üniversitesi
55. Dr. Cihat Öztürk Kırşehir Ahi Evran üniversitesi
56. Dr. Cihat ÖZTÜRK, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
57. Dr. Enes GÜL, İnönü Üniversitesi
58. Dr. İbrahim OLGUN, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
59. Dr. Katip KORKMAZ, Karadeniz Teknik Üniversitesi
60. Dr. Kıyasettin ARSLAN, Akdeniz Üniversitesi
61. Dr. Lütfü ÇAKIR, İstanbul Ticaret Üniversitesi
62. Dr. Mehmet Ali BOLAT, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
63. Dr. Mehmet Ali YÜKSEL, Manisa Celal Bayar Üniversitesi

64. Dr. Nihat FIRAT, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
65.Dr. Şenel SARSIKOĞLU, Kastamonu Üniversitesi
66. Dr. Tahsin HAZIRBULAN, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
67. Dr. Ümmet Soydemir, Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi
68. Dr. Yahya ARSLAN, Çankırı Karatekin Üniversitesi
69. Dr. Yunus ÇOLAK, Kırklareli Üniversitesi
70. Dr. Yunus Emre AYDINBAŞ, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
71. Dr. Yusuf Ziya KURTULUŞ, Sinop Üniversitesi
72. Dr. Halid Hallaf, Samsun Üniversitesi
73. Arş. Gör. Sıbğatullah BARAN, Bursa Uludağ Üniversitesi
74. Abdulhamit GÜLER, İstanbul Sinema Evi
75. Bilali YILDIRIM, Yazar & Senarist
76. Celaleddin DURAN, Milletlerarası ilişkiler ve Diplomasi Merkezi (MID)
77. Erol ERDOĞAN, MEB Bakan Danışmanı
78. Halit BEKİROĞLU, ÖNDER Eski Başkanı
79. İsmail Mansur ÖZDEMİR, YTB & ANFİDAP
80. İzzet ŞAHİN, İHH & Dijital Hafıza Merkezi
81. Muhammed ALFADL, MEDICS Uluslararası Tıbbi Yardım Derneği
82. Mustafa ÇUHADAR, Cihannüma Dergi Yayın Kurulu Üyesi
83. Mustafa KARAHANCI, Cihannüma Genel Sekreteri
84. Tahir Şahin, Samsun Milli Eğitim Müdürlüğü

تقرير غزة
التوقعات والمقترحات والحلول

الأستاذ الدكتور عبد القادر ماجيت
الأستاذ الدكتور صالح كسكين – جامعة صامسون
الأستاذ الدكتور عبد الوهاب أوزسوي
الدكتور المشارك نور الدين منتَش

١٥ نوفمبر ٢٠٢٥

CiHANNÜMA

المحتويات

التقديم........ 66
مقدمة 67
ملخِّص التقييم 69
الاقتراحات والحلول
الاستثمار في "3إ" (الإقناع، الإنشاء، الإحياء) في إعادة إعمار غزة........ 71
ملف الفكر والصهيونية........ 73
ملف الشؤون القانونية 75
ملفّ السياسة والعلاقات الدولية 78
ملف التعليم والتعليم العالي........ 81
ملف الإعلام والاتصال........ 84
ملف الثقافة والفنون 87
ملفّ الصحّة........ 89
ملفّ المساعدات الإنسانية والاقتصادية........ 94
ملفّ العلوم، الهندسة، الصناعة والتكنولوجيا 98
ملفّ منظمات المجتمع المدني........ 100
المساهمون........ 105

التقديم

»مهما فعلتم، لا تنسوا الإبادة الجماعية، لأن الإبادة المنسيّة تتكرّر« علي عزّت بيغوفيتش

لقد جعل الحصار الحياة في غزة مستحيلة، وأدت الهجمات الحربية إلى أزمةٍ إنسانيةٍ غير مسبوقة منذ السابع من تشرين الأول/أكتوبر عام ٢٠٢٣. ولم تقتصر هذه الأزمة على الخسائر البشرية الهائلة ودمار البنية التحتية، بل أثارت كذلك شكوكًا عميقة حول فاعلية النظام القانوني الدولي والمؤسسات المكلّفة بحماية حقوق الإنسان. وإنّ هذا المسار، الذي يتجلّى في حصارٍ اقتصاديّ محكم، واستراتيجيات استيطانٍ ممنهجة، وعمليات تهجيرٍ جماعية، وانتهاكٍ منهجيٍّ للقانون الدولي، قد جعل المنطقة ليست مجرّد ساحةِ صراع فحسب، بل ميدانًا لتجاذبات القوى العالمية، حيث تزداد حدّة توازنات القوة، ويُختبَر مدى قدرة الأمة على الوحدة. ولقد تحوّلت سياسات الاحتلال والقمع التي تنتهجها إسرائيل، بدعمٍ من الفاعلين الدوليين، إلى عمليةٍ متعددة الأبعاد لا يمكن تفسيرها بالعمليات العسكرية وحدها.

أمّا بالنسبة لتركيا، فالقضية ليست مجرّد ملفٍّ يُعالج في إطار السياسة الخارجية، بل هي كذلك حقيقة ملموسة متعدّدة الأبعاد، تنعكس مباشرةً على التوازنات الهشّة لأمّة محمد ﷺ، وتؤثر في الحياة اليومية للمجتمع. ونحن، استنادًا إلى هذه الحقيقة، نُدرك تمام الإدراك أننا – كدولةٍ وجغرافيا قريبة، وكأمّة محمد ﷺ، وكبشريةٍ جمعاء – نمرّ بمرحلةٍ حرجةٍ بسبب الاحتلال والإبادة الجماعية الجارية في غزة، وهي مرحلةٌ نلمس آثارها المباشرة في محيطنا الإقليمي وفي تفاصيل حياتنا اليومية. ولا شكّ أنّ لهذه المرحلة نتائجَ ستؤثر في مختلف مجالات حياتنا على المديين القصير والبعيد. ومن هذا المنطلق، نرى ضرورة تحليل هذا المسار لا من حيث القضايا التي يضعنا في مواجهتها فحسب، بل أيضًا من حيث الذهنية والممارسات الممتدة التي تسير إلى جانب تلك القضايا على المدى الطويل.

وانطلاقًا من ذلك، قمنا بإعداد **ملف غزة: تحقيقات نظرية وتوقّعات مستقبلية**، بهدف إشراك أساتذتنا الذين ينبغي أن يكونوا في طليعة من يضطلعون بدورٍ رياديٍّ في بناء هذا النوع من النشاط الفكري في تركيا، ليُسهموا في تقييم هذه المرحلة وتحليلها. وقد أُنجز **ملف غزة** ضمن إطارٍ لا يقتصر على تناول التطورات السياسية الراهنة فحسب، بل يشمل أيضًا مجالاتٍ مثل: التعليم، والسياسة، والفلسفة، وعلم النفس، والأنثروبولوجيا، والفيزياء، والذكاء الاصطناعي، والتكنولوجيا، والمعلوماتية، والثقافة، والفن، والإعلام، والاتصال، والعمارة، وعلوم البيانات، والإدارة، والقانون الدولي، وعلم الاجتماع، والتاريخ العالمي، والمجتمع المدني. وقد رُوعي في ذلك أن تنسجم الدراسات مع الرؤية العامة التي أشرنا إليها آنفًا. وفي المحصلة، جرى إعداد خمسةٍ وأربعين نصًّا في ثلاثة عشر تخصّصًا، شملت: التاريخ، والفكر، والصهيونية، والسياسة والعلاقات الدولية، والقانون، والتعليم والتعليم العالي، والإعلام والاتصال، والثقافة والفن، والعلم والتكنولوجيا والهندسة، والمساعدات الإنسانية والاقتصادية، ومنظمات المجتمع المدني، والصحة. واستنادًا إلى تلك النصوص والتقييمات، ومع مراعاة المسار الذي تمرّ به غزة، أُعِدّ هذا العمل الذي بين أيديكم بعنوان **تقرير غزة: توقّعات، مقترحات، وحلول**. ونأمل أن يكون هذا الملف باعثًا على مزيدٍ من المداولات المتقدمة، وأن يفتح الباب أمام مرحلةٍ تُنفّذ فيها المقترحات العملية في بيئة نقاشٍ نوعيّةٍ عميقةٍ، وعلى المستويات القصيرة والمتوسطة والبعيدة المدى.

الأستاذ الدكتور عبد القادر ماجيت, الأستاذ الدكتور صالح كسكين – جامعة صامسون

الأستاذ الدكتور عبد الوهاب أوزسوي, الدكتور المشارك نور الدين منتَش

مقدمة

لقـد اسـتمرّ ابتلاؤنـا بغـزة على مسـتوى عـالٍ منـذ عـامين، ويبـدو – وفـق مـا نـراه – أنّـه سيسـتمرّ كذلـك فترةً طويلـةً أخـرى، ومـا أشـدّ الأسى في أن يكـون حالُنـا هـذا نتيجـةً لشـهادتنا على عصرٍ يُعطـى فيـه الحـقّ للأقـوى، لا للأحـقّ. فنحـن - وإن لم نؤمـن بهـذه المعادلـة الجائـرة - نعيـش في عصر يضـع فيـه القـويّ القواعـد كما يشـاء، بـل ويغيّرهـا متـى شـاء.

وممّا هـو معلـوم أنّ الإسلام - وهـو ديـن التوحيـد- قـد جعـل الإنسـان محـورًا للوجـود، فحمّلـه المسـؤولية، ورآه أشرف المخلوقـات، وسـخّر لـه مـا في الأرض جميعًـا. وقـد نـصّ القـرآن الكريـم على أنّ الأرض يرثهـا عبـاديَ الصالحـون، وبيّن أنّ هـذا الحكـم واردٌ أيضًـا في التـوراة والزبـور، ومـع ذلـك، فقـد تحوّلـت الصهيونيـةُ اليهوديّـةَ إلى ديـنٍ مؤدلـجٍ قائـمٍ على فكـرةٍ سياسـيةٍ، وسـيطرت على أتباعهـا بأسـطورة «الأرض الموعـودة.»

وإنّ مـن الحقائـق التـي يجـب إدراكهـا أنّـه لـو سُـئلنا: أيُّ أمّـةٍ في العـالم يمكـن أن نُـشير إليهـا بوصفهـا أمّـة تعـرف عدوّهـا بوضـوح؟ لـكان جوابنـا: الصهاينـةُ اليهـود. فهـؤلاء يـرون كلَّ مـن لا يؤمـن بأيديولوجيتهـم «غوييـم» أي مخلوقـاتٍ دون البـشر، لا يوقّرونهـم، ولا يعترفـون لهـم بـأيّ حـقٍّ، حتـى بحـقّ الحيـاة، بـل يـرون في البشريـة جمعـاء أعـداءً لهـم بالفطـرة. بـل إنّ التـوراةَ المحرَّفـة وتفسيرَهـا السـياسيّ المتمثّـل بالصهيونيـة يجعـل اليهـودَ يعـتبرون أنفسـهم مخلوقـاتٍ أسـمى مـن «المخلـوقين مـن التراب». وفي هـذا السـياق، ينبغـي أن نتأمّـل مليًّـا في قـول نتنياهـو: "نحـن أبنـاء النـور، وهـم أبنـاء الـظلام"، وألّا نغفـل عـن مغـزى عبارتهـم المتكـرّرة: «لسـنا إرهابـيين، حماس هـي الإرهابيـة"، رغـم كلّ مـا يقترفونـه مـن أعمالٍ لا تمـتّ إلى الإنسـانية بصلـة.

ومـن جهـةٍ أخـرى، فـإنّ حصرَ القضيـة في حـدود غـزة، أو حماس، أو المقاومـة، أو حتـى في أحـداث السـابع مـن تشريـن الأول/أكتوبـر، هـو بلا شـكّ قـراءةٌ ناقصـةٌ للصـورة الكاملـة. كما أنّ النظـر إلى المسـألة على أنّهـا مجـرّد نتيجـةٍ لــ «الهولوكوسـت» أو بحـثِ شـعبٍ عـن وطـنٍ، أو مجـرّد تجسـيدٍ للصهيونيـة وحدهـا، يُعـدّ منظـورًا قـاصرًا، فالإيديولوجيـا المنحرفـة المعروفـة باسـم «أرض الميعـاد» تسـتهدف في جوهرهـا هـدمَ المسـجد الأقصى والقـدس الشريـف، وبنـاءَ هيـكل سـليمان مكانـهما. ومـن ثـمّ، ينبغـي أن نُقـارب المسـألة دون أن نُهمـل بُعدهـا العقـديّ الأخطـر المتمثّـل في «إجبـار الإلـه على التعجيـل بالقيامـة».

كما يُلاحـظ، فالقضيـة متعـدّدةُ الأبعـاد إلى حـدٍّ بعيـد، وهـذه الطبيعـة المتشـعّبة تنعكـس أيضًـا في صفـوف أنصـار إسرائيـل، فهـؤلاء يشـكّلون بنيـةً متعـدّدةَ القوميـات والأديـان، أشـبهَ مـا تكـون بـ»جيـوش الصليـب» في الماضي؛ إذ يعيشـون في دولٍ مختلفـة، ولا ينتمـون بـالضرورة إلى الديانـة اليهوديـة، ومـع ذلـك يعـدّون خدمـةَ الصهيونيـة واجبًا مقدّسًـا، بـل هنـاك مـن يقدّمـون دعمًا ماليًّـا لهـذه المنظومـة عـن قصـدٍ أو عـن غفلـة، وهـم ينتسـبون إلى الإسلام اسمًا وانـتماءً، وليـس الأمـر مقـتصرًا على قـادة الـدول والشركات، بـل يشـمل أيضًـا عـددًا كـبيرًا مـن المواطـنين العـاديين. والأسـفُ كلّ الأسـف في أولئـك الذيـن يعلمـون بـالشركات الداعمـة للصهيونيـة ومنتجاتهـا الواجـب مقاطعتهـا، لكنّهـم لا يتخلّـون عنهـا حفاظًـا على راحتهـم الشـخصية، فجميـع هـؤلاء غارقـون في الغفلـة.

أمّـا أهـل غـزة، فيمكـن اعتبارهـم أنقـى المسـلمين وأصدقهـم على وجـه الأرض، فـعلى الرغـم مـن الظـروف

القاسـية التـي يعيشـونها منـذ سـنواتٍ طويلـةٍ في سـجنٍ مفتـوحٍ لا يرحـم، وتحـت حصـارٍ جائـرٍ لا يـلين، نـرى فيهـم إرادةً صلبـةً للاسـتمرار، وتسـليمًا عميقًـا بقضـاء اللـه، وثباتًـا مدهشًـا لا يشـوبه تذمّـر، مـن الأطفـال الصغـار إلى الشـيوخ والمـرضى. ولا شـكّ أنّ التعليـم الـذي تلقّـوه كان لـه نصيـبٌ كـبير في هـذا الثبـات، ويُضـاف إلى ذلـك نقـاءُ أجسـادهم وأرواحهـم؛ إذ لا يتغـذّون على أطعمـةٍ معدَّلـةٍ وراثيًّـا، ولا يطمعـون في منتجـاتٍ صهيونيـة، الأمـر الـذي أورثهـم صفـاءً في القلـب والجسـد؛ ولهـذا فـإنّ وقفتهـم العزيـزة المهيبـة لا تؤثّـر في المسـلمين فحسـب، بـل في كلّ مـن بقـي لـه ضـميرٌ حـيّ مـن البـشر. ومـن هـذا المنظـور، فـإنّ الحقيقـة أنّنـا لسـنا مـن يُعِينهـم؛ بـل هـم الذيـن يُعلّموننـا، ويهْدوننـا إلى طريـق الثبـات، ويقـوّون قلوبنـا بالـصبر والإيمـان.

في ظـلّ هـذه الأجـواء، تقـع على عاتقنـا وعلى عاتـق وطننـا مسـؤوليةٌ تاريخيـة كما هـو الحـال دائمًـا، ونحـن، كأسرة **جيهانُمّـا** (**Cihannüma**)، نعـتبر أنّ مـن واجبنـا الأسـاسيّ، إلى جانـب مـا كُتـب هنـا ومـا طُـرح مـن مقترحـات، أن نكـون دائمًـا وفي كلّ المحافـل إلى جانـب المظلـومين، وسـنظلّ كذلـك إن شـاء اللـه، نسـعى جاهديـن لأن نتـحلّى بالحكمـة في كلّ تحـرّكٍ، وسـنواصل ذلـك، ويجـب أن يظـلّ فخامـة رئيـس دولتنـا في كلّ منصّـة صـوتَ الضـمير وشـاهدَ العدالـة فـيما يخـصّ غـزة، ويسـتمرّ في ذلـك، وعبر التاريـخ، تصرّفَـت دولتنـا وأمتنـا بحساسـيةٍ ويقظـةٍ في مثـل هـذه القضايـا ويجـب أن تواصـل هـذا النهـج. ونعتقـد أنّ اللـه قـد بـارك كلّ الأعمال الطيبـة التـي بُذلـت، وإيماننـا بذلـك راسـخ، ولنـا مطلـبٌ هـامّ مـن دولتنـا في هـذا الصـدد، وهـو الكشـفُ عـن هويـاتِ الحاصـلين على جنسـيّةٍ مزدوجـةٍ الذيـن انضمّـوا إلى الجيـشِ الصهيـوني، ومحاسـبتهم قضائيًـا لمشـاركتهم في جريمـةِ الإبـادةِ الجماعيّـة، وتجريدُهـم مـن الجنسـية.

وفي هـذا الإطـار، فـإنّ (**جيهانُمّـا**) قـد أعـدّت تقريـرًا شـاملاً بعنـوان **تقريـر غـزة: توقّعـات، اقتراحـات وحلـول**، ويَحـوي مقترحـاتٍ تتعلّـقُ بتوقّعاتنـا ومطالبنـا مـن أبنـاء وطننـا، ومـن أبنـاء أُمّـة محمـد ﷺ ومجتمعاتهـم ومـن منـظمات المجتمـع المـدني ومـن الـدول المعنيـة. وأدعـو اللـه أن يجعـلَ تقريرنـا بشـارةً لـخلاص إخواننـا في غـزة، وأن يكـون نذيـرًا لقيـامِ دولـةٍ فلسـطينيةٍ حـرةٍ ومسـتقلّةٍ مـن النهـر إلى البحـر.

سليم جَرّاح

الرئيس العامّ لمنظّمة جيهانُمّا

ملخّص التقييم

إنّ المشـهد الإنسـاني الـذي تشـهده غـزة لا يُعـدّ مجـرّد صراعٍ أو حـربٍ عابـرة، بـل هـو النتيجـة الأشـدّ مأسـاويةً لاحـتلالٍ وحصـارٍ وسياسـةِ إبـادةٍ منهجيـةٍ مسـتمرّةٍ منـذ عقـود، فمنـذ السـابع مـن تشريـن الأول/أكتوبـر ٢٠٢٣، أدّت الهـجمات المتواصلـة إلى استشـهاد مـا يقـارب سـبعين ألـف شـخص، وإصابـة أكثر مـن مئـةٍ وسـبعين ألفًـا، وتـدمير عشرات الآلاف مـن المبـاني تـدميرًا كاملًا، وهـذه الأرقـام ليسـت مجـرّد إحصـاءاتٍ جامـدة، بـل وراء كلّ رقـمٍ منهـا قصّـةُ ألمٍ، وحيـاةٌ فُقـدت، وأسرةٌ غارقـةٌ في اليـأس والعجـز.

لقـد دمّـرت سياسـةُ الحصـار التـي تفرضهـا إسرائيـل بشـكلٍ خـطيرٍ البنيـةَ التحتيـة للخدمـات الصحيّـة والتعليـم الطبّـي في المنطقـة، كما تعـرّض التعليـمُ النظـريّ والعـمليّ للعامـلين في المجـال الطبّـي لاضطرابـاتٍ شـديدةٍ بسـبب اسـتمرار العنـف والدمـار، وقـد اضطـرّ ٧١٪ مـن الـطلاب إلى النـزوح وتـرك منازلهـم نتيجـة الهـجمات، ويعيـش كـثيرٌ منهـم اليـوم في ملاجـئ مؤقّتـةٍ مـن الخيـام البلاسـتيكية، مما يجعـل الوصـول إلى الكتـب الدراسـيّة والمصـادر الإلكترونيّـة ومواقـع التدريـب العـمليّ ومـوادّ الدراسـة أمـرًا بالـغ الصعوبـة. كما أنّ اسـتهداف المستشـفيات والمؤسّسـات الصحيّـة جعـل التدريـبَ السريـريّ يتـمّ في ظـلّ خطـرٍ دائـمٍ على الحيـاة، وأدّى الدمـار إلى نقـصٍ كـبيرٍ في بيئـات التطبيـق العـمليّ، إلى جانـب خسـارةٍ جسـيمةٍ في الكـوادر الأكاديميّـة، خصوصًـا بسـبب اسـتهداف العامـلين الصحـيّين في مناطـق النـزاع، وإضافـةً إلى الإنهـاك النـفسيّ والعاطفـيّ الشـديد، أصبـح اسـتمرار التعليـم في المجـال الصحّـي أمـرًا شـبه مسـتحيل، علاوة على ذلـك، فقـد ٦٠٪ مـن الـطلاب منازلهـم، وبـات ٥٩٪ منهـم بـدون مصـادر دخـل، وبسـبب المجـازر المسـتمرّة ضـدّ المدنـيين، لا يُعـرف على وجـه الدقّـة عـددُ الـطلاب الذيـن استُشـهدوا أو أُصيبـوا بجـروح.

ومـن جهـةٍ أخـرى الحصـارُ الـذي تفرضـه إسرائيـل على قطـاع غـزة قـد تـرك سـكّانَها فريسـةً للجـوع والأمـراض، فقيـودُ إدخـال الغـذاء والـدواء والوقـود إلى القطـاع أوصلـت النظـامَ الصحـيَّ فيـه إلى حافّـة الانهيـار الكامـل، ووفقًـا لبيانـات كلٍّ مـن **اليونيسـف** و**برنامـج الأغذيـة العالمـي**، يعيـش أكثرُ مـن مليـون شـخصٍ في غـزة أزمـةَ جـوعٍ جماعيـة، وقـد أدّت سياسـةُ «التجويـع» التـي تُسـتخدم كـسلاحِ إبـادةٍ إلى استشـهاد مئـات الأشـخاص، مـن بينهـم ١٥٤ طـفلًا، كما دُمِّـرت العديـدُ مـن المستشـفيات جـراء القصـف، أمّـا التـي لم تُدمَّـر فقـد توقّفـت عـن العمـل بسـبب نقـص الوقـود، فـيما يحـاول الأطبـاء والعاملـون في القطـاع الصحـيّ معالجـة الجرحـى دون توفّـر المـوادّ الطبيـة الأساسـية.

وخلال هـذه الـفترة، اقـتصرت ردودُ الفعـل الصـادرة عـن المجتمـع الـدوليّ في الغالـب على بيانـاتِ تنديـدٍ وشجبٍ شـكليّة، فرغـم اللجـوء إلى الهيئـات القضائيـة الدوليـة – كالتقـدّم بشـكوى إلى **محكمـة العـدل الدوليـة** مـن قِبـل جنـوب أفريقيـا، وصـدورِ الآراء الاستشـارية بنـاءً على طلـب **الجمعيـة العامـة للأمـم المتحـدة**، وأوامـرِ التوقيـف التـي أصدرتهـا **المحكمـة الجنائيـة الدوليـة** – لم تُعـر إسرائيـل أيًّـا مـن هـذه القـرارات أدنى اهـتمام. والأسـوأ مـن ذلـك أنّ **الولايـات المتحـدة الأمريكيـة** قوضـت مبـدأ سـيادة القانـون بفرضهـا عقوبـاتٍ على موظفـي المحكمـة الجنائيـة الدوليـة والمنـظمات المدنيـة التـي تتعـاون معهـا، وحتـى **الجمعيـة العامـة للأمـم المتحـدة**، التـي طالبـت مـرارًا بإنهـاء الحصـار المفـروض على غـزة وفتـح ممـرّاتٍ إنسـانية، لم تلـقَ اسـتجابةً مـن إسرائيـل لأيٍّ مـن تلـك النـداءات، كما أنّ

سائر الدول لم تُبدِ ردّ فعلٍ فعّالًا إزاء هذه التحركات القانونية، فبقيت العقوبات المفروضة محدودةً وعديمةَ الأثر.

وبعد أشهرٍ من القصف والأزمة الإنسانية الحادّة، أدّى الإعلان عن اتّفاقٍ لوقفِ إطلاقِ النار بين إسرائيل وحماس إلى توفيرِ فرصةٍ مُنتظرةٍ للتنفّس في المنطقة، ومن المتوقَّع خلال فترةِ وقفِ النار السماحُ بمرورِ مساعداتٍ إنسانيةٍ محدودةٍ إلى القطاع، ومع ذلك، إذا كان المقصود من هذا التطوّر أن يكونَ ارتياحًا حقيقيًا لسكانِ غزة، فينبغي في وقتٍ قريبٍ تحقيقُ وقفٍ عادلٍ ودائمٍ ومستدامٍ لإطلاقِ النار، ورفعُ الحصارِ تمامًا، وضمانُ وصولِ المساعداتِ الإنسانيةِ دونَ عوائق، إذ إنّ الاتفاقاتِ المؤقّتةَ قد تُشكِّلُ، كما جرى سابقًا، فاصلًا قصيرًا قبلَ استئنافِ الدمارِ من جديد.

والشرطُ الأساسيّ لتحقيقِ وقفٍ حقيقيٍّ في غزة هوَ تفعيلُ مبادئ العدالةِ والمساءلة، وفي هذا السياق، يجبُ أن تُحاكَمَ جرائمِ الحربِ والجرائمُ ضدّ الإنسانيةِ التي ارتكبها مسؤولو حكومةِ نتنياهو والقياداتُ العسكريةُ ضمنَ إطارِ القانون الدولي، ولا ينبغي نسيانُ أنّ تأخُّرَ تحقيقِ العدالةِ في الماضي- كما في البوسنة و**رواندا** والسودان- مهّدَ لوقوعِ مآسيَ لاحقة، كما يجبُ محاسبةُ مُرتكبي الإبادةِ في غزة، وكما قال عليّ عزّت بيغوفيتش: «مهما فعلتم، لا تنسوا الإبادةَ الجماعية، لأن الإبادةَ المنسيةَ تتكرّر».

لا ينبغي للدول أن تكتفي على المدى القصير بالدعوات إلى تقديم المساعدات الإنسانية فحسب، بل يجب أن تتحرّك على المدى المتوسط والطويل بإجراءات عقابية سياسية واقتصادية ملموسة، ويجب فرض حظر على تسليح إسرائيل، وتعليق التعاون العسكري والاقتصادي، ووقف كلّ العلاقات التجارية التي تغذي اقتصاد الحرب، ولا يجوز لأيّ دولةٍ تدّعي الدفاع عن حقوق الإنسان أن تتعاون مع نظامٍ تُقْتَل فيه الأطفال وتُستهدَف المستشفيات.

كما يجب على المجتمع المدني والإعلام والمنظمات الدولية الوفاء بمسؤولياتهم المناطة بهم، ولتمكين وصول المساعدات الإنسانية إلى غزة دون عوائق، يجب فتح المعابر الحدودية والممرات البحرية بصورة كاملة وضمان أمن منظّمات الإغاثة، وينبغي دعمُ المبادرات المدنية مثل «أسطول الصمود العالمي» التي تتجه بحراً إلى غزة كأعمالٍ سلميةٍ متوافقةٍ مع القانون الدولي، ولا يُقبلُ إعاقةُ هذه الجهود، وعلاوةً على ذلك، يجب أن تُتابَع المساعي القضائية المدنية مثل «محكمة ضمير غزة (Gaza Tribunal)” وأن تُدعم من قِبَل المحاكم الوطنية والدولية.

ويجب ألّا ننسى أنّ قضيةَ غزة ليست مشكلةً إقليميةً فحسب، بل هي اختبارٌ عالميٌّ للضمير الإنساني، فما يجري اليوم في غزة يمثّل مشهدًا مأساويًا يكشف مدى صدقِ العالم في التزامه بمفاهيم حقوق الإنسان والقانون الدولي والعدالة، إنّ شعبَ غزة، رغم الدمار الهائل، ما زال يحافظ على صموده وكرامته وإنسانيته، ومقاومته الشريفة هذه هي نداءٌ في وجه صمت العالم، ولقد حان الوقتُ ليصغيَ المجتمعُ الدوليُّ إلى هذا النداء، وأن يتوقف عن التواطؤ بصمته إزاء الجرائم التي ترتكبها إسرائيل بحقّ الإنسانية، فغيابُ العدالة في غزة ليس تهديدًا للفلسطينيين وحدهم، بل هو طعنةٌ في ضميرِ الإنسانية جمعاء.

وفي ظلّ هذا الواقع المظلم، فإنّ ما يَعِدُ به الإسلامُ للبشرية لا يقتصر على حمايةِ حقوقِ جزءٍ من أُمّته، بل يشملُ حمايةَ الإنسانيةِ كلِّها من مثلِ هذه المآسي وإنقاذَها منها، أينما وُجدت، ومن هذا المنطلق، فإنّ على أُمّةِ محمد ﷺ أن تؤمن أوّلًا بأنّ الوحدةَ والعملَ المشتركَ كفيلان بتحقيق ذلك، وأن تواصلَ نضالَها بثباتٍ وإخلاصٍ في سبيلِ عقيدتِها ومبادئِها.

الاقتراحات والحلول

الاستثمار في "3إ" (الإقناع، الإنشاء، الإحياء) في إعادة إعمار غزة

الإقنـاع: قبـل إعـادة إعمار غـزة، لا بـدّ مـن إعـادة بنـاء قلـوب أهلهـا المتعبـة، فـفترات الانتقـال والاسـتصلاح هـي أوقـات إصلاح المجتمـع وإرجاعـه إلى نفسـه، وهـي أوقـات شـفاء المشـاعر وإسـقاط المطـر على النفـوس القاحلـة، ولكي تنهـض دولـةٌ مـن جديـد، فإنّهـا تحتـاج إلى الأمـل أكثر ممّا تحتـاج إلى رأس المال، ولتحقيـق الأمـل فـإنّ الشروط اللازمـة هـي: الاسـتقرار السـياسي، وتعزيـز القـدرة المؤسسـية، وبنـاء مدينـة محميـة مـن التـدخّلات الخارجيـة، وإقامـة نظامٍ يُحاسَـب، ووجـودِ صحافـةٍ نزيهـة وإعلامٍ حُـرّ، ولكي تقـوم نهضـةٌ حقيقيـة، فالمخـزون المعنـويّ أهـمّ مـن المـوارد المادية؛ ولهـذا ينبغـي العمـل على تقويـة الحالـة النفسـية للشـعب الفلسـطيني، ودعـم اسـتمرار مقاومتهـم، ومنـع التهـجير، عبر أنشـطةٍ وبرامـجٍ موجّهـةٍ في هـذا السـبيل.

الإنشـاء: إن لم يكـن هنـاك إنشـاء، فلـن يكـون هنـاك إقنـاع، فالإنسـان لا يصـدق مـا يُقـال لـه، بـل مـا يـراه بعينـه، والإنشـاء لا يتحقـق إلاّ بـإعمارٍ حقيقـي، والإعمار يعنـي مجمـل الأنشـطة العمرانيـة والمدنيـة التـي تشـمل: إعـادة بنـاء المـدن وتـوطين النـاس فيهـا، وتحقيـق الأمـن والطمأنينـة، وضمان سـبل العيـش الكريـم، ولهـذا ينبغـي مـا يلي:

أولًا: تعلّـم العـادات المحليّـة وجمـع البيانـات الديموغرافيـة، ثـمّ وضـع القواعـد على هـذا الأسـاس، فمـن الضروريّ معرفـة حـال المدينـة قبـل الدمـار لـضمان اسـتمراريةٍ في هويتهـا بعـد إعـادة الإعمار، مـع إحيـاء التراث والثقافـة القديمـة إلى جانـب تطويرهـا.

ثانيًـا: تسـجيل الأراضي وتحديـد نسـب الضرائـب، وينبغـي أن تتضمـن القـوانين الجديـدة الأعـراف والقـوانين القديمـة السـائدة في المنطقـة لـضمان انتقـالٍ سلسٍ ومسـتمرّ.

ثالثًـا: تحقيـق العدالـة والأمـن والاسـتقرار، ويشـمل ذلـك إنشـاء البنيـة القانونيـة، وتعـيين الإداريين المسـؤولين عـن الخدمـات البلديـة، وتحديـد فـرقٍ تحفـظ النظـام، وإنجـاز التعيينـات الإداريـة والبيروقراطيـة اللازمـة.

رابعًـا: ترميمُ وتعديـلُ العنـاصر المعماريـة والمناطـق المبنيـة في المدينـة قـدر الإمـكان، مـع الحفـاظ على خبرة المدينـة في الجوانـب التقنيـة والجماليـة وقابليتهـا للعيـش.

خامسًا: ترسيخُ التعدّدية الثقافية ومواصلةُ ممارسة التعايش المشترك.

وباختصـار، فـإنّ إعمار غـزة يعنـي: الإسراع في إنشـاء مناطـق السـكن والاسـتقرار الجديـدة، وضمان اسـتمرارية الإنتـاج، وتحقيـق الأمـن، وحفـظ التـوازن الديموغـرافي، وجعـل هـذه الأرض وطنًـا حقيقيًـا لسـكانها.

الإحيـاء: لتحقيـق نهـوضٍ حقيقـيٍّ للمدينـة، ينبغـي إحياؤهـا بسياسـاتِ إسـكانٍ مدروسـةٍ تُعيـد بناءهـا مـن جديـد، فيتكـوّن منهـا نسـيجٌ متكامـلٌ يضـمّ التجـارَ والعـلماءَ والجنـودَ والحرفـيينَ والمتصوّفـةَ على حـدٍّ سـواء، وينبغـي لأهـل القلـوب الصافيـة أن يتّخـذوا مـن المناطـق الخربـة والمهجـورة مسـاكنَ لهـم، وأن يُسـهموا في إعمارهـا وإسـكانها، وفي المناطـق التـي يُـراد فتحهـا للإسـكان، يجـب تأسـيس الأوقـاف، واسـتقطاب الداعـمين والمسـاهمين، وإنشـاء مؤسسـاتٍ اجتماعيـةٍ واقتصاديـةٍ كالمسـاجد والمـدارس والجسـور والخانـات والحمّامـات والمطابـخ العامّـة، بحيـث تتشـكّل حولهـا بالتدريـج مناطـقُ سـكنيةٌ جديـدة تسـهم في نمـوّ العمـران، ويجـب الحيلولـة دون مغـادرة ذوي الآراء والأنمـاط الحياتيـة المختلفـة، وإدماجهـم في النظـام الدينـيّ والاجتماعـيّ والإداريّ مـن خلال ضمان حريـة المعتقـد، وأمـن النفـس والمال، والإعفـاءات الضريبيـة، وإشراكهـم في المنظومـة العسـكرية والإداريـة، أمـا الأسماء التـي تُمنـح للأحيـاء والشـوارع الجديـدة، فينبغـي أن تكـون شـواهدَ على روحِ التسـامح، وأن تُختـار بعنايـةٍ بحيـث تعـزّز انـتماء السـكان إلى بيئتهـم الجديـدة، وإلى جانـب البنـاء الماديّ للمدينـة، يجـب الاهـتمام بـإصلاح الحيـاة الروحيـة لسـكانها وتـأمين رفاههـم الاقتصـاديّ، ولهـذا الغـرض، ينبغـي تنظيـمُ ورشـاتِ عمـلٍ مهنيـة، وإنشـاءُ تعاونيـاتٍ تمكّـن النسـاء مـن التفاعـل مـع الحيـاة الاجتماعيـة، وتحديـدُ الأراضي الخصبـة لتطبيـق الزراعـة المسـتدامة، وتفعيـلُ دوراتِ التدريـب المهنـيّ، بحيـث يُقـدَّم الإسـهامُ في هـذه العمليـة على نحـوٍ سريـعٍ ومتعـدّدِ الأبعـاد.

ملف الفكر والصهيونية

- يجب إعادة تفسير مفهوم «الأمّة» في السياق الحديث، وتطوير نموذجٍ مرنٍ للوحدة يجمع الهويةَ الوطنيةَ والدينيةَ للفلسطينيين معًا، وينبغي النظر إلى الاختلافات بين الجماعات والطُرق والمذاهب لا بوصفها أسبابًا للصراع، بل مصادرَ للثراء والتنوّع، كما يجب تعزيز مشاركة العناصر المسيحية وغير المسلمة الأخرى في إطار الهوية الوطنية الفلسطينية مشاركةً أكثر فاعلية، وبذلك يمكن تجاوز التوتّر القائم بين مفهوم الأمّة والقومية من خلال رؤيةٍ سياسيةٍ واجتماعيةٍ شاملةٍ واحتوائية.

- إنّ قضيةَ غزة تحملُ معنًى عظيمًا لضمير الإنسانية، فحركاتُ المقاومة التي تظهر في بلدانٍ مختلفة تعبّر عن رفضِ الشعوب حول العالم لهيمنةٍ صهيونيةٍ تجرّ الويلات، وعن صرخةِ الضمير الإنسانيّ المتألّم تحت وطأة الظلم، إنّ مسارَ غزة يدفعُ الإنسانيةَ إلى خوضِ تجربةٍ جديدةٍ من الوعي والتجدّد، ليس للمسلمين فحسب بل للبشرية جمعاء؛ ولذا، يجب تنويعُ وتوسيعُ وتعزيزُ الأنشطة والمبادرات والأجندات التي تُحرّك ضميرَ الإنسانية، ومواصلةُ هذه الجهود بعزمٍ وثبات.

- يجب اعتبار **إبادة غزة** علامةً فاصلةً وموقعًا مهمًا يُدلّ على نفاد العقل والمؤسسات والقيم التي أنشأها النظام العالمي الحديث، ويجب كشفُ حقيقة الإيديولوجيات الحديثة بصورةٍ شاملةٍ في هذا السياق، فالنظامُ العالميُ الحديثُ الذي أوجدته مجتمعاتُ أوروبا الغربية في عصرِ التنوير، والحروبُ العالميتانُ اللتان اندلعتا باسمِ مصالحٍ متناقضة، والدعايةُ المبنيةُ على الهولوكوست، وثنائيةُ الحرب الباردة، ونشوءُ نظامٍ عالميٍّ جديد، والتوجّهُ العلماني الإيجابي، والإنسانيةُ العلمانية، والمعاييرُ والحقوقُ الدولية، ونموذجُ الدولة الحديثة، وغيرُها، وكلُّ هذه القِيَمِ والمؤسساتِ يجبُ أن تُحَقّقَ فيها بهدوءٍ وبمنهجٍ نقديٍّ متأنٍّ.

- على المسلمين أن يُظهروا مَصداقيّتهم في الدفاع عن قضيتهم من خلال التفاعلِ بنفسِ الصدقِ والالتزامِ مع أنحاءِ المعاناةِ الأخرى في العالم: الظلمِ والحروبِ والجوعِ والاستغلالِ أينما كان، وإلّا فلن يكونوا قد أدّوا ما يَقتضيه إيمانُهم، ولن يستطيعوا إقناعَ الآخرين بصدقِهم في قضيتهم.

- يجب التأكيدُ على أن الإيمانَ يَقدُمُ على كلِّ قَبُولٍ وفِعلٍ آخر، فبموجبِ إيماننا، الأساسُ هو «الإنسانُ» ذاتهُ؛ لذلك لا يوجدُ أيُّ خيرٍ أو شرٍّ أَعْجَلُ أو أَهَمُّ من الظلمِ الواقعِ على الإنسان، ومن أعظمِ الشرورِ ارتكابُ القتلِ في حقِّ إنسانٍ وإفسادُ مأواه الأخرويّ، وفي هذا الإطار، ينبغي للمسلمين أن يُعيدوا تفسيرَ **مقاصدِ الشريعة** ليقدّموا حلًّا عالميًّا للبشرية كلِّها، والأمرُ العاجلُ هنا هو أن يُعلَى الحقُّ والحقائقُ ويَحكمَا، وأن يُزَالَ الظلمُ والبَاطِلُ.

- يجب على أُمّةِ محمد ﷺ أولًا أن تقرّ بأنّ الحقّ والعدالةَ هما لكلّ البشريّة، ومن منطلق هذا الإيمان عليها أن تبذل جهدًا منظّمًا وبإرادةٍ حصينةٍ من أجل خلاصِ الإنسانيةِ كلّها، وبالانطلاق من

مقولـةِ المرحـومِ نجـم الديـن أربـكان «إسرائيـل تفهـم لغـةَ القـوة»، يجـب أن يسـتمرّ الجهـادُ ضـدّ الصهيونيـة كحركـةٍ منظّمَـةٍ وواعيـةٍ، وإنّ الجهـادَ موجـهٌ ضـدّ قـادةِ الكفـرِ ومؤسّسـاتِه، لا ضـدّ الأديـانِ أو الشـعوبِ بحـدّ ذاتهـا، فالصهيونيـةُ إيديولوجيـا عدائيـةٌ وعنصريـةٌ واسـتعلائيةٌ، وليسـت دينًـا أو أمّـةً عـلى حـدٍّ يـبرّر اسـتهداف الآخريـن، لذلـك يجـب اتخـاذُ خطـواتٍ تُحيـي وعـيَ المقاومـةِ المبنـيّ عـلى الإيمـان في العـالم الإسـلامي، والسـعيُ الحثيـثُ إلى فـرضِ تحالـفٍ للأخيـار يهـدفُ إلى إقامـةِ نِظـامٍ عـادلٍ معتـبرٍ لديـنِ الإسـلام.

- ينبغـي إظهـارُ جميـع أوجـهِ الإيديولوجيـا الصهيونيـة الكامنـة وراءَ ظلـمِ إسرائيـل بشـكلٍ جـليّ، لا بُـدّ مـن تحديـدِ مصـادرِ قوّتهـا وأعمـدةِ دعمِهـا ورسـمِ خريطـةٍ واضحـةٍ لذلـك، ويجـب الإدراكُ أنّ اسـتراتيجيةَ الإبـادةِ النظاميـة للصهيونيـة لا تُـدارُ بالهجـماتِ العسـكريةِ فحسـب، بـل تسـتمرُّ بواسـطةِ دعايـاتٍ تُخـدِّرُ الضمائـرَ، وتَحريـفٍ إعلامـيّ، وهيمنـةٍ أكاديميّـةٍ، واسـتغلالٍ ثقـافيّ؛ لذلـك لا بـدّ مـن الانتقـالِ إلى مرحلـةِ مواجهـةٍ شـاملةٍ ومتعـدّدةِ الأبعـادِ ضـدّ الصهيونيـة في الميادیـنِ السياسـيةِ والدبلوماسـيةِ والقانونيـةِ والاقتصاديـةِ والإعلاميـةِ والثقافيـةِ والأكاديميـةِ والتربويـةِ والتكنولوجيـةِ والصناعيـةِ والعلميـةِ والفنيـةِ والسـياحيةِ والرياضيـةِ، ويجـب لهـذه المسـاعي أن تحـوّلَ التضامـنَ إلى قـوّةٍ فعليـةٍ بمشـاركةِ الشـعوبِ والحـركاتِ والأحـزابِ والنقابـاتِ ومنظـماتِ المجتمـعِ المـدنيِّ والأفـرادِ، وأن ترفـضَ تطبيـعَ العلاقـاتِ، وتضمـنَ محـاصرةَ المـشروعِ الصهيـونيِّ عـلى كلّ الجبهـات.

- تسـعى الصهيونيـة ليـس فقـط إلى تنفيـذ عمليـات عسـكرية في فلسـطين، بـل إلى فـرض هيمنتهـا الإيديولوجيـة عـلى مسـتوى عالمـي عـبر مشـاريعٍ متعـددةِ الطبقـاتِ تمـسُّ مجـالاتٍ أساسـيةً مثـل الغـذاء والصحّـة والأخـلاق والأسرة والمجتمـع والاقتصـاد، فتسـعى الصهيونيـة إلى تحقيـق أهـدافٍ بـارزةٍ لمشـاريع عديـدة، كمجتمـعٍ بـلا أسرةٍ، وفـردٍ منـزوعٍ مـن جماعتـه أو معـزول، وعلاقـاتٍ غـير مؤسسـةٍ بالأُسـس الشرعيـة، ومنـزلٍ بـلا أم، وحيـاةٍ بـلا إيمـان، وديكتاتوريـة رقميـة، ودولـةِ العـالم الواحـد. وتخطـطُ الصهيونيـة لتحقيـق هـذه الأهـداف بصـورةٍ منهجيـةٍ عـبر أدواتٍ مثـل التلاعـب الإعلامـي، والسـيطرة عـلى رأس المـال، والتوجيـه السـياسي، والتفـكك المجتمعـي، بهـدف تدمـير القيـم المقدّسـة، وعليهـا منظـماتُ المجتمـع المـدني أن تُـدركَ هـذه الأهـدافَ والأدواتَ والخطـطَ، وأن تكثّـفَ مـن نشـاطاتها الراميـة إلى تعزيـزِ الفـردِ والأسرةِ والمجتمـعِ ومؤسسـةِ الـزواج.

- تعـد نشـاطاتُ «محـو الذاكـرة» إحـدى أدوات الصهيونيـة الحربيـة؛ ولهـذا ينبغـي اليقظـةُ أمـامَ أسـاليبِ إسرائيـل في محـوِ الذاكـرة والتعامـلِ معهـا بوعـيٍ متبـادل، ففلسـطين التـي تحتضـنُ **المسـجدَ الأقـصى** - أوّلَ قِبلـةٍ للإسـلام - تمثّـلُ رمـزًا دينيًـا ذا مغـزى بالـغٍ لنـا، ومـن لا يَسـتطعِ حمايـةَ الأماكـنِ المقدّسـةِ لا يسـتطيعُ صـونَ بقيـةِ القيـمِ الروحيـة، لذلـك يجـب اعتـمادُ صـورٍ ومشـاهدٍ تُـبرزُ **قبـةَ الصخـرة** كرمـزٍ بـصريٍّ مكافـئٍ عنـد الاقتضـاء، فمحاولـةُ طمـسِ رمـزِ المسـجد الأقـصى وبـدلُ صـورِه ومشـاهدِه هـي سـلاحٌ هجومـيّ، كـما أنّ تفكيـكَ فلسـطينَ وتدميرُهـا ومحاولـةُ محـوِ ذاكـرةِ سـكانِها تهـدفُ إلى قطـعِ الصِلات الروحيـة والعاطفيـة بـين النـاس وأرضِهـم، وهـذا أسـلوبٌ حـربيٌّ بامتيـاز.

- لأنّ فلسـطينَ ليسـت مهمـةً للمسـلمين وحدهـم بـل تُشـكّلُ أهميـةً خاصّـةً أيضًـا للمسـيحيين وغيرهـم مـن الأديـانِ والمجموعـات، فـلا بُـدّ مـن تعبئـةٍ شـاملةٍ تشـملُ جميـعَ مكوّنـاتِ الإنسـانيةِ للعمـلِ عـلى قضيـةِ غـزة.

ملف الشؤون القانونية

- يجب إبقاء البُعد القانوني الدولي لأزمة الإنسانية في غزة محلّ متابعةٍ دائمة؛ ويستلزم ذلك إنشاء آلياتٍ للدعم الأكاديمي والدبلوماسي لعمليات **المحكمة الجنائية الدولية ومحكمة العدل الدولية**، وفي مواجهة عجز مجلس الأمن التابع للأمم المتحدة، يجب تطوير مبادرات دبلوماسية جديدة في إطار آلية "Uniting for Peace" (الاتحاد من أجل السلام) التابعة للجمعية العامة.
- بيّنت هيئة محلفي «محكمة ضمير غزة»، فإنّ إسرائيل مارست في غزة جرائمَ إبادةٍ من خلال التجويع والحرمان من الغذاء والدواء، و«دوميسايد» (تدمير المساكن، واقتلاع السكان من مساكنهم)، و«إيكوسايد» (الدمار البيئي)، والاستهداف المتعمّد للبنية التحتية الصحية، و«ريبروسايد» (إبادةٍ متعلقة بالإنجاب، والتناقص السكاني القسري)، و«سكولاستيكايد» (إبادة المعرفة أو التعليم)، والاعتداءات على الصحفيين، و«بوليتيكايد» (الإبادة السياسية)؛ ولذلك يجب أن تُصنّف إجراءات إسرائيل في غزة صراحةً كإبادةٍ جماعية وجرائمٍ ضدّ الإنسانية ضمن إطار القانون الإنساني الدولي، وأن تُوثّق هذه الأعمال بشكلٍ منهجيّ ضمن فئات جرائم الحرب.
- يجب إبقاء مسألة تورّط الحكومات الغربية - وعلى رأسها الولايات المتحدة الأميركية - ودولٍ أخرى بصفتها شريكةً في جريمة الإبادة، وفي بعض الحالات متواطئةً مباشرةً، في دائرة النقاش العامّ والقانوني، مع التأكيد على أنّ ذلك قد يرقى إلى شريكٍ قانونيّ في الإبادة، ويجب أن تُؤمَّن المحاسبة القانونية بأوسعِ ما تسمح به الوسائل القانونية المتاحة لكلّ من كان له دورٌ أو دعمٌ أو تسهيلٌ أو شراكةٌ في احتلالِ غزة وارتكابِ الإبادة: من مرتكبينٍ وممولّينَ ومتعاونين، وذلك عبر استنفاد كلّ السبل القانونية المتاحة.
- يجب التأكيد على أنّ جميع الدول الأطراف في **اتفاقية منع جريمة الإبادة الجماعية** مُلزَمة قانونًا بمنع الإبادة، وعليها أن تتصرّف وفقًا لهذا الالتزام، ويجب تناول قضية **معبر رفح** والعوائق أمام المساعدات الإنسانية في إطار التزامات الدول الثالثة، وإبراز مبدأ «مسؤولية الدول التي ترفض تقديم المساعدة» بوصفه أساسًا قانونيًا يجب طرحه بقوةٍ أكبر.
- ينبغي إعداد تقاريرٍ علميةٍ ودبلوماسيةٍ تفضح **ازدواجية معايير المجتمع الدولي**، وتوثّق التطبيق الانتقائي لمنظومة حقوق الإنسان في القضية الفلسطينية، وكذلك يجب معالجة مسألة استهداف المؤسسات والمقرّرين الدوليين من منظور **حياد المنظمات الدولية وحصانتها**، والتذكير بأنّ الاعتداءات على موظفي الأمم المتحدة تخلق **مسؤوليةً دولية** على الدول المعتدية.
- ينبغي استخدام **القدرات الدبلوماسية لتركيا** بصورةٍ منسّقة مع منظمات المجتمع المدني والجامعات والمؤسسات الحكومية، لوضع **استراتيجية ضغطٍ دبلوماسيٍّ مستمرة** في القضية الفلسطينية، والعمل على **تعليق عضوية إسرائيل** في المنظمات والمؤسسات الدولية، ولا سيما **الأمم المتحدة ووكالاتها التابعة**. ويجب دعم **القوافل الدولية والسفن وحركات الضمير**، وبناء **شبكة تضامنٍ مدنيةٍ عالميةٍ قائمةٍ على العدالة** تُؤسّس لمأسسة التضامن مع فلسطين.

- إنّ **نظام الفصل العنصري (الأبارتايد)** يُمثّل نظامًا مؤسّسيًا يمارس فيه عِرقٌ السيطرةَ والهيمنةَ على عِرقٍ آخر، وتُعدّ الأفعالُ غير المشروعة المرتكبة ضدّ فئةٍ من المجتمع بغرض استمرار هذا النظام من **الجرائم ضدّ الإنسانية**، وهذه الأفعال محظورةٌ بموجب **اتفاقية مناهضة الأبارتايد واتفاقية القضاء على جميع أشكال التمييز العنصري ونظام روما الأساسي**، وبما أنّ إسرائيل طرفٌ في اتفاقية التمييز العنصري، فيجب **محاكمة المسؤولين الإسرائيليين** على أفعالهم ضدّ الفلسطينيين في إطار هذه الجريمة. كما يجب أيضا تخطيط حملاتٍ لتوعيةِ الرأي العام ومكافحة التضليل الإعلامي، وتشجيع **سياسات المقاطعة** القائمة على **المعلومات الدقيقة والموثوقة.**

- يُنتهكُ حقُّ الحياةِ لدى أهالي غزة بصورةٍ منهجيةٍ ومقصودةٍ من قِبَلِ إسرائيل، ممّا يخرقُ كُلّاً من مبدأِ حقِّ الحياة في الفقه الإسلاميِّ وكذلك أحكامَ القانون الدولي، وبمقتضى الفهم الإسلاميِّ للعدالةِ:
  - **على المستوى الفردي:** تُستخدم المقاطعة، حملاتُ التوعية، الدعاء وحملاتُ الدعم الماديّ.
  - **على المستوى المجتمعي:** تُنظَّمُ المساعداتُ عبر منظمات المجتمع المدني، تُصدرُ البياناتُ الصحفيةُ، وتُقامُ الاحتجاجات.
  - **على مستوى الدولة:** يجب مواجهة الانتهاكات عبر الضغوط الدولية، وفتحُ ملفاتٍ قضائيةٍ ورفعُ دعاوى، وتوجيهُ المناشدات الدبلوماسية، والتعاملِ مع احتمالاتِ التدخّل العسكريِّ إذا اقتضت الضرورة.

- يجب توسيعُ المقاطعة واستمرارُها على المستوياتِ الفرديةِ والمجتمعيةِ والدولية، في ممارساتِ المقاطعةِ الفرديةِ تكون الأولويةُ لقطعِ مواردِ الطرفِ المستهدف؛ ومن ثمّ تطويرُ آليّاتٍ لإنتاجٍ بديلٍ وآلياتِ دعمٍ للاكتفاءِ أو للتعويض، ينبغي إجراءُ دراساتٍ حول إمكاناتِ وحدودِ تنفيذِ المقاطعاتِ التجاريةِ والسياسيةِ والقضائيةِ والعسكريةِ، وتحديدُ القطاعاتِ التي تُشكّلُ فيها الصهيونيةُ احتكارًا في الدول ذاتِ الكثافةِ المسلمةِ، والبحثُ في أسبابِ قِلّةِ الفاعليّةِ في تلك القطاعات، كما يجب تذليلُ العوائقِ عبر حوافزَ حكوميةٍ ودعمٍ من أشخاصٍ ومؤسّساتٍ متموضعينَ ضدّ الصهيونيةِ.

- إنّ الحصارَ المفروضَ على **قطاع غزة** لا يمكنُ تبريره بأيّ حالٍ من الأحوال كإجراءٍ أمنيٍّ عسكريّ، إذ إنّه يؤثّرُ مباشرةً على المدنيين ويُعتبر في القانون الدولي نوعًا من **العقوبة الجماعية** المحظورة، وقد اعتبر جزءٌ كبيرٌ من المجتمع الدولي هذا الحصارَ عملًا غيرَ مشروعٍ ومظهرًا واضحًا للعقوبة الجماعية، كما قيّمت **محكمة العدل الدولية** في قرارها الصادر عام ٢٠٢٤ بشأن التدابير المؤقتة مسألةَ منعِ المساعداتِ الإنسانية في إطار "خطر الإبادة الجماعية"، وبناءً على ذلك، يجب التأكيدُ في كلّ المحافل على أنّ إسرائيل ترتكبُ جريمةَ إبادةٍ جماعية، والعملُ على محاكمتها على هذا الأساس.

- وإنّ **حقّ الحياة في غزة** يتعرّض لانتهاكاتٍ جسيمةٍ ومتكرّرة، فقتلُ المدنيين الأبرياء، واستخدامُ القوة المفرطة، وفرضُ الحصار جميعُها انتهاكاتٌ صريحةٌ للقانون الدولي وتشكلُ **جرائمَ حربٍ**؛ لذا يجب على المجتمع الدولي والأمم المتحدة أن يتّخذا خطواتٍ قويّةً ومحايدةً وحازمةً لوقف هذه الانتهاكات، ويُعدّ **التفعيلُ الكاملُ للآليات القضائية الدولية**، وضمانُ وصولِ المساعدات الإنسانية دون انقطاع، وتوفيرُ الإرادة السياسية، عناصرَ أساسيةً لحماية حقّ الحياة في غزة وتحقيقِ حلٍّ دائمٍ للصراع، وإنّ ترسيخَ سيادة القانون لا يضمنُ فقط أمنَ شعوبِ المنطقة، بل يُشكّلُ أيضًا أساسًا للسلمِ والأمنِ الدوليين.

- **ولتحقيقِ سلامٍ دائم، يجب:**
- الاعترافُ بدولةِ **فلسطين الحرة المستقلّة**.
- اتخاذُ إجراءاتٍ لبناء الثقة ونشرُ **قواتٍ دوليةٍ للمراقبة** في المنطقة.
- وقفُ جميعِ الاعتداءاتِ ضدّ سكان غزة.
- **محاكمةُ مرتكبي جرائم الإبادة الجماعية** أمام القانون الدولي.
- إنشاءُ **آلياتٍ دوليةٍ فعّالة** لمنع انتهاكات حقوق الإنسان، وفي مقدّمتها حقّ الحياة.

- إنّ السياساتَ الصهيونية التي تتّبعها إسرائيل، إضافةً إلى أنظمة الحصار وتصاريح المرور، تُشكّل انتهاكًا ممنهجًا لحقّ الفلسطينيين في **الصحة والعلاج**، وتشير الوقائع الموثّقة في **غزة والضفة الغربية**، ولا سيما الحالات التي يعيشها مرضى السرطان، إلى أنّ هذه الانتهاكات والعراقيل تخلّف آثارًا قاتلة ومباشرة على حياة المدنيين، لذلك يجب على **المجتمع الدولي** أن يُنشئ آلياتٍ فعّالةً لمراقبة إسرائيل، واتخاذِ تدابيرَ تضمنُ للفلسطينيين حقَّهم في العلاج والرعاية الصحية، وأن يعمل على رفع هذه القيود الجائرة.
- ينبغي **تأسيسُ بنيةٍ جديدةٍ للسلام والأمن العالميين**، قائمةٍ على سيادة القانون لا على منطق القوة، وعلى دعمِ صاحبِ الحق لا صاحبِ النفوذ، إنّ قيامَ نظامٍ عالميٍّ جديدٍ يتجاوزُ منطقَ «هيمنة الخمسة الكبار» لا يكون إلا عبر **منظمةٍ موحَّدةٍ للدول** تُجسّد مبدأ «العالم أكبر من خمسة»، وتستند إلى العدالةِ والكرامةِ الإنسانيةِ كأساسٍ للسلام المستدام.

ملفّ السياسة والعلاقات الدولية

- يجب النظر إلى إسرائيل لا بوصفها فاعلًا مستقلًا فحسب، بل باعتبارها **مقدّمةً متقدّمةً للإمبريالية الغربية**، ومن ثمّ ينبغي أن تكون جميعُ ردود الأفعال تجاه عدوانها موجهةً كذلك إلى الإمبريالية الغربية التي تقف خلفها، بحيث تُلحق الضرر بالبنية الإمبريالية ذاتها، فإسرائيل ليست فاعلًا مستقلًا عن هذا النظام، بل أداةٌ من أدواته، وكما حدث في **إبادة غزة**، فإنّ القوة الوحيدة التي كانت تُوقف العدوان الإسرائيلي مؤقتًا هي القوى الإمبريالية الغربية نفسها، لا عن إنسانيةٍ بل عن مصلحةٍ؛ لذا يجب أن تُوجَّه كلّ المواقفِ والاحتجاجاتِ لا إلى إسرائيل وحدها، بل إلى القوى التي تدعمها وتغذّيها.
- يجب **عدم اعتبار أيّ اتفاقٍ مع إسرائيل اتفاقًا نهائيًا**، وعدم الوقوع في فخّ التوقّعات السريعة، فإسرائيل، نتيجةً لأحلامها الصهيونية حول «أرض الميعاد» وتشجيعِ الغرب الإمبريالي، لم تلتزم حتى الآن بأيٍّ من قرارات الأمم المتحدة تقريبًا، وهي تنظر إلى جميع الاتفاقات التي تبرمها على أنّها **مراحلٌ مؤقتةٌ** ضمن مسارٍ طويلٍ لتحقيق أهدافها، لا اتفاقاتٍ نهائيةً مُلزمة.
- ينبغي على الدول المجاورة لإسرائيل، وكذلك الدول الواقعة ضمن نطاق تمدّدها الجغرافي، أن تبقى **يقِظةً باستمرار حيال استراتيجية إسرائيل الثلاثية**(3İ) ، فمنذ تأسيسها، تنتهج إسرائيل في المناطق التي تستهدفها سياسةً تقوم على ثلاث ركائز: **إفقاد الاستقرار، إقصاء الإسلام، وإفراغ الأرض من سكانها** كنتيجةٍ لهاتين السياستين، وبهذا تُفرِّغ الجغرافيا المستهدفة أو تُمهِّد لتكون سهلةَ السيطرة بالنسبة لإسرائيل.
- الدول التي في حالة صراعٍ مع إسرائيل يجب أن تمتلك أوّلًا **نظامًا سياسيًا قابلًا للإدارة** ويخدم استقرارها الداخلي، لأنّ غياب الحكم الراشد يُتيح لإسرائيل مزيدًا من التدخّل والهيمنة.
- إنّ **قضية غزة ليست قضيةً محليّةً فحسب**، بل يجب النظر إليها ضمن إطار **تحالفٍ عالميٍّ من أجل العدالة** في مواجهة الإمبريالية العالمية، وينبغي أن تُقيم البلدان الإسلامية والمناطق المظلومة تحالفاتٍ دوليةً في محور العدالة العالمية، لمواجهة **الإمبريالية الغربية الحالية** وكذلك الإمبرياليات القادمة سواء كانت شرقيةً أو شماليةً أو جنوبيةً، إنّ مثل هذا التحالف ضرورةٌ عاجلة، ليس فقط لمواجهة التهديد الإسرائيلي، بل أيضًا للتحضير لاحتمال اندلاع **حربٍ عالميةٍ ثالثة** تلوح بوادرها من خلال الصراعات الممهّدة لها.
- إنّ **الشراكات الإقليمية**، ولا سيما في حوض البحر الأبيض المتوسط، تمثّل ضرورةً لا تقتصر على مسؤولية المجتمع المدني فحسب، بل هي التزامٌ استراتيجيٌّ للدول أيضًا، وفي مقدّمتها تركيا، من أجل بناء **ممرّ مدنيٍّ للمقاومة والمرونة**، إنّ إقامةَ شبكات تعاونٍ مدنيّ بين الفاعلين في **لبنان واليونان وفلسطين والأردن وإسبانيا وإيطاليا ومصر**، تقوم على مبدأ **الاعتراف المتبادل، والمعايير المشتركة، وبرامج التعلّم المشترك**، من شأنها أن تُعزّز سرعة الاستجابة ودقّتها في أوقات الأزمات، أما **الشراكات الثنائية ومتعدّدة الأطراف** بين منظمات المجتمع المدني، بما في ذلك **التدريبات المشتركة، والمحاكاة العابرة للحدود، وآليات الاعتماد المتبادل**، فهي تُسهم في **خفض المخاطر الأمنية** وفي الوقت ذاته **توسّع من نطاق القدرات المؤسسية والإقليمية**.

مسؤوليات منظمة التعاون الإسلامي

- يجب أن يُؤخذ في الحسبان أن ضعف منظمة التعاون الإسلامي في غياب أدواتٍ قسريةٍ عسكريةٍ أو اقتصاديةٍ لا يُنقصُ من إمكانية تأثيرها؛ إذ تملك المنظمةُ قدرةً فعّالةً عبرَ خطابٍ جماعيٍّ منسّقٍ وإجراءاتٍ دبلوماسيةٍ مشتركةٍ، ويجب تفعيلُ هذا الإمكان وتحويله إلى حركةٍ عمليةٍ.
- على المنظمة أن تُشكّل كتلَ تصويتٍ داخلَ الأممِ المتحدةِ وفي المنتديات الدولية الأخرى، وأن ترفعَ القضايا القانونيةَ الدوليةَ (كالمحكمةِ الدوليةِ للمحاكماتِ الجنائية ومحكمةِ العدلِ الدولية) إلى الصدارة، وأن تعبّئَ الإعلامَ والرأيَ العامَّ الدوليّ لخلقِ ضغطٍ معياريٍّ، كما ينبغي إقناعُ الدولِ الأعضاءِ باتّخاذِ تدابيرٍ ثنائيةٍ ضدّ الدولةِ المستهدفةِ على صعيدِ العلاقاتِ الثنائيةِ كانسحابِ السفراءِ أو مراجعةِ العلاقاتِ التجاريةِ وموجباتِ المساعدات.
- يتعيّن على المنظمة اتخاذُ سلسلةٍ من الخطواتِ المنسّقةِ سواءً المعيارية أو العملية لرفعِ رصيدِ الردعِ لديها، كما يجب وضعُ آلياتِ قرارٍ واضحةٍ وملزمةٍ وزمنيةٍ بين الدولِ الأعضاءِ، بحيث تُتيحُ استجابةً سريعةً ومنسّقةً في كلّ أزمةٍ؛ ويجدرُ أن تُعبّأَ وثيقةُ مبادئٍ مشتركةٌ وخياراتٌ لعقوباتٍ أو ردودٍ جاهزةٍ للتفعيل.
- ينبغي لمنظمة التعاونِ الإسلاميّ تبنّيُ استراتيجيةٍ قانونيةٍ دوليةٍ نشطةٍ ومنسّقةٍ: تشكيلُ لجانٍ مستقلةٍ للحقيقةِ والتحقيقِ توثّقُ الادعاءاتِ بصورةٍ منهجيةٍ، وبناءُ قدرةٍ قانونيةٍ لنقلِ الأدلةِ إلى المحكمة الجنائية الدولية ومحكمة العدل الدولية، وإقناعُ الدولِ الأعضاءِ بالتحركِ المشتركِ في هذه المسارات.
- لا بدّ من تعزيزِ استخدامِ الأدواتِ الاقتصادية والدبلوماسية.
- مراجعةُ التعاونِ الدفاعيِّ والأمنيِّ بين الدولِ الأعضاءِ بما يُمكّنُ من اشتراطِ تصديرِ السلاحِ وبرامجِ التدريبِ العسكريّ بشروطٍ محددةٍ؛ فذلك يعدّ إجراءً رادعًا لتقليصِ الدعمِ العسكريِّ المموّلِ من الدول.
- يتوجّبُ ممارسةُ دبلوماسيةٍ متعددةِ الأبعادِ لخلقِ شرعيةٍ دوليةٍ وضغطٍ شعبيٍّ: تنسيقُ حملاتٍ مع الأممِ المتحدةِ، والبرلمانِ الأوروبي، والاتحادِ الإفريقيِّ، وتكتلاتِ أمريكا اللاتينيةِ، والمجتمع المدنيِّ العالميِّ بهدفِ إرساءِ استراتيجيةٍ تشريعيةٍ معياريةٍ دوليةٍ.
- على المنظمة أن تُنسّقَ معَ القطاعِ الخاصّ استراتيجياتٍ تخلقُ ضغوطًا اقتصاديةً وتكبّدَ تكاليفٍ للسمعةِ، لذا يجبُ التعاونُ معَ الدولِ الأعضاءِ في هذا المضمار.
- لاتخاذِ خطواتٍ عمليةٍ لضمانِ الحمايةِ الإنسانيةِ والوصولِ الميدانيِّ، يجب على المنظمة تأسيسُ آلياتٍ تعزّزُ قدراتِ التنسيقِ الإنسانيِّ الميدانيِّ وتؤمّنُ ممرّاتِ المساعدةِ، وأن تُصعّدَ دائماً موضوعَ حمايةِ العاملينَ الإنسانيينَ في المحافلِ الدوليةِ.
- ولتعزيزِ التماسكِ الداخليِّ، ينبغي تخفيفُ الفروقاتِ السياسيةِ والإيديولوجيةِ بينَ الدولِ الأعضاءِ عبرَ جهودٍ دبلوماسيةٍ متواصلةٍ؛ ويدعمُ نجاحَ سياسةٍ إقليميةٍ ثابتةٍ تقديمُ حوافزَ ماليةٍ وفنيةٍ وبرامجَ حوارٍ مستمرةٍ بين الأعضاء.
- ويجب أن تُسلَّطَ ضوءٌ واضحٌ على الخلفيةِ القانونيةِ والمنتظَرِ لخطواتِ المنظمةِ؛ أي أن تكونَ رسالةُ المنظمةِ حولَ التدابيرِ المتخذةِ واضحةً تُبيّنُ الإطارَ القانونيَّ والأهدافَ والنتائجَ المتوقعةَ أمامَ الجمهورِ والدولِ الدوليةِ.

- ولا يجوزُ أن تظهَرَ خطواتُ المنظمةِ على أنّها تعسفيةٌ أو متأثّرةٌ بمصالحَ ضيقةٍ، لأنّ ذلك يضعفُ شرعيتَها داخليًا وخارجيًا؛ لذا فالحفاظُ على اتساقِ المنظمةِ وحيادِها ضرورةٌ أساسية.
- وعلى منظمة التعاونِ الإسلاميِّ أن تضغطَ بجدّيةٍ على إسرائيل عبرَ تطبيقِ عقوباتٍ اقتصاديةٍ ودبلوماسيةٍ مشتركةٍ، ووقفِ العلاقاتِ الدبلوماسيةِ الجماعيِّ عندَ الحاجةِ، ودعمِ الدعاوى القانونيةِ المنظَّمةِ أمامَ المحكمة الجنائيةِ الدوليةِ ومحكمةِ العدلِ الدوليةِ، وقطعِ التعاونِ الأمنيِّ بينَ الأعضاءِ وإبداءِ دعمٍ رمزيٍّ أو عمليٍّ للفلسطينيينَ على صعيدِ الأمنِ الجماعيّ؛ فمثلُ هذهِ الخطواتِ تُمكنُ أن تضعَ إسرائيلَ في موقفٍ ضاغطٍ وجادّ.
- **خلاصة القول**
- مع **السابع من أكتوبر** دخلت إسرائيل في **حلقةٍ دائمةٍ من الحرب.** فالدولةُ المحتلّة، التي تُدار اليوم من قِبل إحدى أكثر الحكومات تطرفًا، لا تُخفي هدفَها التوسّعيّ ذي الطابع **اللاهوتيّ السياسيّ**، وهذا الهدف لا يقتصر على **غزة** و**الضفة الغربية**، بل يمتدّ ليشمل **القدس والأردن ومصر وسوريا ولبنان**، بل ويطالُ **تركيا** بصورةٍ غير مباشرةٍ عبر موازين القوى الإقليمية.
- ويجب على **العالم الإسلامي والمجتمع الدولي** أن يُدركا الواقعَ الجديدَ الذي تشكّل بعد السابع من أكتوبر قراءةً صحيحةً في ضوء التجارب التاريخية، فالكشفُ عن **العُقَد السياسية** في مشروع إسرائيل من شأنه أن يُقوّي المقاومةَ في الميدان، ويفتحَ الطريقَ أمام استراتيجياتٍ تُنتج حلولًا إنسانيةً مستدامة، وهذه مسؤوليةٌ مشتركة لا تقع على عاتق الدول فحسب، بل أيضًا على الأفراد ومنظمات المجتمع المدني والآليات الدولية.
- ورغمَ أن المشهدَ في غزة قاسٍ إلى درجةٍ تُبرّرُ الشعورَ بالتشاؤم، فإنّ التاريخَ يُثبتُ حقيقةً راسخة: أنّ **صوت التضامن والعدالة والحقّ** ينتصرُ حتى في أحلكِ لحظاتِ الحصار، وما يحتاجه العالم اليوم هو **إرادةٌ سياسيةٌ تُقوّي هذا الصوت، وصلابةٌ قانونيةٌ تُثبّته، وشجاعةٌ إنسانيةٌ تُجسّده.**

ملف التعليم والتعليم العالي

- بعد هذا الكمّ الهائل من الدمار، بات من الواضح أنّ **إعادة النهوض بالتعليم والتعلّم في غزة** لم تعد أمرًا يمكن للقطاع أن يحققه بقدراته الذاتية وحدها، ولذلك يُعَدّ دعمُ الدول الصديقة، وفي مقدّمتها **تركيا**، أمرًا مصيريًّا وذا أهميةٍ حيوية.

- يجب أن تُغذّى المقارباتُ العاطفيةُ المتعلقة بـ**الصهيونية ومقاومة غزة** بالبيانات العلمية، وأن تُبنى على أسسٍ فكريةٍ ومنهجيةٍ متينة. وينبغي تعريف الصهيونية، وأهدافها، وبنيتها الإيديولوجية للطلبة في المرحلتين الثانوية والجامعية بالأدلّة العلمية والبراهين الأكاديمية، كما يجب تحويل **طوفان الأقصى** إلى **طوفانٍ فكريٍّ معرفيٍّ** يعمّ الأمة.

- ينبغي شرحُ **المسار التاريخيّ لحرب تحرير غزة**، وأسبابها ونتائجها، للمجتمع التركي وللناس في جميع المستويات التعليمية بطريقةٍ صحيحةٍ وموثوقة، باستخدام جميع الوسائل المتاحة المكتوبة والرقمية.

- يجب تطويرُ نظامٍ للتكافؤ والاعتراف المتبادل بالشهادات بين الجامعات في **فلسطين وغزة** من جهةٍ، والعالم الإسلامي من جهةٍ أخرى، على غرار **عملية بولونيا (Bologna Process)** ، وإنشاء برامج لتبادل الطلبة والأكاديميين شبيهةٍ ببرنامجي **إيراسموس(Erasmus)** و**مولانا(Mevlâna)** .

- ينبغي إعدادُ **مناهجَ مشتركة** في مجالات الفكر الإسلامي، والأخلاق، والعدالة، وحقوق الإنسان، في إطار **وحدة المنهج والمنظومة القيمية المشتركة**، بما يُسهم في بناء وعيٍ أمميٍّ إسلاميّ.

- يتوجّب على تركيا والدول الإسلامية الأخرى تقديم **دروسٍ مفتوحةٍ جماهيريةٍ عبر شبكاتٍ جامعيةٍ رقميةٍ** (Massive Open Online Courses – MOOC)، تُتيح التعليمَ المهنيّ والأكاديميّ الواسع النطاق لبلدان المنطقة.

- فيما يتعلّق بسياسات اللغة، يجب إنشاء **منصّات رقمية مشتركة** لتعلّم اللغات وتشجيع التبادل بين **العربية والتركية والفارسية** وغيرها من لغات العالم الإسلامي.

- ينبغي رسمُ **استراتيجياتٍ لإعداد أكاديميين مؤهَّلين** بالتعاون مع جامعات غزة من خلال برامجٍ مشتركة، وتنفيذها فعليًّا، وفي هذا الإطار، يجب تطبيق **برامج التبادل الأكاديميّ والطلابيّ في الدراسات العليا**، واعتمادُ نظام **المشرف الثاني (المشرف المشترك)** في الأطروحات البحثية، أمّا الجامعات التي تفتقر إلى البنية التحتية للأبحاث التطبيقية والمخبرية، فينبغي أن تتلقى الدعم من الجامعات ذات القدرات المتقدّمة عبر هذه البرامج التبادلية، لضمان استمرارية البحث العلميّ عالي الجودة في العالم الإسلامي.

- في إطار **برامج عودة الكفاءات المعاكسة (Reverse Brain Drain)** ، ينبغي تشجيع العلماء المسلمين المقيمين في الخارج على العمل في بلدانهم الأصلية أو في دولٍ إسلاميةٍ أخرى، ولتحقيق ذلك، يجب تطوير **سياساتٍ مشتركةٍ بين الدول الإسلامية**، وإطلاق **برامجٍ محفّزةٍ وجاذبةٍ للعودة**، إلى جانب تأسيس **مختبرات بحثيةٍ متقدّمةٍ** تمتلك البنية التحتية الكافية لدعم الإنتاج العلمي.

- يجب **تعزيز المؤسسات والمجلات الأكاديمية** التي تُجري بحوثًا حول فلسطين، وفتح مجالاتٍ جديدةٍ

للدراسة، وفي هذا السياق، على **مجلس التعليم العالي**(YÖK) والجامعات إنشاء **مراكز أبحاثٍ ومعاهد** متخصّصة، وإعداد **مقرراتٍ دراسيةٍ** تركّز على القضية الفلسطينية.

- ينبغي إنشاء **الشبكة الأكاديمية الوطنية للدراسات الفلسطينية**، بحيث تربط الجامعات التركية عبر مشاريعَ مشتركةٍ، ومناهجَ موحّدةٍ، وندواتٍ علميةٍ، وبرامج تبادلٍ طلابيٍّ وأكاديميٍّ، هذا المشروعُ سيسهم في تنويع الإنتاج العلمي، وترسيخ قضية غزة في **الذاكرة الأكاديمية والمجتمعية الوطنية**.
- يُقترح **تأسيس جامعة الصداقة التركية – الفلسطينية** في غزة، لتكون مركزًا للتعاون العلمي والثقافي بين البلدين.
- يجب على **وكالة التعاون والتنسيق التركية**(TİKA) الاستمرار في تحمّل رسوم التعليم للطلبة الذين يواجهون صعوباتٍ ماليةً.
- ينبغي تمكين الخريجين والأكاديميين الفلسطينيين من استكمال دراساتهم للدكتوراه في تركيا.
- يجب أن تواصل تركيا دعم الطلبة الفلسطينيين الذين يدرسون في جامعاتها والذين تعيش أسرهم في غزة، عبر تحمّل الرسوم الدراسية ومواصلة تقديم المساعدات التعليمية.
- يجب زيادة الدعم التعليمي والاجتماعي والإداري للطلبة الغزيّين في تركيا، بما في ذلك إعفاءات الرسوم، وتسهيلات الإقامة، ومنح دراسية، ودعم نفسي اجتماعي، وبرامج اجتماعية تشرف عليها الجامعات والوزارات المعنية.
- ينبغي لوزارة الشباب والرياضة تنظيم معسكراتٍ شبابيةٍ وأنشطةٍ توعوية، في حين تُسهم وزارة التربية الوطنية في إعداد مواد تعليمية داعمة ضمن المدارس.
- على مجلس التعليم العالي (YÖK) أن يدعو الجامعات التركية إلى قبول الطلبة القادمين من غزة لمتابعة دراستهم في تركيا بصفة «طلبةٍ زائرين» (Misafir Öğrenci)، تسهيلًا لاستمرار تعليمهم في بيئةٍ آمنةٍ ومستقرة.
- يجب أن يكون لتركيا والدول الصديقة **دورٌ فعّال في إعادة بناء الكليات والمختبرات المدمَّرة في غزة**، إذ يُعدّ ذلك أمرًا ممكنًا وضروريًا في آنٍ واحد.
- ينبغي إنشاء **صفوفٍ مؤقّتةٍ وورشٍ صغيرةٍ** بقدر الإمكان بديلًا عن الكليات التي دمّرها الاحتلال، مع تمكين الأكاديميين الفلسطينيين المقيمين خارج غزة من **تقديم محاضراتٍ إلكترونيةٍ عبر الإنترنت** لطلبة القطاع.
- من الضروريّ عقد **برامج مشتركة مع الجامعات الدولية** تتيح للطلبة المتفوّقين الدراسة في الخارج لفتراتٍ محدّدة لاكتساب الخبرة والتخصّص، ثمّ **تشجيعهم على العودة إلى غزة** للمساهمة في إعادة بنائها.
- يجب البدء بخططٍ تركّز على **تنفيذ أنشطةٍ أكاديميةٍ مشتركة**، مع إعطاء الأولوية لتأهيل الكوادر المتميّزة في المجالات الحيوية.
- يُستحسن تنظيم **ندواتٍ ومؤتمراتٍ وورش عملٍ مشتركة** بين الجامعات، لتعزيز التواصل العلمي وتبادل الخبرات.

- يجب إطلاق مبادراتٍ لتطوير **فرص التعليم النظري والعملي باللغة العربية** في مرحلتي التعليم الثانوي والجامعي، لتقوية التواصل الأكاديمي في العالم العربي والإسلامي.

- من الضروريّ **الحفاظ على الكفاءات الهندسية في غزة** وضمان بقاء معارف الجيل الجديد حيّة، لأنّ الحاجة بعد الحرب ستكون ماسّةً إلى إعادة بناء البنية التحتية من شبكات المياه والطاقة إلى المستشفيات والمنازل، ولن يتمكّن من ذلك إلاّ **مهندسون أكفاء ومؤهّلون**، لذا يجب إعداد **جيلٍ جديدٍ من المهندسين** ينهض من بين الأنقاض بعزيمةٍ تبثّ الأمل وتُعيد إعمار غزة.

- ينبغي أن تركّز **الأطروحات الجامعية، والمقالات العلمية، والندوات وورش العمل** على دراسة **التراث التاريخيّ لفلسطين، وديناميااتها السياسية الراهنة، وتجاربها في المقاومة المجتمعية** من منظورٍ شاملٍ متعدد الأبعاد. وفي هذا الإطار، يجب تأسيس **أقسامٍ ومعاهدٍ ومراكز أبحاثٍ متخصّصة في دراسات القدس وفلسطين** داخل الجامعات.

ملف الإعلام والاتصال

على المدى القصير: معركة الحقيقة الرقمية وقوّة الشهادات

- لقد أتاح **قطاع التكنولوجيا المتقدّمة** لإسرائيل، من خلال التلاعب بالخوارزميات ومراقبة كلّ غارةٍ جويةٍ واغتيالٍ، إمكانَ التخطيط الدقيق لجرائمها، كما أنّ الشركات التي وفّرت لإسرائيل **قدرات الحوسبة السحابية(Cloud Capacity)** قدّمت فعليًا القوة الرقمية اللازمة لارتكاب تلك الجرائم، إضافةً إلى ذلك، تحوّلت الحسابات على وسائل التواصل الاجتماعي إلى **مراكز تضليلٍ إعلاميٍّ** تحاول تبريرَ الاحتلال والتستّر على جريمة الإبادة الجماعية، ومع ذلك، فإنّ **الهيمنة الإعلامية الصهيونية** التي صُنعت على مدى عقودٍ بمليارات الدولارات عبر السينما والإعلام، قد بدأت تتصدّع مع **صعود المصادر الإعلامية البديلة**، لقد تحوّل الاتساع المفرط لمجال الإعلام الرقمي، الذي كان يُراد منه إفساد المجتمعات، إلى أداةٍ مضادّةٍ تُمكّن الشعوب من **رؤية الحقيقة**، لذا، يجب تطويرُ هذا المسار وتعزيزه ليصبح **جبهةً مستدامةً للحقيقة الرقمية**.
- في مجال **الذاكرة الرقمية**، يجب أن يكون الاتجاهُ الرئيس هو **خوض معركة الحقيقة عبر المنصات الرقمية**، فوسائل التواصل الاجتماعي، وقواعد البيانات المفتوحة، وشبكات الشهود المدنيين باتت تشكّل **جبهةً جديدةً خارج ميادين القتال**، وينبغي إدراك أنّ **الخطر الأبرز هو التضليل المنهجي والتلاعب بالمعلومات**، كما أنّ تزوير المحتوى الرقمي في حالة غزة أثّر مباشرةً على **الإجراءات القانونية والرأي العام**.
- يجب إنشاء **منصّة وطنية ودولية باسم «منصّة الذاكرة/الحقيقة الرقمية لفلسطين»**، تُجمَع فيها الشهادات الواردة من مؤسساتٍ وأفرادٍ مختلفين بعد التحقّق الفني من صحتها، تحت مظلةٍ موحّدةٍ.
- ينبغي تأسيس **مراكز الأرشفة والتوثيق الرقمية لفلسطين** لتسجيل الانتهاكات كوثائقٍ تاريخية، مع توفير وصولٍ متعدّد اللغات ومدعومٍ بالبيانات الوصفية (Meta-Data)، ويجب أن تتكوّن **ذاكرة مؤسسية** تحفظ جميع الصور والوثائق من الميدان، بحيث تصبح هذه الذاكرة الرقمية مرجعًا موثوقًا في **الدراسات الأكاديمية، والإجراءات القضائية، ومعارك الحقيقة الدولية**، كما يجب دعم هذه الأرشيفات بأنظمة أمنٍ رقميٍّ وتوثيقٍ بمعايير دولية تضمن **سلامة البيانات وسهولة الوصول إليها واستعمالها**.
- يُقترَح إعداد «**دليل الكود الفلسطيني للحقيقة**» **(The Palestinian Truth Code)** ، ليشمل معاييرَ **أمن البيانات، والشفافية، والتحقّق من المصادر**، ويكون مرجعًا موحّدًا في مواجهة التضليل الإعلاميّ الرقميّ.
- يجب نشر مفهوم «**الناشطية الذاكرية الفلسطينية**» بين الأجيال الشابة عبر **ورش العمل الرقمية للشهادات الحية**، ليصبح الجيل الجديد جزءًا فعّالًا من معركة الوعي والحقيقة.
- من خلال **استراتيجيات النشر المستمر لفلسطين(Filistin Sürekli Yayın Stratejileri)** يجب أن يُسمع **صوت غزة** لا في أيام الحرب فقط، بل على مدار العام؛ بحيث تتحول القضية إلى حضورٍ إعلاميٍّ دائمٍ لا يغيب.

- ينبغي إنشاء **شبكات فلسطينية للتحقّق المدعوم بالذكاء الاصطناعي** (**Filistin Yapay Zekâ Destekli Doğrulama Ağları**)، تُفكّك أكاذيب الصهيونية وتُحبط التضليل الإعلامي فورًا، وتسهم في بناء **السيادة الرقمية للأمة**.
- بهذه الخطوات يُصان **صدقُ المعلومات المنتَجة في الفضاء الرقمي**، وتتعزّز **معركة الحقيقة في السياق الفلسطيني** لتكون أكثر مهنيةً وتأثيرًا.

على المدى المتوسط: ترسيخ العدالة الرقمية وتعزيز عمليات الأرشفة

- يجب ألا تقتصر الذاكرة الرقمية على حفظ الشهادات، بل أن تُسهم أيضًا في بناء البنية التحتية الرقمية لمنظومات العدالة، وينبغي تعزيز القيمة الإثباتية للبيانات الرقمية في توثيق جرائم الحرب وانتهاكات حقوق الإنسان وحالات التهجير القسري، عبر استخدامٍ استراتيجيٍّ لأساليب الأرشفة الصحيحة، وأمن البيانات، وتقنيات التخزين طويلة الأمد.
- ينبغي التعامل مع الوثائق المجموعة في السياق الفلسطيني لا باعتبارها مجرد مخزن ذاكرة، بل بوصفها أرشيفًا رقمياً للعدالة يرسم مستقبل القانون الدولي، ويجب أن يشمل هذا الأرشيف متعدد الطبقات الصور، الشهادات، لقطات الأقمار الصناعية، والتسجيلات الصوتية ليكون مرجعًا دائمًا تاريخيًا وقانونيًا وأكاديميًا.
- بالتعاون مع مؤسساتٍ دولية مثل الأمم المتحدة واليونسكو، يجب أن يُمنح أرشيف الذاكرة الرقمية الفلسطينية اعتمادًا دوليًا يضمن مطابقته للمعايير العالمية في الحفظ والتوثيق.
- ينبغي إنشاء فريق عمل للعدالة الرقمية الفلسطينية (**Filistin Dijital Adalet Çalışma Grubu**) يضمّ قانونيين وأكاديميين وخبراء في تكنولوجيا المعلومات لتطوير الآليات والحوكمة الرقمية للعدالة.
- يجب تطبيق بروتوكولاتٍ أخلاقية صارمة أثناء جمع البيانات من مناطق الأزمات، وضمان أن يكون إنتاج الوثائق قائمًا على موافقة الضحايا، ليصبح معيارًا مؤسساتيًا ثابتًا.
- من الضروري دعم شبكات الأخبار الفلسطينية المستقلة وتعزيز المجموعات التعاونية لإنتاج المحتوى لضمان سردٍ فلسطينيٍّ أصيلٍ في مواجهة الروايات المزيّفة، وبالتعاون بين الجامعات، وكليات الإعلام، ومنظمات المجتمع المدني، ومؤسسات ثقافية مثل معهد يونس إمره، يجب إنشاء برامج «الوعي الرقمي العاطفي والحسي الفلسطيني»(Filistin Dijital Duygu ve Duyu Okuryazarlığı) وبرامج تدريب الصحفيين الشباب لإعداد جيلٍ واعٍ يمتلك أدوات الخطاب والإعلام المقاوم.
- يجب تصميم **مدرسة الإعلام الفلسطينية** في تركيا في إطار «برامج **التربية على الإعلام والوعي الإعلامي** (Medya Okuryazarlığı ve Eğitim Programları) ، لتكون مركزًا إقليميًا يُخرّج جيلًا جديدًا من الإعلاميين القادرين على الدفاع عن الحقيقة الفلسطينية بلغاتٍ متعددة ومنصّاتٍ مختلفة.
- بهذه الخطوات، ينبغي تحويل **الذاكرة من مجرّد مساحةٍ أرشيفيةٍ سلبيةٍ إلى أداةٍ فاعلةٍ في البحث عن العدالة**، بحيث تصبح الشهادات والوثائق الرقمية وسيلةً لتفعيل الوعي والمحاسبة التاريخية، إنّ هذا النموذج الذي يُطوَّر في السياق الفلسطيني يجب أن يُقدَّم **كنموذجٍ مرجعيٍّ عالميٍّ** يمكن تطبيقه في **سائر مناطق الأزمات** التي تعاني من التعتيم الإعلامي وانتهاكات حقوق الإنسان.
- **على المدى الطويل: بناء منظومة الذاكرة الرقمية والإدراك العالمي**

- يجب أن يكون **الهدف الأساس للذاكرة الرقمية** هو إنشاء **منظومةٍ رقميةٍ شاملةٍ ومتكاملةٍ مع ذاكرة الإنسانية المشتركة**، هذه المنظومة لا ينبغي أن تقتصر على التوثيق والتسجيل، بل يجب أن تُوظَّف **التكنولوجيا كأداةٍ للتعاطف والوعي والمقاومة الثقافية**، بما يُعيد للإنسان مركزية تجربته الأخلاقية في مواجهة الظلم.

- من خلال **المتاحف الرقمية ومشاريع الواقع الافتراضي (VR)** ، يجب أن تتحوّل **ذاكرة فلسطين** من مجرّد مادةٍ للقراءة إلى **تجربةٍ معاشة**، على هذه المشاريع أن تتيح للمستخدم أن يرى بعين الشاهد ويشعر بآلام المأساة وأمل الصمود، لتصبح الذاكرة تجربةً **وجدانيةً وأخلاقيةً** تتجاوز المعلومة الباردة.

- ينبغي تأسيس **شبكة الذاكرة الرقمية لمناطق الأزمات** وإعلام الحقيقة العالمي، حيث تتلاقى الجامعات ومنظمات المجتمع المدني وشركات التكنولوجيا من دولٍ مختلفة في **مشاريع مشتركة** لبناء ذاكرةٍ كونيةٍ للعدالة.

- يُقترَح أيضًا إنشاء منصة البثّ العالمي لفلسطين، تكون مركزًا لتوزيع المحتوى الفلسطيني الموثّق بعدة لغاتٍ، وبمستوياتٍ إعلاميةٍ احترافيةٍ تتيح له الوصول إلى الرأي العام العالمي.

- يجب تسخير تقنيات **الذكاء الاصطناعي وعلوم البيانات** لتطوير أنظمة **التحقّق التلقائي، ومطابقة الصور، وتحليل سلامة المحتوى**، لضمان أصالة المواد الرقمية المستخدمة في التوثيق.

- على **المتاحف والمشاريع الرقمية التعليمية والأنيميشن** أن تُدمَج في المؤسسات الأكاديمية، ليكتسب الجيل الجديد **وعيًا تاريخيًا حيًّا** متصلًا بالهوية الفلسطينية.

- من أجل دعم الإعلام والإنتاج المرئي، يجب إنشاء **صناديق إنتاج وتمويل مشترك** تدعم من **تركيا** إنتاج الأفلام الوثائقية والسينمائية التي تتناول القضية الفلسطينية.

- يجب إطلاق مبادرة **التضامن الإعلامي الدولي من أجل فلسطين** بدعمٍ من مؤسساتٍ مثل **الوكالة التركية للتعاون(TİKA)** و**البنك الإسلامي للتنمية**، لتجسيد **قوة الأمة الجماعية** وإيصالها إلى العالم.

- بهذه الخطوات تتحول التكنولوجيا الرقمية من أداةٍ لحفظ الذاكرة إلى **وسيلةٍ لبناء الوعي الجمعي الإنساني**، لتغدو **ذاكرة فلسطين جزءًا حيًّا من ضمير الإنسانية**، محفورةً في وجدانها لا تُنسى.

ملف الثقافة والفنون

- يجب أن يستمر **صمود غزة الثقافي** في الظهور والتجلّي خصوصًا عبر **وسائل التواصل الاجتماعي والفنون الرقمية**، وينبغي إنتاج **القصائد، واللوحات، والأفلام القصيرة، والمحتوى الرقمي** بسرعة من خلال جهود **الدول والمنظمات غير الحكومية** على حدٍّ سواء، غير أن هذا النشاط يجب ألا يبقى مؤقتًا، بل يجب أن يحظى **بدعمٍ مؤسسيٍّ دائمٍ** يمنع تحوّله إلى موجةٍ ثقافيةٍ عابرة، ولهذا، ينبغي أن تتولّى دولٌ مثل **تركيا وماليزيا وقطر وإندونيسيا** قيادة إنشاء **شبكاتٍ ثقافيةٍ مستقلة** تعمل على نشر **قصص غزة** بشكلٍ منظّمٍ ومنهجيٍّ على مستوى العالم.
- يجب أن تُبرز **المشاريع المشتركة بين الجامعات، والمهرجانات الثقافية، وصناديق دعم الأفلام الوثائقية** هذا الصمود، وأن تجعل المقاومة الفلسطينية أكثر حضورًا في الوعي العام، وعلى المدى البعيد، ينبغي أن يكون **الهدف الأكبر خلال العقود الخمس القادمة** هو بناء **«اتحاد الثقافة للأمة»** ككتلةٍ ثقافيةٍ مستقلةٍ تُوحّد الإنتاج الفني والفكري في العالم الإسلامي، يجب أن يشمل هذا الاتحاد **جاليات المهجر** ويفتتح **مراكز ثقافية في المدن الغربية**، تنظم **معارض، وحفلات موسيقية، ومهرجانات سينمائية**، لتكون **صوت غزة في الساحات العالمية**، ومن خلال هذا الاتحاد، تُروى **حكايات الأمة** انطلاقًا من غزة إلى العالم، ليُقام بذلك **مشهدٌ حضاريٌّ بديل** يواجه هيمنة **الصناعة الثقافية الغربية** ويُشكّل **ركيزة وحدة العالم الإسلامي**.
- يجب إنشاء **متاحف ومراكز ذاكرةٍ مشتركةٍ**، إلى جانب **صناديق ومنصاتٍ ثقافيةٍ عالميةٍ مدعومةٍ بالذكاء الاصطناعي**، تُنتج محتوىً إعلاميًّا وفنيًّا عالميًّا، كما ينبغي تأسيس **شبكة مؤسساتٍ ثقافيةٍ باسم «ذاكرة حضارة الأمة»** (**Ümmet Medeniyet Hafızası**) ، وإنشاء **صناديق إنتاجٍ للأمة** تُموّل من خلالها مشاريع **الأفلام الوثائقية، والأفلام القصيرة، والروايات، والشعر، والمحتوى الرقمي** دعماً للإبداع الإسلامي المقاوم.
- يُقترح تأسيس **متاحف موضوعية(Tematik Müzeler)** تحت رعاية **رئاسة الجمهورية**، وبالتعاون بين **وزارة الثقافة** ومنظمات المجتمع المدني، يجب أن تتواجد هذه المتاحف **في الفضاءين الواقعي والرقمي**، وأن تخلّد في الذاكرة الشعبية من خلال **الوثائق المعروضة، والأعمال الفنية، والمقابلات، والأرشيفات الرقمية**، وينبغي أن تكون هذه المتاحف، خصوصًا بالنسبة للشباب، **فضاءات انتماءٍ وهويةٍ حضارية.**
- يجب إنشاء **صناديق لترجمة الأدب(Edebiyat Çeviri Fonları)** بإشراف **وزارة الثقافة وقطاع النشر**، تهدف إلى نقل **قصص غزة إلى العالم بلغاتٍ متعددة**، يجب ترجمة **الروايات، والقصائد، والدراسات الفكرية** من **العربية إلى التركية، ومن التركية إلى الإنجليزية** وسائر اللغات العالمية، لتصل **رسالة غزة إلى الأوساط الفكرية الدولية**، وسيُسهم هذا الجهد في **توسيع الأثر الثقافي والضمير الإنساني** الذي يعبّر عن القضية الفلسطينية، لتصبح الثقافة أداةً دائمةً للمقاومة والتنوير في آنٍ واحد.

- يجب إنشاء **معاهد غزة للثقافة والذاكرة**(Gazze Kültür ve Bellek Enstitüleri) بدعمٍ من **الجامعات ووكالة التعاون والتنسيق التركية (TİKA)** ، لتكون **مراكز للإنتاج الأكاديمي** المرتبط بالهوية الثقافية الفلسطينية، ينبغي أن تعمل هذه المعاهد على **توثيق الذاكرة الثقافية لغزة** من خلال **الندوات، والبرامج البحثية، والتقارير الميدانية**، بحيث تُنقل هذه المعرفة **من جيلٍ إلى جيل**، كما يجب أن تؤدي دور **المحرّك الفكري للتضامن الثقافي في العالم الإسلامي**، وتكون مناراتٍ فكريةً توصل ماضي الأمة بحاضرها ومستقبلها.
- يجب دعم **إنتاج الثقافة الشعبية**، وعلى **المؤسسات الإعلامية، ومعاهد يونس إمره، ووكالة TİKA** العملُ المشترك لإنتاج **الأفلام والمسلسلات والمحتوى الرقمي لمنصّات التواصل الاجتماعي**، بما يتيح **لوصول صوت غزة إلى الجمهور العالمي**، يجب أن تخاطب هذه الأعمال **لغة الأجيال الشابة**، وتنقل **قصة المقاومة الفلسطينية** إلى حياتهم اليومية عبر الفن، الموسيقى، والدراما.
- يجب بناء **شراكاتٍ مع الجاليات الثقافية في المهجر**، فبمبادرةٍ من **الدول الإسلامية والمؤسسات الفلسطينية في الشتات**، ينبغي تنظيم **فعالياتٍ مشتركة، ومهرجانات، ومشاريع ثقافية دولية** تُسهم في **نقل صوت غزة إلى الساحة العالمية**، ويجب ألا تقتصر هذه الجهود على توسيع التضامن فحسب، بل أن تُنتج **تأثيراً مضاعفًا** يُعزّز **الروح المشتركة للعالم الإسلامي** ويوحّد وجدانه الثقافي.
- من الضروري إنشاء **بوابات رقمية متعدّدة اللغات** تطوّرها **الجامعات ومنظمات المجتمع المدني**، تتيح للمستخدمين في أنحاء العالم **الوصول المباشر إلى الحقيقة حول غزة**، ينبغي أن تشمل هذه المنصّات **أرشيفاتٍ مرئية، ومعارض رقمية، ومجموعاتٍ من المقالات، وقواعد بياناتٍ تفاعلية**، لتُسهم في **نشر الحقيقة على المستوى العالمي** وتعزيز **الوعي الإنساني الرقمي نحو الخير والعدالة**.

ملفّ الصحّة

على المدى القصير: الاستجابة الطارئة وإدارة الأزمة (من 0 إلى 6 أشهر)

1- تثبيت وقف إطلاق النار:

- يجب العمل على تحقيق وقفٍ دائمٍ لإطلاق النار لضمان استمرار تقديم الخدمات الصحيّة داخل غزة.

- إنّ توقّف الهجمات كليًّا شرطٌ أساسيٌّ لإعادة بناء النظام الصحيّ.

- يجب تأمين عمل الكوادر الطبيّة والمستشفيات وسيارات الإسعاف ضمن ضماناتٍ ومراقبةٍ دولية.

- كما يجب توفير الإمداد المستمر بالكهرباء والأوكسجين والمياه في المنشآت الصحيّة.

2- إنشاء المستشفيات الميدانيّة والبحريّة:

- لتخفيف الضغط عن المستشفيات المتضرّرة، ينبغي إنشاء مستشفيات ميدانيّة جديدة بدعمٍ من الأمم المتحدة ومنظمة الصحّة العالمية، كما يجب تشغيل مستشفياتٍ بحريّة لتسهيل الوصول من جهة البحر.

- يُقترح إنشاء مستشفى مرجعيٍّ واحد في شمال غزة ومستشفى ميدانيٍّ في كلّ محافظةٍ على الأقلّ.

- إعادة تشغيل 50 نقطة طبية (صيدليات/مراكز رعاية أولية) بإشراف كوادر محترفة.

- تشكيل فرقٍ طبيةٍ متنقّلة لتقديم الاستجابة السريعة.

3- ممرّات المساعدات الإنسانية:

- يجب إنشاء ممرّاتٍ إنسانيةٍ دائمةٍ عبر معبر رفح تحت إشرافٍ دوليٍّ لتأمين دخول الأدوية والمستلزمات الطبية والمياه والغذاء والوقود دون انقطاع.

4- آليات الإجلاء:

- يجب ضمان الإجلاء الفوريّ للجرحى بحالاتٍ حرجة، وكذلك المرضى المزمنين الذين يتعذّر علاجهم داخل القطاع، بالتنسيق مع اللجنة الدولية للصليب الأحمر والهلال الأحمر والمنظمات الإنسانية ذات الصلة.

5- برامج التدريب السريع:

- ينبغي تنظيم دوراتٍ مكثّفةٍ للكوادر الطبية والمتطوّعين في مجالات جراحة الإصابات، والإسعاف الأولي، وإدارة الأمراض المعدية.

6- دعم الكوادر الطبية:

- نظرًا لاستشهاد أو إصابة عددٍ كبيرٍ من العاملين في القطاع الصحي، يجب وضع خطة لتوزيع الأطباء والعاملين الصحيين في المجالات الحرجة، مع إرسال متطوّعين دوليين إلى المستشفيات العاملة أو إلى المستشفيات الميدانية والبحرية الجديدة بإشراف الأمم المتحدة.

7- نظام المناوبة والتطبيب عن بُعد:

- يجب أن توفّر تركيا دعمًا طبيًّا متخصّصًا لغزة من خلال تقنيات الطبّ عن بُعد (Tele-Tıp) المعزّزة بالذكاء الاصطناعي، وتشمل التشخيص، والمتابعة عن بُعد، والدعم الافتراضيّ في مجالاتٍ مثل طبّ الأطفال، والإصابات، والدعم النفسيّ.

8- التعليم الطبّي وتدريب المهنيين الصحيين:

- يجب إطلاق برامج تعليمٍ صحّيٍّ عبر الإنترنت باستخدام المنصّات الرقميّة المتاحة.
- توفير الأجهزة والبنية التحتية اللازمة للاتصال المستمرّ بالإنترنت لدعم هذا التعليم.
- فتح الوصول إلى المكتبات الإلكترونية والمواد التعليمية الرقمية للطلبة الفلسطينيين في المجال الصحيّ.
- تقديم دعمٍ ماليٍّ لطلّاب الطبّ لتغطية تكاليف السكن والمعيشة الأساسية.
- إنشاء برامج منحٍ وتدريبٍ سريريٍّ خارج غزة لتمكين الطلبة من إتمام مراحلهم التطبيقية بسلام.

المدى المتوسط: إعادة البناء (من 6 إلى 24 شهرًا)

1- إعادة تأهيل البنية التحتية:

· يجب زيادة القدرة التشغيلية للمستشفيات الثمانية عشر التي ما زالت تعمل جزئيًا.

· ينبغي إصلاح شبكات الكهرباء والمياه النظيفة والصرف الصحي والوقود بدعمٍ دوليٍّ شامل.

· يتوجّب دمج أنظمة الطاقة الشمسية والمولّدات الكهربائية في المنشآت الصحيّة لضمان الأمن الطاقيّ المستدام.

· إنشاء مستشفى في كلّ محافظةٍ مجهّز بغرفة عملياتٍ ووحدة عنايةٍ مركزةٍ بمجموعٍ لا يقلّ عن 6–8 مستشفيات، مع أولويةٍ لإعادة تشغيل شمال غزة.

· إدخال أكثر من 100 فريقٍ طبيٍّ محترفٍ وشبكةٍ من الفرق الطبية المتنقّلة في النظام الصحيّ.

· تأسيس ورشٍ لتصنيع الأطراف الاصطناعية والأجهزة المساندة ومراكزٍ لصيانة الكراسي المتحركة والأدوات التأهيلية، لمساعدة المصابين بإعاقاتٍ دائمة نتيجة الحرب.

· إنشاء وحدات تغذية علاجية مدمجة في المستشفيات الميدانية ومراكز الرعاية الأولية لإدارة حالات سوء التغذية، مع تفعيل برامج الكشف والعلاج المنزليّ عبر العاملين في الصحّة المجتمعية.

2- الصحّة العامة وإدارة الأوبئة والأمراض المزمنة:

· بالتعاون بين منظمة الصحّة العالمية والسلطة الصحية المحلية، يجب إنشاء شبكة مراقبةٍ مبنيةٍ

على الأعراض الأساسية لرصد الأمراض مبكرًا وتوجيه فرق الاستجابة السريعة.

· التخطيط لإنشاء مركز عمليات طوارئٍ للصحة العامة قادرٍ على إدارة الأزمات الصحيّة.

· تأسيس مراكز علاجٍ متخصّصة للأمراض المزمنة مثل السكري، وارتفاع ضغط الدم، والفشل الكلوي، والسرطان.

· إعادة تنظيم سلسلة إمداد الأدوية وضمان التوفير المستمرّ لأدوية الأنسولين، ومضادّات ارتفاع الضغط، وأدوية العلاج الكيميائي، ومواد غسيل الكلى دون انقطاع.

3- **صحة الأمّ والوليد والطفل:**

· إنشاء مراكز ولادةٍ متخصّصة للخدمات القيصرية والولادات الآمنة.

· تعزيز وحدات العناية المركّزة لحديثي الولادة (Neonatal ICU).

· إعادة تفعيل برامج التطعيم والفحص الدوريّ للأطفال والأمهات.

4- **القوى العاملة الصحية:**

· تعويض النقص الناتج عن استشهاد الكوادر الطبية من خلال إرسال أطباء وممرضين ومسعفين مؤقتين من الدول المجاورة.

· توفير تدريبٍ مهنيٍّ مستمرٍّ للعاملين المحليين في القطاع الصحي.

· وبحسب تحليل وكالة اللاجئين (UNHCR)، فإن تحقيق الحدّ الأدنى من الكفاءة الصحية يتطلّب ما لا يقل عن:

o 1300 طبيب؛≈5.8 لكلّ 10,000 نسمة؛ 25٪ من إجمالي العاملين الصحيين.

o 3050 ممرضة ≈13.9 لكلّ 10,000 نسمة.

o 760 قابلة ≈3.5 لكلّ 10,000 نسمة.

o ما بين 2200 و4400 عامل صحّة مجتمعية بمعدلٍ وسطيٍّ ≈3,300 حسب التخطيط.

5- **التعليم الطبيّ وتأهيل المهنيين الصحيين:**

· إقامة شراكاتٍ مستدامةٍ بين مؤسسات التعليم العالي الطبية في فلسطين والمؤسسات الأكاديمية الدولية.

· تعزيز المنصّات الرقمية وضمان الوصول الكافي إلى الموارد التعليمية عبر الإنترنت.

· إنشاء أنظمة امتحاناتٍ آمنةٍ إلكترونية تشمل الجوانب النظرية والعملية للأداء السريريّ.

· تحسين البنية التحتية للمختبرات الأساسية والسريرية في المؤسسات الطبية العاملة.

· تطوير برامج تبادلٍ للطلبة وأعضاء هيئة التدريس لتبادل الخبرات ورفع الكفاءة المهنية.

المدى الطويل: إعادة الإعمار والاستدامة (بعد العامين الأولين)

1- البنية التحتية الصحية الجديدة:

- يجب بناء مستشفياتٍ حديثة في شمال ووسط غزة بالدرجة الأولى.
- ينبغي أن يُخطَّط لإنشاء مراكز رعايةٍ صحيةٍ أوليةٍ بحيث يخدم كلّ مركزٍ ما يقارب 50 ألف شخص.
- من الضروري افتتاح مستشفياتٍ للأمراض النفسية وإعادة التأهيل.
- لضمان استمرارية النظام الصحي على المدى البعيد، يجب الوصول إلى:
  - o 1,960 طبيبًا
  - o 6,360 ممرضةً
  - o 1,470 قابلةً
  - o 3,300 – 4,400 عامل صحّةٍ مجتمعية بحيث يبلغ إجمالي الكثافة 44.5 لكل 10,000 نسمة، وفق النسب : 20٪ أطباء، 65٪ ممرضون، 15٪ قابلات.

كما توجد حاجةٌ ماسةٌ لفئاتٍ مساندةٍ من الكوادر الصحية، وتشمل:

- المسعفون/العاملون في خدمات الإسعاف: 700–900 وظيفةٍ بدوامٍ كامل لتغطية الخدمة على مدار الساعة.
- الصيادلة وفنّيو الصيدلة : 8–10٪ من الكادر السريري (حوالي 400–500 موظف).
- فنيّو المختبرات: 8–10٪ من الكادر السريري (حوالي 400–500 موظف).
- فنيّو الأشعّة : 3–4٪ (حوالي 150–200 موظف)
- المهندسون والفنّيون الطبيّون الحيويّون: 2–3٪ حوالي 80–150 موظف.
- العلاج الطبيعيّ والوظيفيّ وصناعة الأطراف: 5–6٪ حوالي 250–350 موظف.

ويُخطّط لإنشاء 15–18 مستشفى وأكثر من 150 مركز رعايةٍ أوليةٍ، إلى جانب:

- بنوك دم
- محطّات إنتاج أوكسجين (2–3 نقاط)
- مختبراتٍ إقليميةٍ مرجعية (3 على الأقل لخمس محافظات)

وفي الأحياء المتضرّرة من الحرب، يجب إقامة نقاطٍ طبيةٍ متنقّلة أو ثابتةٍ (في مبانٍ مسبقة الصنع أو مُرمَّمة) تعمل على مدار الساعة، وتضمّ طبيبًا مسؤولًا واحدًا، وممرضتين أو ثلاثًا، وقابلةً، وصيدليةً صغيرة لتقديم الخدمات العاجلة.

2- الدعم النفسيّ والاجتماعيّ:

- لإنقاذ ما يزيد على 485,000 شخصٍ تعرّضوا لصدمةٍ نفسيةٍ مباشرة، يجب إنشاء مراكز صحّةٍ نفسيةٍ مجتمعية وفرق ميدانيةٍ نفسيةٍ متنقّلة (سَحْرَوية).

- إعداد برامج دعمٍ نفسيٍّ واجتماعيٍّ خاصّةٍ للأطفال والنساء ضحايا الحرب، تشمل العلاج الجماعيّ والفنّ العلاجيّ وبرامج إعادة الاندماج الاجتماعيّ.

3- التعليم الصحيّ والبنية الأكاديمية:

- يجب إعادة بناء مؤسسات التعليم الصحيّ بما يتناسب مع حجم السكان.

- توفير مختبراتٍ ومراكز تدريبٍ سريريٍّ تتيح للطلاب تطبيق المهارات عمليًا في الميدان.

- بدعمٍ من الشركاء الدوليين، ينبغي تنفيذ برامج إعداد الكوادر الأكاديمية لتأهيل جيلٍ جديدٍ من أساتذة الطبّ والتمريض.

- تطوير مناهج ومواد دراسيةٍ مشتركة تدمج إدارة الأزمات والرعاية الصحية في أوقات النزاع.

- إدماج تجربة غزة في المناهج العالمية لتعليم الطبّ والصحة العامة، بوصفها نموذجًا في الطبّ الإنسانيّ والمقاوم للأزمات.

4- التحوّل الرقميّ في قطاع الصحّة:

- إنشاء نظام السجلّ الصحيّ الإلكترونيّ لتوثيق بيانات المرضى وتسهيل التنسيق بين المراكز الصحية.

5- التطبيب عن بُعد:

- توسيع خدمات الطبّ عن بُعد لتأمين الدعم التخصّصيّ من الأطباء خارج المنطقة، باستخدام تقنيات الاتصالات الحديثة والذكاء الاصطناعيّ.

6- المخلّفات السامّة وصحّة البيئة:

- بسبب مخاطر الأسبستوس والغبار السامّ الناتج عن المباني المهدّمة، يجب إعداد بروتوكولاتٍ للصحة والسلامة المهنية للتعامل مع التلوّث الهوائيّ والسموم المتبقية.

ملفّ المساعدات الإنسانية والاقتصادية

ينبغي لكلٍّ من المؤسسات الحكومية المركزية والإدارات المحلية وضعُ سياساتٍ متكاملةٍ تهدف إلى تلبية احتياجات إخواننا في غزة وكذلك الفلسطينيين المقيمين في تركيا، ويمكن لعددٍ من الوزارات التركية أن تضطلع بأدوارٍ مباشرةٍ في هذا الإطار، منها:

- وزارة الأسرة والخدمات الاجتماعية لتفعيل آليات الدعم النفسي والاجتماعيّ.
- وزارة الشباب والرياضة لتنظيم معسكراتٍ، وبرامج تضامنٍ، ومنحٍ دراسيةٍ للفتيان والفتيات الفلسطينيين.
- وزارة التربية الوطنية لتقديم تسهيلاتٍ تعليميةٍ.
- وزارة الصحة لتأمين العلاج والرعاية الطبية الطارئة للفلسطينيين، خصوصًا الأطفال والنساء وكبار السنّ.

كما يجب إنشاء قنوات دعمٍ نفسيٍّ ومعنويٍّ للأسر الفلسطينية المقيمة في تركيا التي فقدت أقاربها في غزة أو تأثّرت مباشرةً بالاعتداءات. وفي الوقت نفسه، يعيش في تركيا مئات الطلبة والباحثين والأكاديميين الفلسطينيين الذين تأثّروا مباشرةً بالمأساة، سواء من حيث فقدان ذويهم أو الصعوبات التعليمية والمعيشية. لذا يُوصى بـ:

- أن توفّر إدارة الهجرة التركية تسهيلاتٍ في الإقامة.
- أن يعمل مجلس التعليم العالي (YÖK) على استقطاب الأكاديميين الفلسطينيين المؤهلين.
- أن تقدّم الجامعات التركية عبر مؤسساتها الوقفية منحًا دراسيةً لطلبة فلسطين.
- أن تُعزّز روابط التواصل مع الجاليات الفلسطينية (الدياسبورا) عبر برامجٍ دائمةٍ للتعاون الأكاديمي والثقافيّ.
- أن تتابع الجامعات التركية –مثل جامعة ماردين أرتوكلو– سياسات تعليميةً تتمحور حول القضية الفلسطينية، وأن يعمل مجلس التعليم العالي على نشر محتوى دراسيٍّ عن فلسطين في كلّ الجامعات.

يجب إجراء دراساتٍ عاجلةٍ حول التركيبة الاجتماعية والقدرات المهنية للفلسطينيين المقيمين في تركيا، بهدف توجيههم نحو مجالات العمل والإنتاج الملائمة وتمكينهم من المساهمة في التنمية المجتمعية والاقتصادية.

من الضروريّ الإعداد المسبق لتأسيس منظماتٍ ومؤسساتٍ مشابهةٍ للنماذج التركية الناجحة، مثل:

- النقابات العمالية والمهنية.
- الجمعيات الخيرية.

- المؤسسات الشبابية.
- اتحادات رجال الأعمال.
- الروابط الأكاديمية.
- جمعيات الصحافة والإعلام والسينما والتلفزيون.

وينبغي العمل على توفير الأرضية الدستورية والقانونية لقيام مثل هذه الكيانات في غزة فور توفّر الظروف المناسبة، ثمّ تضمينها في التشريعات المحلية المستقبلية لضمان استدامتها.

يجب تهيئة آليةٍ بيروقراطيةٍ مرنةٍ وسريعةٍ تتيح لتركيا معالجة الاحتياجات العاجلة للوزارات في غزة دون التأخّر في الإجراءات الرسمية، ويمكن تحقيق ذلك عبر:

- المشاركة الميدانية لأعضاء الجمعيات والمنظمات التطوعية التركية لنقل الخبرة والمعرفة مباشرةً إلى نظرائهم في غزة.
- تعزيز التعاون الفنيّ والإداريّ بين المؤسسات المماثلة في الجانبين.

ينبغي تنفيذ برنامجٍ شاملٍ لإعادة الإعمار والتنمية الاقتصادية في غزة، يشمل:

- إصلاح البنية التحتية.
- تشجيع الاستثمار المحليّ والدوليّ.
- إحياء النشاط التجاريّ والصناعيّ.
- إقامة مشاريع صغيرةٍ ومتوسطةٍ تخلق فرص عملٍ مستدامةٍ.
- ودمج هذه الجهود ضمن رؤيةٍ اقتصاديةٍ طويلة الأمد تضمن الاعتماد الذاتيّ والتنمية المستمرة للشعب الفلسطينيّ.
- ينبغي العمل على **تخفيف العقوبات الدولية**، وزيادة **المساعدات الإنسانية**، وتعزيز **قدرات الإدارات المحلية** لتتمكّن من أداء دورٍ فعّال في دعم المجتمع الفلسطيني وإعادة تأهيل البنية الاجتماعية والاقتصادية في غزة.
- في إطار **قانون البلديات التركي** يجب على الإدارات المحلية أن تقوم بـ **إيصال المساعدات الإنسانية مباشرةً إلى غزة**، وأن تقدّم **الدعم المادي والمعنويّ** للفلسطينيين المقيمين في مدنها، ويشمل هذا الدعم **المنح التعليمية، والبرامج الاجتماعية، والأنشطة المعنوية** التي تعزّز من روح التضامن، كما ينبغي ترسيخ **الشراكة المؤسسية مع بلديات غزة** عبر **نظام المدن التوأم** ، وذلك بتطوير **مشاريع مشتركة في مجالات الإعمار، والصحة، والتعليم، والخدمات الاجتماعية**، ويجب التأكيد على أن الصلاحيات التي يمنحها قانون البلديات في مجال **الدعم الاجتماعيّ للمهاجرين والطلاب**، تتيح إنشاء **آليات مباشرة لمساعدة الفلسطينيين** في تركيا.
- على البلديات أيضًا أن تواصل **إبقاء الوعي العام بالقضية الفلسطينية حيًّا** من خلال الوسائل البصرية والإعلامية، مثل: نشر **الملصقات والإعلانات** على اللوحات العامة التي تُظهر الجرائم اللاإنسانية للاحتلال الإسرائيلي، **تسمية الشوارع والساحات والحدائق العامة** بأسماء **المدن الفلسطينية، كالقُدس وغزة،** وإطلاق **أسماء الأطفال الفلسطينيين الشهداء** على الحدائق وملاعب الأطفال، لترسيخ الذاكرة الجمعية وتعزيز

لوعـي الشـعبيّ.

• يجـب أن تسـتمر **حملـة مقاطعـة المنتجـات والبرمجيـات الإسرائيلية** عـلى المسـتويات **الفرديـة والمجتمعية والرسـمية** بشـكلٍ مسـتدامٍ ومنظّم.

وينبغـي أن تقـدّم **البلديـات التركيـة** خبراتهـا واستشـاراتها الفنيـة في مجـالات **قانـون الملكيـة، وإزالـة الأنقـاض، وإعـادة الإعمار، والبنيـة التحتيـة** داخـل غـزة، للمسـاهمة في تنظيـم هـذه العمليـات على أسـس قانونيـة وعمرانيـة سـليمة.

• يجـب دراسـة **قانـون الملكيـة** دراسـةً متخصصـة، ووضـع **حوافـز اسـتثماريةٍ خاصـةٍ للمناطـق ذات الأولويـة** في الإعـمار، كـما يُستحسـن تطبيـق **نظـام البنـاء – التشـغيل – التحويـل(Yap-İşlet-Devret)** في مشـاريع التنميـة لإيجـاد تمويـلٍ ذاتيٍّ وضـمان الاسـتدامة الاقتصاديـة.

• ويجـب تمكـين الخـبرات والكفـاءات التركيـة التـي تمتلـك معرفـةً متقدمـةً في مجـالات الإعـمار الحـضريّ، والتحـوّل العمـرانيّ، وإدارة الكـوارث والـزلازل – مـن مهندسـين ومعماريـين ومؤسسـاتٍ متخصّصـةٍ مثـل هيئـة الإسـكان الجماعـيّ التركيـة (TOKİ) – مـن العمـل الميـدانيّ في غـزة والمشـاركة المبـاشرة في جهـود إعـادة الإعـمار.

• ومـن الـضروريّ إنشـاء ورش عمـلٍ وتعاونيـاتٍ إنتاجيـةٍ لتمكـين الشـعب الغـزّيّ مـن الاندمـاج الاجتماعـيّ مجـددًا، مع:

- **تحديد الأراضي الزراعية الخصبة** وتشجيع تطبيقات الزراعة المستدامة.
- **تنظيم دوراتٍ للتدريب المهنيّ** تساعد الشباب والنساء على اكتساب مهاراتٍ جديدةٍ.
- وتطوير مبادراتٍ اقتصاديةٍ واجتماعيةٍ متنوّعةٍ تعيد الحيوية إلى المجتمع المحليّ بسرعةٍ وفاعليةٍ.

وينبغـي النظـر إلى **أسـطول الصمـود(SUMUD Filosu)** ومـا سـيليه مـن بعثـاتٍ بحريـةٍ ليـس كمجـرّد **نشـاطٍ إغـاثيٍّ إنسـانيٍّ**، بـل كـ **رمـزٍ لكرامـة الإنسـان العالميّـة**، وعلى كل المسـتويات – **الفـرد، والمجتمـع، والدولـة** – أن تتبنّـى هـذا الجهـد بقـوّةٍ وثبـاتٍ. ويجـب التأكيـد أن أيّ خطـابٍ أو موقـفٍ مشروطٍ تجـاه هـذه المبـادرات هـو **خـروجٌ عـن الضـمير الإنسـانيّ الجمعـيّ**.

كما ينبغي لتركيا أن تواصل **جهودها الإغاثية المتعدّدة الأطراف تجاه غزة**، وذلك عبر:

- **تعزيز صناديق المساعدات الإنسانية.**
- وزيادة **الضغط الدبلوماسيّ** على **الاحتلال الصهيونيّ** الذي يمنع وصول المساعدات.

• والاسـتمرار في **المسـارات القانونيـة والسياسـية الدوليـة** لكـسر الحصـار والقيـود المفروضـة عـلى القطـاع. تركيـا لا ينبغـي أن تكتفـي بإرسـال المسـاعدات الماديـة فحسـب، بـل عليهـا أن **تتقـدّم دبلوماسـيًا وقانونيًـا على الصعيـد العالمـيّ** لـضمان وصولهـا الفـعليّ دون عوائـق.

وفيما يخصّ **إجلاء المرضى والمصابين الفلسطينيين ومرافقيهم من غزة**، يجب توفير:

- **السكن المؤقّت.**
- **الخدمات الصحية والعلاجية.**

- **الدعـم النفـسيّ والاجتماعـيّ** الملائـم للهويـة الثقافيـة الغزّيـة. وينبغـي كذلـك الاسـتعداد المسـبق لأيّ **عمليـات إجـلاءٍ مسـتقبليةٍ محتملـةٍ** فـور تحقـق السـلام الدائـم.

• إنّ الأزمـة الإنسـانية في غـزة **ليسـت مسـألةً إقليميـةً فحسـب، بـل مسـؤوليةٌ إنسـانيةٌ عالميـةٌ**، لذلـك يتوجّـب على المجتمـع الـدوليّ الوفـاء **بالتزاماتـه القانونيـة والأخلاقيـة**، مـن خلال مـا يلي:

- **رفع الحصار كليًا** لضمان حياةٍ كريمةٍ تليق بكرامة الإنسان الغزّيّ.
- **إيصال الغذاء والدواء والماء والطاقة** دون أيّ قيودٍ أو عراقيل.
- **إصلاح البنى التحتية والأسواق والمناطق التجارية** لضمان عودة النشاط الاقتصاديّ.
- **تثبيت وقف إطلاق النار الدائم** تحت إشرافٍ وضمانٍ دوليٍّ شاملٍ.
- **تفعيل آليات المراقبة والتوثيق** من قبل المنظمات الدولية لحماية حقوق الإنسان.
- **تأسـيس برامـج للتمويـل الصغـير والتوظيـف والتعليـم المهنـيّ** لمسـاعدة الأسر عـلى اسـتعادة مصـادر رزقهـا المسـتدامة.
- وأخـيرًا، يجـب أن تنسـجم هـذه **السياسـات الاجتماعيـة والاقتصاديـة والإنسـانية** مـع **الرمـوز الثقافيـة والروحيـة للمجتمـع الـتركيّ**، إنّ **قيـم الإحسـان، والنجـدة، والكـرم، ونُـصرة المظلـوم** المتجـذّرة في الوجـدان الـتركيّ منـذ قـرون، يجـب أن تتجـلّى في دعـم قضيـة فلسـطين، بحيـث **تعـزّز مكانـة تركيـا الأخلاقيـة دوليًـا**، وفي الوقـت ذاتـه **تعمّـق روح التضامـن والوحـدة داخـل المجتمـع الـتركيّ نفسـه**.

ملفّ العلوم، الهندسة، الصناعة والتكنولوجيا

- يجب أن تكون الأولوية للهيئات والمنصات المشتركة مثل منظمة الدول التركية ومنظمة التعاون الإسلامي هي تطوير آليات علمية وتكنولوجية مشتركة تُسهم في إنهاء الإبادة الجماعية في فلسطين وغزة، وذلك من خلال الأبحاث التطبيقية والمشروعات ذات البعد الإنساني.
- يُقترح تأسيس منصّة رقمية موحّدة تحت اسم بوابة البحوث العلمية الإسلامية، تكون بمثابة مكتبة رقمية وقاعدة بيانات علمية للأمة الإسلامية، تضمّ تحليلاتٍ وبياناتٍ ومعارفَ علميةً مشتركة، وتتيح الوصول إلى المعلومات بطريقة مفتوحة ومنسّقة أكاديميًا.
- يجب تطوير برامج شراكة فعّالة في مجالات الطاقة المتجدّدة، ومنتجات البترول، والصناعات الدفاعية، والذكاء الاصطناعي، والخدمات الصحية والتقنيات الطبية، وإدارة المياه ومعالجتها، والزراعة والتقنيات الغذائية، وصناعة الأدوية، والبيوتكنولوجيا، والتعليم المهني والتقني.
- ينبغي تنفيذ مشاريع تعتمد على التكنولوجيا المحلية منخفضة التكلفة لتشييد مساكن نموذجية وإعادة بناء المناطق المدمّرة في غزة. في هذا الإطار، يجب تفعيل التعاون البحثي والتطبيقي بين الشركات التركية العاملة في مجالات الإنشاءات والبنية التحتية وبين نظرائها الفلسطينيين والدوليين عبر مشروعات مشتركة للبحث والتطوير.
- ينبغي إنشاء قواعد تكنولوجيا إقليمية ومراكز بحث وابتكار مشتركة على غرار وادي المعلوماتية ووادي الصحة في تركيا، بحيث تتكامل فيها مجالات الذكاء الاصطناعي، الطب الحيوي، الطاقة، والتعليم التقني.
- لتأمين التمويل الكافي للمراكز البحثية، يجب تأسيس صندوق العلوم والتكنولوجيا للعالم الإسلامي. الدول الغنية بالنفط والغاز تساهم برأس المال المالي، بينما الدول ذات الكثافة السكانية العالية والكفاءات العلمية تساهم بالقدرات البشرية والعلمية، كما يجب تسجيل الابتكارات والاختراعات الصناعية كبراءات اختراع مشتركة لتكوين قيمة اقتصادية إسلامية جماعية.
- يجب ربط المدن التكنولوجية (Teknoparklar) في الدول الإسلامية ضمن شبكة رقمية موحّدة تحت اسم شبكة تكنوبارك الدول الإسلامية، بحيث تتعاون الشركات العاملة داخلها في البحث والتطوير والإنتاج والتسويق بشكل تكامليٍّ.
- كما يجب إنشاء تكنوبارك متخصّصة في الذكاء الاصطناعي ومراكز معلوماتية في دول مختارة، تركّز على تطوير الخوارزميات والأمن السيبرانيّ والأنظمة الذكية بما يخدم التنمية المستقلة للأمة الإسلامية.

- وبذلك تتحوّل العلوم والتكنولوجيا إلى أداة للتحرّر وبناء الاستقلال الحضاري، لا مجرد وسيلة للنموّ الاقتصادي، فإعادة إعمار غزة ليست عملية إنشائية فقط، بل مشروع نهضة علمية وتكنولوجية توحّد الجهود الإسلامية وتربط البحث العلمي بالعدالة والكرامة الإنسانية.
- يجب إنشاء **مكتب براءات وإثباتات العالم الإسلامي** ليكون هيئةً موحّدة تُعنى بـ**حماية الملكية الفكرية** وتسجيل الابتكارات والاختراعات في جميع الدول الإسلامية، وضمان الحقوق القانونية لأصحابها ضمن إطارٍ مشتركٍ للتعاون العلميّ والاقتصاديّ.
- ينبغي تعزيز **التعاون بين القطاعين العام والخاص** لتطوير **سياساتٍ قائمةٍ على الكفاءة والجودة** في إنتاج السلع والخدمات، ولتحقيق هذه الأهداف، يجب إحياء أحد أهمّ منتجات **الثقافة والحضارة الإسلامية**، وهو **نظام الأخوة المهنية**(**Ahilik**) ، وما تضمّنه من **قيمٍ في جودة العمل والانضباط والأمانة**، مع الاستفادة من **المعايير الحديثة في أنظمة الجودة** المعتمدة عالميًّا، بحيث يشكّل نموذجًا حضاريًّا معاصرًا يربط بين الأصالة والتطوّر.

ملفّ منظمات المجتمع المدني

على المدى القصير: دعم الصمود المجتمعي، توثيق الحقيقة، تعزيز الأمن والتنسيق

- ينبغي على **مسلمي تركيا** تشكيل **فرقٍ تقنيةٍ متخصّصة** في مجالاتٍ مختلفة لتطوير **حلول عمليةٍ لمشكلات غزة**، ولضمان استدامة الأنشطة الموجّهة نحو غزة وفاعليتها، من الضروري إنشاء **هيكل تنسيقيٍّ متعدد الأطراف** يجمع بين المؤسسات الأكاديمية، والنقابات المهنية، ومنظمات المجتمع المدني، وفي هذا السياق، يُقترح تأسيس **منصّة الفرق التقنية لغزة** في تركيا، تقوم هذه المنصة بتشكيل فرقٍ متخصّصة في مجالات التعليم، الصحة، البنية التحتية، الاقتصاد، الإدارة، وإعادة التأهيل الاجتماعي، وتعمل على إعداد تقاريرٍ دوريةٍ قائمةٍ على **المعرفة الميدانية**، وبهذا تُمنع ازدواجية الجهود وتتحقّق **أرضية تضامنٍ شاملةٍ وهادفةٍ**، وعلى المدى الطويل، يمكن أن تشكّل هذه المنصّة الإطار المؤسّسي لـ**نموذج التضامن التقني للعالم الإسلامي بقيادة تركيا**.

- ينبغي عقد **ورش عملٍ مشتركةٍ** بين منظمات المجتمع المدني التركية المتخصّصة لتطوير **مشروعاتٍ ميدانيةٍ** تستجيب لاحتياجات غزة الفعلية.

- يجب تذكير منظمات المجتمع المدني التركية بضرورة **نقل مجالات عملها إلى غزة** بشكلٍ فعليٍّ وعاجل. وفي هذا الإطار، يُستحسن أن تنشئ كلّ منظمةٍ **وحدةً خاصةً بغزة** ضمن بنيتها المؤسّسية، وأن تواصل العمل حول **أجندةٍ ثابتةٍ تتعلق بغزة**.

- من أبرز **استراتيجيات الاحتلال الإسرائيلي في غزة** هي **التهجير الجماعيّ**، وهو ليس مجرّد مشروعٍ للهندسة الديموغرافية، بل محاولةٌ لإرساء **نظام احتلالٍ جديدٍ** يحدّد مستقبل المنطقة بأكملها، لذلك، تقع على عاتق منظمات المجتمع المدني مسؤوليةٌ تاريخيةٌ تتمثّل في **منع التهجير ودعم صمود الشعب الغزّي في جميع المجالات**، كما يجب **منع إعادة تهجير اللاجئين الفلسطينيين**، خصوصًا أولئك المقيمين في دول الجوار، ففشل منع التهجير لن يهدّد غزة فحسب، بل سيؤدّي إلى **موجاتٍ متتابعةٍ من الاحتلال والنزوح القسري في عموم المنطقة**، إنّ **المساعدات الإنسانية** –من غذاءٍ وإيواءٍ وصحةٍ ولباسٍ ودعمٍ نقدي– لا تُسهم فقط في تحسين ظروف المعيشة، بل تُمثّل أيضًا **وسيلةً مباشرةً لإفشال خطط التهجير الجماعيّ**، لذلك يجب على **المنظمات التركية** تعزيز قدراتها الحشدية، وتعبئة جميع شرائح المجتمع، وترسيخ **الوعي بالمسؤولية الإنسانية والإسلامية والضميرية** تجاه غزة.

- يجب على **منظمات المجتمع المدني**(STK) أن تُقيم **تعاونًا أوثق مع الشبكات الإنسانية الدولية**، وأن تستخدم **أساليب الحملات الرقمية** بصورة أكثر فاعلية، كما ينبغي لها أن تطوّر **نماذج تضامنٍ إبداعية** قادرة على **تحريك الأجيال الشابة**، فبمثل هذه المبادرات يمكن **تعزيز صمود الشعب الغزّي**، وفي الوقت ذاته **إعادة بناء الروابط بين المجتمع المدني التركي ومجتمعه المحلي**.

- ينبغي أن تُشكّل **قضية غزة** محورًا لـ **حملة تضامنٍ مدنيٍّ شاملةٍ في العالم الإسلامي**، ويجب أن تبرز **حملات الإغاثة، والاحتجاجات السلمية، وأنشطة التطوّع** كأدواتٍ فعّالةٍ لتعزيز وعي المجتمعات بالقضية. كما ينبغي أن تتحوّل **قدرة الأمة على التضامن المدني**، من خلال منظماتها الأهلية، إلى **بنيةٍ مؤسسيةٍ مستدامةٍ**

تُنتج أثرًا اجتماعيًا متواصلًا.

- على المدى القصير (من ٠ إلى ١٢ شهرًا)، يجب **توحيد بروتوكولات الأمن** داخل الكيانات المدنية، وتأسيس **فرقٍ أساسيةٍ دائمةٍ للتواصل في أوقات الأزمات**، وجعل **منصّات التنسيق** أكثر فاعلية، وتشمل القواعد البسيطة التي يجب ترسيخها:

- **آلية تحققٍ موحّدة** لجميع العمليات والأهداف.

- **تحديدٌ واضحٌ للمهام والمسؤوليات.**

- **تقديم تقاريرٍ موجزةٍ ومنتظمةٍ.**

- **إعداد تقييماتٍ بعد كلّ حدثٍ ميدانيٍّ.** هذه الإجراءات العملية تُعدّ جزءًا أساسيًا من **حوكمة العمل الإنساني** في البيئات عالية المخاطر.

- يجب ألا يُنسى أن من أبرز أدوار **محكمة غزة** والمبادرات المشابهة في المدى القصير هو **توثيق الحقيقة**. ففي ظلّ صمت الحكومات والمؤسسات الرسمية، تقع مسؤولية **جمع الأدلة وتسجيل الشهادات** على عاتق منظمات المجتمع المدني، كما ينبغي **إنشاء أرشيفاتٍ مكتوبةٍ ومرئيةٍ** بالتعاون مع **الأكاديميا ووسائل الإعلام**، واستخدام **الأدوات التكنولوجية** الحديثة لتقوية **شبكات التضامن الدولية**، فهذه الجهود لا توثّق الحاضر فحسب، بل تُؤسّس أيضًا **لمعركة العدالة المستقبلية**، وتُعدّ شرطًا أساسيًا لرفع مستوى الوعي العالميّ ودفع الدول إلى التحرّك.

- عند النظر في **تطور البنية المؤسسية لأنشطة المنظمات الإسلامية في تركيا**، نجد أن التجارب التي انطلقت منذ **مرحلة ٢٨ فبراير** وما بعدها -مثل **منصّة الإرادة الوطنية ومنصّة دعم التعليم**- تُعدّ رصيدًا مهمًا ينبغي البناء عليه لتطوير **نماذج أكثر حداثةً وأصالةً في التعامل مع قضية غزة**، يجب أن تُعتبر هذه الجهود خطوة نحو **تدويل منظمات المجتمع المدني التركية**، وأن تُسهم في تحقيق الرؤية القرآنية القائلة: ولتكن منكم أمةٌ يدعون إلى الخير ويأمرون بالمعروف وينهون عن المنكر أي أن تُصبح هذه المنظمات **جماعةً عالميةً تدعو إلى الخير وتنهى عن الظلم**، وتُحوّل هذا المبدأ إلى **مشروعٍ حضاريٍّ عالميٍّ** باسم العدالة والكرامة الإنسانية.

على المدى المتوسط: دعم المقاومة، كسر الحصار، بناء المعايير البديلة، والتخصّص وتطوير السياسات

- يجب **كسر الحصار الإسرائيلي المفروض على غزة** ودعم المقاومة على جميع المستويات، كما ينبغي التأكيد في جميع المحافل على أن هذا الحصار يُعدّ **شكلاً من أشكال العقاب الجماعي غير المشروع** بموجب القانون الدولي، وهو يشكّل العقبة الكبرى أمام إدخال المساعدات الإنسانية، ويتعيّن على المجتمع المدني التركي، كما في تجربتَي **أسطول مرمرة الزرقاء وأسطول الصمود (صمود فلوتيلا)**، أن يواصل تحريك الرأي العام العالمي من خلال مبادراتٍ تهدف عمليًا إلى **كسر الحصار فعليًا.**

- استنادًا إلى تجربة **الأسطول العالمي للصمود**، ينبغي على المجتمع المدني التركي أن يُدرك أن **التضامن ليس عاطفةً بل بنيةٌ وهيكلية**، يجب أن يُبنى روح التضامن على **القواعد والقدرات والمعرفة والثقة**، كما يجب أن يُدرك أن **الفاعلية والمشروعية ليستا بديلتين إحداهما عن الأخرى**، بل يمكن تحقيقهما معًا، إن التصميم الصحيح للسلامة والتنسيق سيمكن على المدى المتوسط من التخصّص وتطوير السياسات، وعلى المدى البعيد من تكوين **قدراتٍ دائمةٍ وشراكاتٍ إقليمية**، وإذا صُممت هذه الطبقات الثلاث بطريقةٍ تكاملية،

فسيؤدي ذلك إلى أن يتولى المجتمع المدني التركي **دورًا تأسيسيًا في بناء نظامٍ إقليمي أكثر عدلاً وأمنًا.**

- يجب ألا يقتصر دور المجتمع المدني على **تقديم المساعدات الإنسانية** فحسب، بل عليه أيضًا أن يُدمج في نشاطاته **الضغط الدبلوماسي والحملات الإعلامية**، كما يجب إبقاء **لاشرعية الحصار** على جدول الأعمال العالمي باستمرار من خلال **آليات القانون الدولي** (الأمم المتحدة، محكمة العدل الدولية، المحكمة الجنائية الدولية، وغيرها)، إلى جانب التنسيق مع **جماعات الشتات الفلسطيني** لكشف الحصار أمام العالم بوصفه **عارًا إنسانيًا عالميًا.**

- في المدى المتوسط (من ١٢ إلى ٣٦ شهرًا)، ينبغي إنشاء **وحداتٍ متخصّصةٍ مهنية** في مجالات **القانون والاتصال والدعم النفسي الاجتماعي والبيانات**، وإعداد **مذكرات سياساتٍ ووثائق إستراتيجية ومقترحات تشريعية** مستندةٍ إلى الأدلة التي تنتجها هذه الوحدات، وينبغي كذلك أن تُعمّق منظمات المجتمع المدني شراكاتها المؤسسية مع **الجامعات، ونقابات المحامين، وغرف المهن، والبلديات.**

  - يجب أن يتبلور **التخصّص** أولًا في **المجالات القانونية والتقنية**، وتشمل على وجه الخصوص:
  - القانون الإنساني الدولي.
  - قانون البحار.
  - العلاقات المدنية العسكرية.
  - الامتثال للعقوبات.
  - تنظيم المساعدات الإنسانية عبر الحدود.
  - إجراءات التقاضي الإستراتيجية.
  - منهجيات الرصد والتوثيق القائمة على الأدلة، أما المجموعة الثانية من مجالات التخصّص، فينبغي أن تتمحور حول **الاتصال وتكنولوجيا المعلومات**، حيث تُجمع المعلومات من المصادر المفتوحة وتُحلّل وتُراجَع وفق منهجية **الاستخبارات مفتوحة المصدر**، كما يجب تطوير آليات **مكافحة التضليل، وتصور البيانات، وحفظها بشكلٍ آمن، وبناء سردٍ عامٍ أخلاقيٍّ شاملٍ حول القضية.**

- فيما يتعلق بـ**تطوير السياسات**، يجب الاستفادة من تجارب المجتمع المدني العالمي وتحويل **الملاحظات الميدانية الملموسة** إلى **مذكرات تقنية** تُرفع عبر آليات ديمقراطية إلى **مشروعات قوانين وطنية وأدلة توجيهٍ محليةٍ وتوصياتٍ دولية**، إن الاتصالات المنتظمة والمستندة إلى الوثائق مع **لجان البرلمان، والوزارات المعنية، والإدارات المحلية، وغرف المهن، والهيئات القضائية**، إلى جانب **مذكرات السياسات** المقدَّمة إلى **الاتحاد الأوروبي ومجلس أوروبا والأمم المتحدة**، وعرض **أمثلة الممارسات الجيدة** في المنصات الإقليمية، يمكن أن يُخرج المجتمع المدني التركي من موقع ردّ الفعل إلى **موقع الشراكة في هندسة السياسات العامة**، وفي هذه المرحلة، يجب أن يكون المتغير الحاسم هو **الاعتماد على الأدلة:**

ليس الادعاء بل الدليل، ليس الشعار بل البرهان، وهذه العبارة تمثل **مفتاح التحوّل والنجاح** في عمل المجتمع المدني.

- يجب مواصلة الجهود الرامية إلى **بناء لغةٍ قانونيةٍ بديلة** من خلال مبادراتٍ مثل **محكمة غزة**، إن تعطل الآليات الرسمية لا ينبغي أن يمنع المجتمع المدني من **تطوير معاييره الخاصة**، وينبغي ألا تُعتبر هذه

الجهود رمزيةً فحسب، بل يجب أن تُعدّ **مصادر علمية** للأبحاث الأكاديمية، والنقاشات الإعلامية، وتقارير منظمات المجتمع المدني، كما يجب إدراك أن هذه الأعمال ستُدرَّس مستقبلًا في **الجامعات، وندوات القانون الدولي، وبرامج تدريب الصحفيين** كنماذج دراسية، إن هذه الجهود لا تفتح فقط فضاءً بديلاً عن النظام القائم، بل تحمل في طياتها **إمكاناتٍ لتحويل هذا النظام نفسه.**

على المدى البعيد: الانتفاضة العالمية، الولادة الجديدة، ترسيخ الضمير العالمي، تحقيق القدرة الدائمة، وإنتاج الشراكات الإقليمية والعالمية

- يجب أن تُشكّل **أزمة غزة** محفّزًا لولادةٍ جديدةٍ للمجتمع المدني على الصعيد العالمي، فقد تحوّل **الصهيونية إلى آلية ضغطٍ كونيةٍ** ليس قضية الفلسطينيين وحدهم، بل قضية **الإنسانية جمعاء**، وفي هذا السياق، ينبغي للمجتمع المدني أن يبني **روح انتفاضةٍ عالمية** من خلال **حملات المقاطعة والعقوبات والتوعية**، بحيث تتجاوز التفاعل العاطفي إلى **مقاومةٍ منظمةٍ وشاملةٍ.**

- يجب **توسيع الحملات العالمية المناهضة للتهجير القسري الجماعي**، لأنّ صمت المجتمع المدني في هذا المجال يسهم في **تحويل استراتيجية الاحتلال الإسرائيلي إلى قصة نجاح مزعومة**، ومن ثمّ فإنّ **مقاومة التهجير** تمثّل أحد المجالات التي يُعاد فيها **تأسيس وجود المجتمع المدني** من جديد، على المستويين الإنساني والسياسي في آنٍ واحد.

- على منظمات المجتمع المدني في تركيا أن **تتجاوز بنيتها المتجزئة**، فتتوحّد ضمن **منصّاتٍ مشتركةٍ** وتتحرّر من **الاعتماد على الدولة** لتُنشئ **شبكة تضامنٍ جديدةٍ على المستوى العالمي**، ورغم وجود مظلاتٍ مختلفةٍ بالاسم، فإنّ **الوحدة الحقيقية** لم تتحقّق بعد؛ ولذلك فإنّ هذه **الولادة الجديدة** لا تخصّ غزة فحسب، بل تمثّل **إحياءً شاملاً لدور المجتمع المدني** في مواجهة جميع الأزمات الإقليمية، أمّا في حال استمرار **النزعة الانسحابية الحالية**، فإنّ **خطر فقدان الفاعلية الذاتيّة وذوبان المجتمع المدني في ظل الدولة** سيصبح أمرًا لا مفرّ منه على المدى البعيد.

- على المدى البعيد (بعد ٣٦ شهرًا)، يجب الوصول إلى **هندسةٍ مدنيةٍ شاملةٍ** تضمّ المنظمات تحت **كونسورتيوم مظلّيٍّ واحدٍ**، تعمل وفق **معايير مشتركة**، ومتكاملة مع **الشبكات الإقليمية**، وتتمتّع **بتنوّعٍ ماليٍّ واستقلاليةٍ هيكلية**، وفي هذه المرحلة، يجب تنفيذ حزمةٍ متكاملةٍ تشمل **الرقابة المستقلة في الحوكمة، والتقنيات الشفافة في التمويل، وآليات الاعتراف المتبادل بين الشركاء الإقليميين.**

- يجب أن تتطوّر القضية في المدى البعيد نحو **قدرةٍ مؤسسيةٍ دائمةٍ وشراكاتٍ إقليميةٍ مستقرّة**، وتبدأ القدرة الدائمة من **الذاكرة المؤسسية**، ثم تُبنى على **الاستدامة المالية** بوصفها العنصر الجوهري لتلك القدرة، وفي هذا السياق، ينبغي أن يركّز النظام المدني التركي على مفهوم **الاستثمار ذي الأثر الاجتماعي**، وأن يُوسّع قاعدة التبرعات مع **تقليل الاعتماد على المنح الخارجية** التي تُعدّ تهديدًا مباشرًا للاستقلال المالي.

- على المدى البعيد أيضًا، ينبغي **مأسسة المبادرات القائمة** مثل **محكمة غزة وأنفيداب(ANFIDAP)** ، بحيث تتطوّر مستقبلاً إلى **شبكة محاكم الضمير الدولية**، ذات أماناتٍ دائمةٍ، واستقلالٍ ماليٍ، واعترافٍ عالمي، وتمثّل هذه الشبكة تحوّل المجتمع المدني إلى **فاعلٍ دائمٍ داخل النظام الدولي**، ويجب إدراك أن هذه المأسسة تعبّر ع**ما هو أبعد من المبادرات المؤقتة** المرتبطة بنزاعٍ بعينه، إذ تُجسّد **تحوّلًا مؤسسيًا طويل الأمد** في آليات العدالة المدنية العالمية.

- يجب **تعزيز ثقافة التضامن العالمي**، فما يجري في فلسطين ينبغي أن يُوثّق ويجد صداه في **أمريكا**

اللاتينيـة وأفريقيـا وآسـيا وأوروبـا، ومـن خـلال ذلـك، تتبـادل منظـمات المجتمـع المـدني في مختلـف القـارات **الخـبرات والـدروس** وتُطـوّر **لغـة عدالـةٍ مشـتركة** تتجـاوز النصـوص الرسـمية للقانـون الـدولي لتخاطـب **ضمـير الإنسـانية مبـاشرةً**، كـما ينبغـي التذكـير بـأنّ **وعـي النـاس بمـا يجـري في غـزة** مرتبـطٌ ارتباطًـا وثيقًـا **بنجـاح هـذه الشـبكات التضامنيـة العالميـة**.

- يجـب إنشـاء **هيـاكل تُسـهم في بنـاء الذاكـرة المجتمعيـة**، وتنقلهـا بـين الأجيـال، وتؤمّـن توثيقهـا مـن خـلال **التقنيـات الحديثـة**، وتُرسّـخ **شـبكات التضامـن العالميـة** بشـكلٍ مسـتدام، وسـتكون **أنظمـة التحقّـق المدعومـة بالـذكاء الاصطناعـي، وتكنولوجيـا الأرشـفة الرقميـة**، وآليـات **الأمـان القائمـة عـلى البلـوك تشـين** أدواتٍ أساسـيةً لتلـك المؤسسـات في المسـتقبل، وبهـذا يُضمـن ألّا يكـون هنـاك **مجـال لإنـكار الجرائـم المرتكبـة**، وألّا تُـترك **مسـألة العدالـة لاعتبـارات الـدول السياسـية** وحدهـا.

المساهمون

1. الأستاذ الدكتور عبد القادر ماجيت – جامعة كوجالي
2. الأستاذ الدكتور عبد الله إنجه – جامعة سقاريا
3. الأستاذ الدكتور عبد الوهّاب أوزصوي – جامعة أتاتورك
4. الأستاذ الدكتور عدنان ممدوح أوغلو – جامعة سيرت
5. الأستاذ الدكتور علي غونَش – جامعة قرشهر آخي أوران
6. الأستاذ الدكتور فاروق تاشجي – جامعة إسطنبول
7. الأستاذ الدكتور فريدون بيلغين – جامعة غازي عنتاب للعلوم والتكنولوجيا الإسلامية (GİPTU)
8. الأستاذ الدكتور فُركان قره بكمز – جامعة أنقرة مديبول
9. الأستاذ الدكتور حمد الله جُوالجي – جامعة البحر الأسود التقنية
10. الأستاذ الدكتور إبراهيم أوزجوشار – جامعة ماردين أرتوقلو
11. الأستاذ الدكتور إسماعيل شاهين – جامعة باندرما 17 أيلول
12. الأستاذ الدكتور قادر صنجاق – جامعة غوموشخانة
13. الأستاذ الدكتور قدريت بُلبُل – جامعة أنقرة مديبول
14. الأستاذ الدكتور متين غوموش – جامعة مرمرة
15. الأستاذ الدكتور مصطفى قاسم قره هوچاغيل – جامعة قرشهر آخي أوران
16. الأستاذ الدكتور أورهان كورسو – جامعة بوردور محمد عاكف أرسوي
17. الأستاذ الدكتور أورهان كوتشاق – جامعة إسطنبول
18. الأستاذ الدكتور عمر كوركوت – جامعة تشوكوروفا
19. الأستاذ الدكتور رجب أورهان أوزَل – جامعة أماسيا
20. الأستاذ الدكتور صالح كسكين – جامعة صامسون
21. الأستاذ الدكتور صباح الدين جِوكباش – جامعة موغلا ستكي كوتشمان
22. الأستاذ الدكتور يوسف شاهين – جامعة أنقرة حاجي بيرام ولي

23. الأستاذ الدكتور وطن قره قايا – جامعة إسطنبول يلدز التقنية
24. الأستاذ الدكتور زكريا يرليكَيا – جامعة قسطامونو
25. الأستاذ الدكتور مصطفى ارماك جامعة سامسون
26. الدكتور المشارك عبد الغني بوزكورت – جامعة رجب طيب أردوغان
27. الدكتور المشارك عبد الله آيدن – جامعة نيده عمر خالص دمير
28. الدكتور المشارك عبد الله داغجي – جامعة كرمان أوغلو محمد بك
29. الدكتور المشارك علي عثمان قره أوغلو – جامعة يالوفا
30. الدكتور المشارك أيتاش آيدن – جامعة أنقرة يلدريم بيازيت
31. الدكتور المشارك بكر غوندوغموش – جامعة باندرما 17 أيلول
32. الدكتور المشارك إرجان شَن – جامعة أفيون قوجه تبه
33. الدكتور المشارك هارون بكير أوغلو – جامعة إينونو
34. الدكتور المشارك كاموران كوكدا – ğجامعة ماردين أرتوقلو
35. الدكتور المشارك محمد أغِرمان – جامعة إسطنبول مديبول
36. الدكتور المشارك محمد أونور – جامعة هاتاي مصطفى كمال
37. الدكتور المشارك مِرفان سلجوق – جامعة سقاريا
38. الدكتور المشارك محمد معروف – جامعة آخي أوران
39. الدكتور المشارك محمد يشيلي يورت – جامعة إزمير كاتب جلبي
40. الدكتور المشارك مُقدّر عارف يُكسل – جامعة أرداهان
41. الدكتور المشارك مصطفى غونريغوك – جامعة سقاريا
42. الدكتور المشارك نُريَتّين منتَش – جامعة دجلة
43. الدكتور المشارك رمضان أونال – جامعة أرزنجان بن علي يلدريم
44. الدكتور المشارك شعيب سِوَن – جامعة العلوم الاجتماعية في أنقرة (ASBÜ)
45. الدكتور المشارك طورغوت أكيُوز – جامعة غوموشخانة
46. الدكتور المشارك ياسين سُوغوت – جامعة غيرسون
47. الدكتور المشارك ياشار كهرمان – جامعة سقاريا
48. الدكتور المشارك يونس قَبلان – جامعة فان يوزونجو ييل
49. الدكتور المشارك يوسف إرْدم جزغين – جامعة مرمرة

50. الدكتور عبد العزيز قرن شال – جامعة ماردين أرتوقلو
51. الدكتور عبد الرحمن آجر – جامعة رجب طيب أردوغان
52. الدكتور أحمد كوروغلو – جامعة إسطنبول
53. الدكتور أحمد بولات أوغلو – جامعة أتاتورك
54. الدكتور بطهان أوسطابولوت – جامعة يالوفا
55. الدكتور جيهات أوزتورك، جامعة كيرشهير آهي إفران
56. الدكتور جهاد أوزتورك – جامعة أنقرة يلدريم بيازيت
57. الدكتور أنس غُل – جامعة إينونو
58. الدكتور إبراهيم أولغون – جامعة رجب طيب أردوغان
59. الدكتور كاتب كوركماز – جامعة البحر الأسود التقنية
60. الدكتور قياس الدين أرسلان – جامعة أكدنيز
61. الدكتور لطفو تشاكير – جامعة إسطنبول التجارية
62. الدكتور محمد علي بولاط – جامعة إسطنبول صباح الدين زعيم
63. الدكتور محمد علي يُكسل – جامعة مانيسا جلال بايار
64. الدكتور نهاد فرات – جامعة أرزنجان بن علي يلدريم
65. الدكتور شنل صرسق أوغلو – جامعة قسطامونو
66. الدكتور تحسين حازربولان – جامعة قرشهر آخي أوران
67. الدكتور أمت صوي دمير – جامعة قهرمان مرعش استقلال
68. الدكتور يحيى أرسلان – جامعة جنقري قراتكن
69. الدكتور يونس جولاك – جامعة قرقلر إيلي
70. الدكتور يونس أمره آيدنباش – جامعة أنقرة حاجي بيرام ولي
71. الدكتور يوسف ضياء قرتلش – جامعة سينوب
72. الدكتور خالد حلاف، جامعة سامسون
73. الباحث صبغة الله باران – جامعة بورصا أولوداغ
74. عبد الحميد غولَر – دار السينما في إسطنبول
75. بلالي يلدرم – كاتب وسيناريست
76. جلال الدين دوران – مركز العلاقات الدولية والدبلوماسية (MID)

77. إيرول أردوغان – مستشار وزير التربية الوطنية
78. حليت بكير أوغلو – الرئيس السابق لجمعية أوندر
79. إسماعيل منصور أوزدمير – رئاسة أتراك المهجر (YTB) & أنفيداب (ANFIDAP)
80. عزّت شاهين – هيئة الإغاثة الإنسانية (İHH) & مركز الذاكرة الرقمية
81. محمد ألفضل – جمعية المساعدات الطبية الدولية (MEDICS)
82. مصطفى جُهادَر – عضو هيئة تحرير مجلة جهاننما
83. مصطفى قراهنسي، أمين عام جيهانوما
84. طاهر شاهين، مديرية التربية الوطنية بسامسون

GAZA REPORT FORESIGHTS, PROPOSALS AND SOLUTIONS

Prof. Dr. Abdulkadir MACİT
Prof. Dr. Salih KESGİN
Prof. Dr. Abdulvahap ÖZSOY
Assoc. Prof. Dr. Nurettin MENTEŞ

15 November 2025

CİHANNÜMA

CONTENTS

Foreword 111
Presentment 113
Evaluation Summary 116

Proposals and Solutions 120
Investing in the Three R’s
(Reassurance, Reconstruction, and Revitalization)
for the Reconstruction of Gaza 121
Thought and Zionism File 124
Law File 128
Politics and International Relations File 133
Education and Higher Education File 138
Media and Communication File 142
Culture and Art File 147
Health File 150
Humanitarian and Economic Aid File 157
Science, Technology, and Engineering File 162
NGOs File 164
Contributors 172

Foreword

"No matter what you do, do not forget the genocide. Because a forgotten genocide is repeated."

Aliya Izzetbegovic

The protracted blockade and relentless assaults that have rendered life unsustainable in Gaza have precipitated an unprecedented humanitarian catastrophe since October 7, 2023. This crisis extends beyond the mere statistics of mass casualties and infrastructural devastation, giving rise to profound skepticism regarding the efficacy of the international legal framework and the institutions entrusted with upholding human rights. This comprehensive process, characterized by economic siege, systematic settlement initiatives, mass displacement, and egregious violations of international law, has transformed the region from a mere zone of conflict into a historical juncture. It is now an arena where global power dynamics are manifested, geopolitical polarizations intensify, and the collective capacity for unity within the Ummah is subjected to rigorous scrutiny. Israel's policies of occupation and subjugation, facilitated by international actors, have evolved into a multilayered phenomenon that transcends simple categorization as military operations.

For Türkiye in accordance with this truth, this matter is more than a mere foreign policy file; it constitutes a multidimensional, tangible reality that directly reflects the fragile equilibrium of the Ummah of Muhammad and profoundly influences the social fabric of the nation. Acknowledging this reality, we recognize that our nation, our immediate geographical sphere, the Ummah of Muhammad, and indeed all of humanity, are navigating a critical period due to the occupation and genocide in Gaza, with the most discernible impacts observed in our proximate region and daily routines. We are cognizant that this process will yield both short-term and long-term consequences across various facets of existence. Therefore, we deem it

imperative to rigorously analyze this phenomenon in terms of the complex issues it presents, alongside the requisite mindset and corresponding long-term practices for addressing them.

To this end, we commissioned scholars, who are positioned to assume a pioneering role in establishing such an academic activity within Türkiye—through the Gaza File: Theoretical Inquiries and Projections File—to contribute their scholarly assessments of this intricate process. The Gaza File has been meticulously prepared to incorporate evaluations of the current trajectory, situated not only within the context of political developments but also within a framework aligned with the aforementioned vision, encompassing diverse academic domains such as: education, political science, philosophy, psychology, anthropology, physics, artificial intelligence, technology, informatics, culture, art, media, communication, architecture, data sciences, management, international law, sociology, world history, and civil society.

Consequently, our collective efforts culminated in a compilation of 45 scholarly texts spanning 13 distinct disciplines: history, thought, zionism, politics and international relations, law, education and higher education, media and communication, culture and art, science, technology and engineering, humanitarian and economic aid, non-governmental organizations, and health. Utilizing these texts and evaluations as a foundational resource, and in critical reflection on the process currently unfolding in Gaza, the present work, Gaza Report: Projections, Proposals, and Solutions, has been drafted. Our aspiration is that this file will catalyze advanced scholarly debate and usher in a phase where short, medium, and long-term solutions are meticulously developed and implemented within a qualified and in-depth discursive environment.

Prof. Dr. Abdulkadir MACİT

Prof. Dr. Salih KESGİN

Prof. Dr. Abdulvahap ÖZSOY

Assoc. Prof. Dr. Nurettin MENTEŞ

Presentment

The ordeal associated with Gaza has persisted at an escalated intensity for two years, and our prognosis suggests its continuation for a significant duration. Regrettably, this state is a consequence of witnessing an era where might dictates right. Although this belief is contrary to our foundational principles, we are currently living in a century where powerful actors establish the rules, and furthermore, alter them arbitrarily.

As is widely acknowledged, Islam, a monotheistic doctrine, places humanity at its core, confers responsibility upon it, regards it as the most noble of creation (eşref-i mahlukat), and designates the earth to serve its will. In this context, the Holy Quran stipulates that “the earth is inherited by My righteous servants,” a decree similarly affirmed in the Torah and the Psalms (Zebur).

In stark contrast, Zionism has transmuted Judaism into an ideology and subjected its adherents to the fabricated narrative of the “promised lands.” It is an inescapable truth that if one were to inquire which nation unequivocally defines its adversary globally, the answer would be the Zionist Jews. They categorize all individuals outside their ideological persuasion as “goyim,” signifying non-human entities. They demonstrate no reverence for these individuals, deny them fundamental rights, including the right to life, and essentially perceive the entirety of humanity as an antagonistic force. Moreover, based on the perverted rendition of the Torah and its political application by Zionism, Jews position themselves as beings superior to those “created from the earth.”

In light of this, we must subject Netanyahu’s declaration, “We are the children of light; they are the children of darkness,” to rigorous analysis, and refrain from overlooking the assertion, “we are not terrorists; Hamas is the terrorist,” despite their documented perpetration of manifold inhumane acts.

The tendency to restrict the interpretation of the issue solely to Gaza, Hamas, and the resistance, or even to confine it exclusively to the October 7 attacks, inevitably leads to an incomplete comprehension of the overarching situation. Furthermore, viewing the matter merely through the lens of the Holocaust exile, a nation's quest for a homeland, or simply Zionism represents an inadequate perspective. The ultimate objective of the aberrant ideology of the Promised Land (Arz-ı Mev'ud) is the demolition of Noble Jerusalem and the Al-Aqsa Mosque to facilitate the construction of the Temple of Solomon in its stead. Moreover, the discourse must be comprehensive, incorporating themes such as "forcing God to the apocalypse."

Evidently, the issue is profoundly multi-dimensional. The complexity of the issue is mirrored in the composition of Israel's supporters. These proponents constitute a multinational and multi-religious structure, reminiscent of the historical "Crusader armies," who reside in various nations and, despite not adhering to the Jewish faith, regard the service to Zionism as an almost sacrosanct duty. Furthermore, this support apparatus regrettably includes individuals who identify with the Islamic faith, yet knowingly or inadvertently provide financial endorsement. This category includes ordinary citizens alongside state and corporate executives. It is equally distressing that certain individuals prioritize personal convenience, thereby remaining unwilling to abandon the products of companies that support Zionism and are subject to the global boycott campaign. Collectively, these individuals exist in a state of negligence (gaflet).

The populace residing in Gaza may be characterized as the most authentic and pristine embodiment of Muslims on earth. Despite enduring years of open-air incarceration conditions and a persistent, brutal blockade, we observe in them an unwavering resolve to persevere, coupled with immense spiritual submission and an absence of complaint among all, from young children to the elderly and infirm. A primary contributing factor to their exceptional resilience is undoubtedly the education they receive. Additionally, we must recognize the spiritual and physical purity they possess, which originates from their abstention from genetically modified sustenance and their rejection of Zionist-affiliated products. Consequently, their dignified and self-possessed stance resonates not only

with Muslims but with all individuals possessing a moral conscience. From this perspective, our efforts do not constitute assistance to them—we merely harbor the intent to assist—but in reality, they are serving as our instructors, guiding us to fortify our spiritual resolve.

In this volatile climate, a profound historical responsibility devolves upon us and our nation, as it consistently has throughout history. As the Cihannüma organization, we consider the unwavering support for the oppressed, regardless of time and location, our paramount duty, transcending the scope of articles written and proposals formulated herein. We endeavor to act with circumspection in all our initiatives and will persistently maintain this approach. With respect to Gaza, our esteemed President functions as the voice of global conscience and the witness of justice across every international platform, a role he must persistently sustain. Throughout its history, our state and nation have approached this and similar issues with immense sensitivity and prudence, a tradition that must be continued. Our absolute conviction is that Allah has conferred the blessings of all righteous endeavors performed.

We articulate a significant expectation from our state in this context: the systematic identification of dual citizens who have enlisted in the Zionist army, ensuring their prosecution before the judiciary for complicity in the crime of genocide, and their subsequent revocation of citizenship. Within this framework, our comprehensive report, Gaza Report: Projections, Proposals, and Solutions, prepared by Cihannüma on the Gaza issue, incorporates our proposals concerning the expectations directed toward the esteemed members, communities, non-governmental organizations (NGOs), and states of our country and the Ummah of Muhammad. We earnestly pray that this report will herald the salvation of our Gazan brethren and the eventual establishment of a free and independent Palestine, from the river to the sea.

Selim Cerrah

President of Cihannüma

Evaluation Summary

The humanitarian plight in Gaza represents not merely the collateral damage of a conflict or war; it is the most devastating outcome of decades characterized by occupation, siege, and a systematic policy of annihilation. The ongoing assaults since October 7, 2023, have resulted in approximately 70,000 martyred individuals, exceeding 170,000 injured, and the complete destruction of tens of thousands of structures. These figures are not abstract statistics; each number encapsulates poignant narratives of loss, destroyed lives, and families driven to desperation.

Israel's siege strategy has critically undermined the region's health services and the infrastructure dedicated to health education. Furthermore, the rigorous theoretical and practical training essential for medical and health professionals has been severely compromised by the persistent violence and widespread destruction. A staggering 71% of students have been displaced and forcibly compelled to abandon their residences due to the attacks. A significant portion of these students now subsists in rudimentary temporary shelters constructed from plastic sheeting. This dire scenario has rendered access to essential learning resources, including textbooks, electronic materials, clinical settings, and study aids, exceedingly difficult. Clinical training, already conducted under life-threatening conditions due to the deliberate targeting of hospitals and healthcare facilities, has become fundamentally unsustainable. This state of collapse is attributable to: the inadequacy of practice environments following massive destruction, the substantial depletion of academic personnel due to the targeting of health professionals, particularly in conflict zones, and severe mental and emotional exhaustion and stress. Furthermore, 60% of students have suffered the loss of their homes, and 59% have been deprived of their income sources. The precise number of students who have been martyred

or injured amid the ongoing civilian massacres remains indeterminate.

Israel's sustained siege has simultaneously subjected the population of Gaza to the devastating effects of starvation and infectious disease proliferation. Restrictions imposed on the entry of crucial supplies—food, medicine, and fuel—have pushed the health system in Gaza to the brink of complete collapse. Data provided by UNICEF and the World Food Programme indicates that over 1 million individuals in Gaza are confronting a mass starvation crisis, with hundreds, including 154 children, having succumbed to death as "starvation" is utilized as an instrument of genocide. Numerous hospitals have been annihilated by bombardments, and those facilities that remain structurally intact are rendered non-operational due to severe fuel shortages. Medical doctors and healthcare providers in the region are attempting to administer care to the injured despite a critical deficiency in basic medical supplies.

The international community's response throughout this period has been predominantly restricted to mere condemnation. Despite the utilization of international judicial avenues (e.g., the International Court of Justice (ICJ) following South Africa's application, advisory opinions solicited by the UN General Assembly, and arrest warrants issued by the International Criminal Court (ICC)), Israel has conspicuously disregarded all such proceedings. Moreover, the United States has demonstrably eroded the principle of the rule of law by implementing sanctions against ICC personnel and non-governmental organizations assisting the court. The UN General Assembly has repeatedly issued calls for the cessation of the blockade against Israel and the establishment of humanitarian aid corridors, yet Israel has failed to comply with any of these demands. Other sovereign states have likewise exhibited an inadequate reaction to these legal initiatives, with imposed sanctions remaining limited in scope and ultimately ineffective.

The announcement of a ceasefire agreement between Israel and Hamas, following months of intense bombardments and an acute humanitarian crisis, presents a long-anticipated moment of potential relief for the

region. Limited humanitarian aid crossings are tentatively planned for the duration of this ceasefire. Nevertheless, for this development to translate into genuine and lasting relief for the people of Gaza, it must be immediately followed by the rapid implementation of a just, permanent, and sustainable ceasefire, the complete and unconditional lifting of the blockade, and the guaranteed, unimpeded access to all humanitarian aid. Temporary cessations of hostilities, as observed historically, carry the inherent danger of merely signifying a brief interlude before the resumption of destruction. The prerequisite for achieving a genuine ceasefire in Gaza is the rigorous application of the principles of justice and accountability. In this regard, the war crimes and crimes against humanity perpetrated by the Netanyahu administration and military leadership must be prosecuted within the established framework of international law. It is crucial to remember that the deferral of justice has historically paved the way for new tragedies, as evidenced in Bosnia, Rwanda, and Sudan. The architects of the genocide in Gaza must similarly be held to account. As Aliya Izzetbegovic articulated: “No matter what you do, do not forget the genocide. Because a forgotten genocide is repeated.”

In the short term, states must transcend the issuance of mere humanitarian aid appeals and take decisive action by imposing concrete political and economic sanctions over the medium and long terms. An immediate arms embargo must be levied against Israel, military and economic cooperation must be unilaterally suspended, and all commercial relations that serve to fuel the war economy must be terminated. No nation purporting to champion human rights can morally justify cooperation with a regime that systematically targets hospitals and deliberately kills children.

Concurrently, civil society, media organizations, and international bodies must diligently fulfill their mandated responsibilities. Border crossings and maritime routes must be fully opened to ensure that humanitarian aid reaches Gaza without any impediment, and the security of aid organizations must be absolutely guaranteed. Civilian initiatives, such as the Global Sumud Flotilla that sailed toward Gaza, must be supported

as peaceful actions consistent with international law, and any obstruction of these endeavors must be met with uncompromising opposition. Civil prosecutions, exemplified by the Gaza Conscience Tribunal (Gaza Tribunal), must be vigorously pursued in both national and international jurisdictions.

It must be consistently recognized that the Gaza issue is not a confined regional dilemma but a global test of moral conscience. The events unfolding in Gaza today offer a dramatic illustration of the extent to which the core concepts of human rights, international law, and justice retain global validity. The people of Gaza continue to demonstrate remarkable resilience, dignity, and humanity amid profound destruction. Their honorable resistance constitutes a resounding indictment of global silence. Today, the entire world is ethically obligated to heed this moral imperative and cease its complicity, through silence, in the crimes against humanity perpetrated by Israel. This is because the injustice occurring in Gaza is not merely a threat directed at the conscience of Palestinians but at the conscience of all humanity. Within this threatening climate, the commitment of Islam to humanity is not solely to safeguard the rights of a specific segment of the Ummah, but to protect and liberate all of humanity from such catastrophic occurrences, wherever they may arise. In this context, the Ummah of Muhammad must first establish the conviction that this objective is achievable only through unified, concerted action, and subsequently, must unequivocally sustain their struggle rooted in this belief.

Proposals and Solutions

Investing in the Three R's (Reassurance, Reconstruction, and Revitalization) for the Reconstruction of Gaza

1. Reassurance (Ikna)

Prior to the physical reconstruction of Gaza, the spiritual fortitude of its inhabitants must be reestablished. Transition and restoration periods are crucial for societal repair, the re-affirmation of communal self-identity, the remediation of collective trauma, and the spiritual nourishment of arid hearts. For a nation to experience resurgence, the infusion of hope is a more vital prerequisite than the mobilization of capital.

The necessary conditions for fostering this hope include: achieving political stability, developing robust institutional capacity, establishing a city secured against external intervention, constructing a fully accountable governance system, and cultivating a free and independent press and media apparatus. For a nation's revival, moral capital is prioritized over material resources. To this end, activities must be systematically conducted to fortify the psychological resilience of the Palestinian populace, sustain their spirit of resistance, and decisively preempt involuntary displacement.

2. Reconstruction (Insha)

The absence of physical reconstruction renders spiritual reassurance impossible. Populations credit tangible evidence over mere rhetoric. Reconstruction is solely attainable through the process of enlivening or prospering (şenlendirme). Şenlendirme encompasses the totality of

urban development and urbanization activities, including: the rebuilding and habitation of cities, the resettlement of populations, the provision of comprehensive peace and security, and the securing of sustainable livelihoods.

To effectively achieve this, the following steps are required:

• First, local customs and demographic data must be meticulously ascertained, and regulatory frameworks established accordingly. Such determination must ensure the continuity of the city's identity by preserving knowledge of its pre-conflict state. The historical culture and traditions must be both learned and concurrently preserved.

• Second, lands must be formally registered, and appropriate tax structures determined. Former legislative acts and regional customs and traditions must be integrated into the new legal infrastructure, facilitating a soft transition and maintaining legal continuity.

• Third, the foundational principles of justice, security, and peace must be firmly established. The legal infrastructure must be built from the ground up, administrators appointed to manage essential municipal services, specialized teams designated to maintain public order, executive managerial appointments concluded, and necessary bureaucratic personnel hired.

• Fourth, the architectural integrity and constructed environments of the city must be repaired and modified with maximum diligence, ensuring the preservation of the city's cumulative technical, aesthetic, and habitable attributes.

• Fifth, the established practice of multiculturalism and communal coexistence must be vigorously sustained.

In summation, şenlendirme specifically for Gaza necessitates: the rapid creation of new settlement and housing developments, the continuous restoration of production capabilities, the firm establishment of security mechanisms, the preservation of demographic balance, and the concerted

process of transforming these areas into a secure homeland for their rightful inhabitants.

3. Revitalization (Ihya)

For the city to be revitalized in the most exemplary manner, it is essential to holistically revive the new urban center—integrating merchants, military personnel, artisans, scholars, and spiritual leaders (dervishes)—through strategically planned settlement policies (etütlü iskan politikaları). Individuals of profound spiritual devotion (Gönül insanları) should be particularly encouraged to settle in desolate and ruined regions, thereby contributing significantly to the habitation of those areas.

In the regions designated for settlement, charitable foundations must be established, philanthropists mobilized, and new settlement zones encouraged to organically form around critical social and economic infrastructure—such as mosques, madrasahs, bridges, inns, public baths, and soup kitchens—thus contributing diverse elements to the process of urbanization. The exodus of residents holding differing viewpoints or adhering to varied lifestyles must be actively prevented. Through a policy of conciliation, religious liberty, guaranteed security of life and property, tax exemptions, and inclusion within the military and administrative systems must be meticulously implemented. The nomenclature assigned to new settlements, avenues, and thoroughfares should serve as tangible markers of this tolerance. Names that foster a strong spiritual and emotional connection between the inhabitants and their specific locality should be judiciously selected.

Beyond the physical reconstruction of the city, the spiritual well-being and economic prosperity of its inhabitants must be concurrently secured. Workshops must be organized, and cooperatives established to facilitate the social integration and economic participation of women. Rapid and multidimensional contributions should be realized through initiatives such as the systematic identification of fertile lands suitable for advanced agricultural practices, the establishment of vocational training courses, and similar economic empowerment strategies.

• The conceptual framework of the Ummah must undergo re-interpretation within a modern context, necessitating the development of a flexible model for unity that seamlessly incorporates both the national and religious identities of Palestinians. Differences among various communities, sects, and denominations should be perceived not as vectors for conflict, but as valuable sources of sociocultural enrichment. Furthermore, it is essential to ensure that Christian and other non-Muslim elements are afforded a more proactive role within the Palestinian national identity. This comprehensive approach must resolve the inherent tension between the Ummah ideal and nationalism through an inclusive political and social vision.

• The ethical significance of the Gaza issue for the global human conscience is profound. The widespread resistance documented across various nations, the profound unease felt by global populations concerning the ethical and material costs of Zionist hegemony, and the subsequent expressions of moral outrage and revolt stem from the relentless pressure exerted by an agonizing collective conscience. The unfolding Gaza process mandates an opportunity for a transformative global renewal for humanity. Not solely Muslims, but humanity in its entirety is being compelled toward a new, critical phase of realization. Actions, initiatives, and strategic agendas that successfully mobilize the global human conscience must be diversified, strategically fortified, and pursued with unwavering determination.

• The Gaza genocide must be posited as a decisive historical inflection point where the cognitive framework, institutions, and core

values established by the modern world order have reached a state of profound exhaustion. In this regard, the underlying reality of modern ideologies must be completely and transparently elucidated. The modern world system, forged by Western European societies during the Enlightenment, the two resultant world wars, the Holocaust narrative built upon strategic fabrications, the contrived dichotomy of the Cold War, the declaration of the New World Order, positivist scientism, humanism, international norms and law, human rights doctrines, and the modern state paradigm—all these constructs must be subjected to a dispassionate and systematic scholarly critique.

• Muslims are morally obligated to exhibit an identical degree of sincerity in their responses to other instances of global injustice, warfare, famine, and exploitation, thereby validating the inherent righteousness of their cause. Failure to do so would result in the incomplete fulfillment of their religious obligations and diminish their capacity to convince external parties of the sincerity of their advocacy. It must be categorically affirmed that faith precedes all other forms of acceptance and action. As a requirement of our faith, the fundamental principle is adherence to "humanity." Consequently, no good or evil can claim greater urgency or importance than the perpetration of oppression against a human being. In other words, the gravest transgression against a person is their killing and the subsequent ruin of their afterlife. In this context, Muslims must critically reinterpret the Objectives of Sharia (Makāṣid al-Sharī'ah) and present this framework as a universal solution applicable to all humanity. The pressing imperative here is to decisively establish the dominance and clarity of truth and justice, and to eliminate oppression and falsehood (batıl).

• The Ummah of Muhammad must first internalize the principle that rights and justice are universal, extending to all humanity. Proceeding from this fundamental conviction, they must strive systematically and with deliberate political resolve for the overall well-being and salvation of humanity. Building upon the statement by the late Necmettin Erbakan that

"Israel understands force," Jihad must be conceptualized and sustained as a systematic and conscious ideological movement directed against Zionism. Jihad is correctly aimed at the leaders of disbelief—the threatening, racist, and supremacist ideology of Zionism—rather than against religions or entire societies. Therefore, proactive measures must be undertaken to revive the Islamic world's faith-centered resistance consciousness in opposition to Zionist aggression. A concerted global effort must be exerted to establish a new Alliance of the Virtuous (Erdemliler İttifakı) aimed at instituting a just global order founded on Islamic principles.

• The Zionist ideology underpinning the Israeli oppression must be fully disclosed in all its multifaceted aspects. The sources of power and the foundational pillars supporting the Zionist regime must be meticulously identified and comprehensively mapped. It must be unequivocally recognized that Zionism's systematic genocide strategy is sustained not merely through military assaults but also through its propaganda designed to numb moral conscience, media manipulation, academic hegemony, and cultural exploitation. A multi-faceted and holistic struggle must be initiated against Zionism across the political, diplomatic, legal, economic, media, cultural, academic, educational, technological, industrial, scientific, artistic, tourism, and sporting sectors. This collective struggle must transcend mere solidarity, transforming it into tangible power through the concerted participation of global populations, movements, political parties, trade unions, NGOs, and individuals, while rigorously rejecting normalization and ensuring the strategic containment of the Zionist project on every front.

• Zionism seeks to impose its ideological dominance not only via military operations in Palestine but also through multilayered global projects targeting fundamental domains such as food security, public health, moral values, family structures, societal organization, and economic systems. The most prominent objectives of these pervasive projects include: the creation of a society devoid of family structure, an isolated and genderless individual, non-marital cohabitation, a home lacking maternal authority,

a life devoid of religious belief, a digital dictatorship, and the eventual establishment of a single global state. These objectives are systematically orchestrated through tools such as media manipulation, control over global capital, political steering, and intentional social disintegration, ultimately seeking the destruction of sacred values. Non-governmental organizations must maintain full awareness of these insidious objectives, methodologies, and plans, and significantly intensify their activities focused on strengthening the critical institutions of the individual, family, society, and marriage.

• One of Zionism's key instruments of warfare is "memory erasure" campaigns. In this context, there must be heightened awareness concerning Israel's tactics designed to obliterate memory. Palestine holds immense symbolic significance for us as it houses the Al-Aqsa Mosque, Islam's first Qibla (direction of prayer). Entities that fail to defend sacred spaces will inevitably fail to preserve other spiritual values. The visual representation of the Dome of the Rock should be utilized in lieu of the Al-Aqsa Mosque's image. In this context, the deliberate attempt to cause the obliteration of the Al-Aqsa Mosque symbol as a tenet of faith constitutes an aggressive tool, just as the destruction of Palestine to erase the memory of its inhabitants, and consequently severing the spiritual and emotional bond between the population and Palestine, particularly Jerusalem, represents a method of warfare. Given that Palestine is a region of profound importance not only for Muslims but also significantly for Christians, all efforts pertaining to Gaza must proceed with the strategic mobilization of all human groups across the globe.

• The international legal dimension of the humanitarian crisis in Gaza must be consistently maintained at the forefront of the global agenda. Mechanisms for comprehensive academic and diplomatic support must be formally established to buttress the ongoing judicial processes at the International Criminal Court (ICC) and the International Court of Justice (ICJ).

• Confronted with the documented ineffectiveness of the UN Security Council, new, proactive diplomatic initiatives must be developed and executed within the framework of the General Assembly's "Uniting for Peace" mechanism.

• As adjudicated by the jury of the Gaza Conscience Tribunal, Israel has perpetrated genocide in Gaza through multiple systematic actions, including: starvation and famine inducement, domicide (the deliberate destruction of homes), ecocide (ecological devastation), the intentional destruction of healthcare infrastructure, reprocide (reproductive genocide), scholasticide (the destruction of knowledge and education), attacks targeting journalists, and politicide (political destruction). Consequently, Israel's actions in Gaza must be meticulously documented and explicitly designated as genocide, crimes against humanity, and war crimes under the rigorous definitions of international humanitarian law.

• The documented fact that Western governments—particularly the United States—and certain other sovereign states are complicit and, in specific instances, direct collaborators in the genocide committed by Israel must be continuously highlighted, and this involvement must be legally designated as complicity in genocide.

• All individuals and entities that have played a functional role, provided support, facilitated, or been complicit in the occupation and genocide in Gaza—the principal perpetrators, supporters, and collaborators—must be ensured accountability through all accessible legal avenues and to the maximum extent permitted by law.

• It must be forcefully emphasized that all states signatory to the Genocide Convention bear a binding obligation to prevent genocide and must conduct their actions accordingly.

• The critical issues surrounding the Rafah Border Crossing and the systematic blockades of humanitarian aid must be analyzed within the context of third-party state obligations, and the principle of the "responsibility of states refusing aid" must be introduced into the discourse with heightened urgency.

• Scholarly and diplomatic reports must be meticulously prepared to counteract the selective application of the human rights regime concerning the Palestinian issue, explicitly highlighting the systemic double standards employed by the international community.

• The deliberate targeting of international institutions and rapporteurs must be addressed concerning the fundamental neutrality and immunity afforded to international organizations, and it must be recalled that assaults against UN personnel inevitably generate international responsibility.

• Türkiye's diplomatic capacity must be strategically utilized in coordinated efforts with civil society, academic institutions, and public bodies to forge a sustained strategy of diplomatic pressure concerning the Palestinian issue. Ultimately, the suspension of Israel's membership from key international organizations and institutions—most critically, the United Nations and its specialized affiliated bodies—must be achieved as a primary diplomatic objective.

• International convoys, maritime shipments, and conscience movements must be robustly supported, and Palestinian solidarity must

be formally institutionalized as a global, justice-based civil solidarity network.

• The Apartheid regime is defined as an institutionalized system wherein one racial group systematically oppresses and dominates another. Unlawful acts directed against a segment of the populace for the explicit purpose of maintaining this oppressive regime constitute the Crime of Apartheid, which falls under the category of crimes against humanity. The actions comprising this crime are prohibited under the Apartheid Convention, the Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (CERD), and the Rome Statute. Given that the State of Israel is a party to CERD, Israeli officials must be prosecuted for their actions against Palestinians under the full scope of this international crime.

• Systematic public information and awareness campaigns must be strategically planned to effectively combat disinformation, and evidence-based boycott policies must be actively promoted. Israel is systematically and deliberately violating the right to life of Gazans, which constitutes a clear transgression of both Islamic legal understanding of the right to life and codified international law.

• Consistent with the Islamic paradigm of justice, the comprehensive struggle must be meticulously executed across three distinct levels:

- **Individual level:** Boycott initiatives, awareness generation campaigns, prayer, and material support drives.
- **Societal level:** Provision of aid through Non-Governmental Organizations (NGOs), official press statements, and public protests.
- **State level:** Application of international diplomatic pressure, initiation of formal legal proceedings, diplomatic calls for action, and calculated efforts toward military intervention.

• The boycott must be strategically expanded and consistently maintained across the individual, societal, and state levels. The primary

objective in individual boycott applications is the termination of financial resources to the antagonistic party, succeeded by the development of indigenous alternative production and support mechanisms. Scholarly studies must be conducted to ascertain the practical possibilities and inherent limitations for the implementation of commercial, political, legal, and military boycotts. Economic sectors where Zionism maintains a documented monopoly within Muslim-majority nations must be precisely identified. The underlying factors preventing effective action in these sectors must be thoroughly researched, and state incentives coupled with robust support from individuals and institutions opposed to Zionism must be strategically provided to surmount these formidable obstacles.

• The protracted blockade imposed on the Gaza Strip disproportionately impacts the civilian population to an extent that cannot be legitimately justified as a military security imperative, and is therefore classified as collective punishment, an action explicitly prohibited under international law. A substantial segment of the international community views the blockade as unlawful collective punishment. The ICJ's provisional measures ruling in 2024 contextualized the systematic obstruction of humanitarian aid within the framework of the "risk of genocide." Within this legal framework, Israel's commission of genocide must be stated unequivocally on every available platform, and its prosecution must be definitively secured.

• The fundamental right to life in Gaza is subject to intense and persistent violations. Practices such as the massacre of innocent civilians, the disproportionate application of military force, and the maintenance of the blockade constitute clear violations of international law and are categorized as war crimes. It is absolutely essential for the international community and the United Nations to undertake strong, neutral, and determined measures to prevent these violations. The proactive utilization of international criminal mechanisms, the uninterrupted delivery of humanitarian aid, and the assurance of strong political will are indispensable conditions for the protection of the right to life in Gaza and

for achieving a permanent resolution to the conflict. Establishing the rule of law will form the bedrock not only for the peoples of the region but also for the preservation of international peace and security. For the attainment of permanent peace, the following indispensable conditions are mandated:

- Formal Recognition of a Free Palestinian State.

- Implementation of confidence-building measures and the deployment of international observer forces to the region.

- Immediate cessation of all attacks against the people of Gaza.

- Accountability under international law for all individuals who committed the crime of genocide.

- Establishment of effective international mechanisms to preempt and prevent human rights violations, particularly concerning the right to life.

• The Zionist policies, siege tactics, and permit systems rigorously pursued by Israel systematically violate the right to health of the Palestinian population. Indeed, the specific cases documented among cancer patients residing in Gaza and the West Bank demonstrate the concrete, and frequently lethal, consequences of these systemic violations and obstructions. The international community must implement mandatory measures and effectively monitor Israel with specialized mechanisms designed to guarantee the right to treatment, thereby eliminating the systemic pressures imposed by the occupying Israeli forces on Palestinians.

• A comprehensive new world peace and security architecture must be conceived and implemented. This new global structure is attainable through the establishment of a powerful, unified organization of states that is founded on the primacy of the rule of law, unequivocally supports the just over the powerful, and accepts the foundational premise that “the world is greater than five” (Dünya beşten büyüktür).

• Israel must not be viewed merely as an independent actor, but rather as an advanced outpost of Western imperialism, and therefore, it is necessary to develop responses to Israeli aggression that will also inflict damage upon Western imperialism. Israel must not be perceived as an independent actor separate from Western imperialism. As was the case during the Gaza genocide, it has generally been Western imperialism that temporarily halts Israel during each of its acts of aggression. For this reason, all responses should be directed more toward the powers behind Israel than toward Israel itself.

• No agreement reached concerning Israel should be considered a final agreement, and one should refrain from having immediate expectations. Due to the ideals of Arz-ı Mev'ud (Promised Land) held by Zionist Jews, as well as the encouragement of Western imperialism, Israel, which has complied with almost no UN resolutions to date, views all agreements it makes not as a final outcome but as an ongoing process.

• Countries neighboring Israel and those within Israel's geographical expansion zone must always remain vigilant regarding Israel's 3D strategy. In the context of its expansion/occupation strategy, Israel has pursued a policy of Destabilization (İstikrarsızlaştırma), De-Islamization (İslamsızlaştırma), and consequently, Depopulation (İnsansızlaştırma) in its target territories since its establishment. Thus, Israel's target geography is being emptied of its population and/or softened for Israeli purposes.

• Countries in conflict with Israel must first possess a manageable political system for themselves.

• The Gaza issue is not merely a confined matter of Gaza, but rather necessitates constant action within the framework of a global justice coalition against global imperialism. Both against the currently dominant Western imperialism and against future Eastern, Northern, or Southern imperialisms, Muslim and oppressed geographies must form power alliances along the axis of global justice coalitions. Such a coalition is an extremely urgent necessity not only for the Israeli threat but also for the potential 3rd World War, which we feel is rapidly approaching and whose preliminary battles we may have already entered.

• Regional partnerships, particularly the construction of a civilian resilience corridor in the Mediterranean basin for Türkiye, are a necessity that is not solely the responsibility of civil society. Mutual recognition, common standards, and collaborative learning programs with civilian actors extending from Lebanon to Greece, from Palestine to Jordan, and from Spain to Italy and Egypt, increase speed and accuracy during times of crisis. Bilateral or multilateral civil society collaborations, joint trainings, cross-border simulations, and mutual accreditation mechanisms scale up capacity while simultaneously reducing security risks.

Responsibilities Incumbent Upon the Organization of Islamic Cooperation (OIC)

• While the OIC organization’s lack of independent military or economic coercive instruments constitutes a weakness, it must be consistently remembered that the organization’s collective rhetoric and coordinated diplomatic action harbor the potential to yield strong results, and this potential must be activated.

• The OIC must form voting blocs within the United Nations and other international forums, prioritize international legal processes (such as the ICJ/ICC), mobilize international media and public opinion to create normative pressure, and, for economic efficacy, persuade member states to generate financial/diplomatic consequences in bilateral relations with the target country (e.g., withdrawal of ambassadors, review of trade/aid).

• The OIC organization must take a series of coordinated normative and practical steps to enhance its deterrence capability.

• The OIC must establish clear, binding, and timely decision-making mechanisms among its members; a common statement of principles and options for sanctions/responses to be applied should be pre-determined with the intention of enabling rapid and harmonized action during every moment of crisis.

• The OIC must adopt a more active and coordinated strategy in the field of international law: it must establish independent truth/investigation commissions that systematically document the claims, provide legal capacity to effectively transfer the evidence obtained to the ICC and ICJ, and persuade member states to act jointly in these processes.

• The utilization of economic-diplomatic instruments must be strengthened.

• Member countries must review their defense and security cooperation to ensure the conditioning of arms sales and military training programs; this constitutes a deterrent measure aimed directly at reducing state-supported military capacity.

• Multidimensional diplomacy must be pursued to generate legitimacy and public pressure in the international arena. The OIC must follow a normative legalization strategy by organizing coordinated campaigns with the United Nations, the European Parliament, the African Union, Latin American blocs, and global civil society.

• Since strategies targeting the private sector generate both economic pressure and reputational cost, the OIC must cooperate in these areas through its member countries.

• Practical steps must be taken to guarantee humanitarian protection and field access: the OIC must establish mechanisms that increase humanitarian coordination capacity on the ground and secure aid corridors; it must persistently raise the protection of humanitarian actors

on international platforms.

• Diplomatic intensifications must be carried out to mitigate political-ideological differences among member states to ensure internal coherence; a strong and continuous OIC policy should be supported by financial incentives, technical assistance, and dialogue programs among the members.

• There must be a clear communication strategy behind the legal and diplomatic moves: the legal basis, objectives, and expected results of the steps taken must be explicitly communicated to the public and international actors.

• The consistency and impartiality of the OIC must be preserved; the perception that the steps taken are arbitrary or entirely related to political interests, which weakens legitimacy both internally and externally, must not be overlooked.

• The OIC must severely challenge Israel through steps such as the application of joint economic sanctions and boycotts, the collective suspension of diplomatic relations leading to international isolation, the organized support of cases filed in courts such as the International Criminal Court (ICC) and the International Court of Justice (ICJ), the cessation of security cooperation by member countries, and the provision of even symbolic collective security support to Palestine.

Consequently;

• With October 7th, Israel has entered a permanent cycle of war. The occupying state, governed by one of the most radical cabinets, is not concealing its theo-political expansion objective. This objective directly concerns not only Gaza and the West Bank but also Jerusalem, Jordan, Egypt, Syria, Lebanon, and even Türkiye via regional balances.

• The Islamic world and the international community are obliged to accurately interpret the new reality that has emerged since October 7th

in light of historical experiences. Identifying the political nexus points of Israel will both strengthen the resistance on the ground and pave the way for strategies that produce sustainable humanitarian solutions. This is a joint responsibility not only of states but also of individuals, non-governmental organizations, and international mechanisms.

• Although the situation in Gaza is grave enough to justify despair, history reveals a truth: the voice of solidarity, justice, and truth has resulted in victory even during the deepest sieges. What is needed today is the political will, legal determination, and humanitarian courage to amplify this voice.

Education and Higher Education File

• Following such extensive devastation, restoring education and training has ceased to be a task that Gaza can accomplish with its own resources. At this juncture, the support of friendly countries, especially Türkiye, is of vital importance.

• Emotional approaches to the topics of Zionism and the Gaza Resistance must be nourished with scientific data, and their construction upon scholarly foundations must be prioritized. Zionism's definition, objectives, and ideological structure must be explained to secondary and higher education students using scientific and scholarly evidence. The Al-Aqsa Flood (Aksa Tufanı) must be transformed into an Intellectual Flood (Fikir Tufanı).

• The historical process, causes, and consequences of the Gaza War of Liberation must be authentically explained to the Turkish society and to people at all educational levels. For this purpose, all resources, both written and digital, must be mobilized.

• A system for mutual recognition (equivalence) of Islamic common diplomas, similar to the Bologna Process, should be developed among universities centered on Palestine and Gaza. Student and academic exchange programs similar to the Erasmus and Mevlana programs should be widely promoted.

• Common curricula (Curriculum Unity and Common Values System) on subjects such as Islamic thought, morality, justice, and human rights should be developed to foster a consciousness of the Ummah.

• Massive Open Online Course (MOOC) services at the vocational

and academic level should be implemented from Türkiye to regional countries via online university networks.

• Regarding language policies; common digital language platforms should be established to encourage the mutual learning of languages such as Arabic, Turkish, and Persian.

• Strategies aimed at training qualified academics must be determined and implemented through joint studies carried out with universities in Gaza. Within this scope, mutual student and academic exchange programs in postgraduate education programs and the implementation of a joint (second) thesis advisor for postgraduate thesis supervision must be realized. Universities with insufficient research infrastructure for applied (laboratory-based) scientific research should be supported by universities with adequate infrastructure through student/academic exchange programs.

• Within the framework of reverse brain drain efforts, Muslim scientists abroad should be encouraged to work in their home countries or in other Muslim countries; in this context, joint policies should be developed among Islamic countries, attractive return and incentive programs should be prepared, and efforts should be made to establish research laboratories with sufficient infrastructure.

• Institutions and academic journals conducting research on Palestine must be strengthened, and new areas of study must be opened. In this sense, the Council of Higher Education (YÖK) and universities need to establish research centers and institutes and create textbooks centered around this issue.

• A "National Academic Network for Palestine Studies" must be established. Through such a network, joint projects, course content, symposiums, and student exchange programs between universities in Türkiye should both diversify academic production and contribute to the Gaza issue gaining a permanent place in the academic and social memory on a national scale.

• A Turkish-Palestinian Friendship University must be established in Gaza.

• TİKA (Turkish Cooperation and Coordination Agency) should continue to undertake the tuition fees of students experiencing economic hardship.

• Palestinian graduates and academics should be enabled to complete their doctoral studies in Türkiye.

• Support for the education of Palestinian university students studying in our country, whose families reside in Gaza, should be continued by undertaking their tuition fees.

• Educational support, social assistance, and bureaucratic facilities for Gazan students in Türkiye should be increased. In addition to providing tuition fee waivers and simplifications in residence permit procedures for Gazan students, universities and relevant ministries should stand by these students with scholarships, psychosocial support, and social programs. The Ministry of Youth and Sports should raise awareness through activities such as youth camps, and the Ministry of National Education should also produce supportive content in schools.

• The Council of Higher Education (YÖK) must call upon universities to accept students who have left Gaza and wish to continue their education in Türkiye as guest students.

• It is both possible and necessary for it to play an active role in the reconstruction of faculties and laboratories that were destroyed in Gaza.

• Temporary classrooms and small workshops should be established to the extent possible in place of the destroyed faculties, and Palestinian academics outside Gaza should be enabled to teach online courses via the internet.

• Joint programs should be organized with universities abroad to encourage successful students to study in different countries for a period, gain expertise, and then return to Gaza.

• Prioritizing the performance of joint academic activities and the training of qualified personnel in determined fields should be planned as a starting point.

• Joint inter-university symposiums, congresses, and workshops should be organized.

• Initiatives should be undertaken to develop theoretical and practical Arabic education opportunities at the secondary and university levels.

• Especially, it must be ensured that Gaza does not entirely lose its engineering expertise and that the knowledge of the new generation is kept alive. This is because Gaza's most urgent need after the war is to rebuild its destroyed infrastructure, and only a well-trained engineering staff will be able to achieve this. Undoubtedly, skilled engineers are needed for reconstruction in every field, from water networks to power lines, from hospitals to destroyed homes. New engineers rising from among the ruined walls must be trained with the determination to illuminate Gaza's future, and they must continue to foster hope and raise Gaza back up.

• Postgraduate theses, scientific articles, symposiums, and workshop studies conducted within universities should examine Palestine's historical heritage, current political dynamics, and social resistance practices from a multidimensional perspective. Furthermore, departments and institutes should be established, and research centers opened, within the scope of Jerusalem and Palestine studies.

Media and Communication File

1. In the Short Term: The Struggle for Digital Truth and the Power of Testimonies

• The high-technology sector has enabled the planning of every Israeli air strike and assassination by manipulating content through algorithms and monitoring them. Furthermore, companies providing cloud computing capacity (cloud capacity) to Israel have furnished the necessary computational power for the perpetration of these crimes. Moreover, social media accounts have attempted to cover up Israel's genocide and occupation, functioning as centers for disinformation. Despite this situation, the perception of Jewry and the Holocaust industry, which were established by spending billions of dollars over decades in the media and cinema sectors, have been shaken by the proliferation of alternative media sources. The massive expansion of the social media sphere, which was intended to corrupt societies, has revealed a dimension that facilitates the production of alternative news, thereby enabling societies to see the truth. This process of revealing the truth must be developed and sustained.

• The most prominent trend in the domain of digital memory must be the execution of the struggle for truth via digital platforms. It must be acknowledged that social media, open databases, and civilian testimony networks are forming a new front outside the traditional battlefields. It should not be forgotten that the most critical risk in this process is the systematic proliferation of disinformation and manipulation. In the case of Gaza, the overshadowing of digital records with fabricated content, which directly impacts both legal processes and public perception, must not be overlooked.

• A "Palestine Digital Memory/Truth Platform" must be established at the national and international levels, and testimonies originating from diverse institutions and individuals must be technically verified and consolidated under a single umbrella.

• The atrocities experienced must be historically documented through "Palestine Digital Archive and Documentation Centers," and these centers must be provided with multilingual access enhanced by metadata.

• An institutional memory where all visuals related to the process are stored must be created.

• By strengthening digital platforms and such databases, the memory dimension of the Palestinian struggle must be rendered permanent and serve as a reference point for academic research, legal processes, and the international struggle for truth.

• These types of digital archives should also be supported by digital security and verification mechanisms compliant with international standards, ensuring the secure, accessible, and practical preservation of data.

• A "Palestine Truth Code" guideline, encompassing standards for data security, transparency, and source verification, must be developed.

• "Palestine Memory Activism" should be disseminated through digital testimony workshops aimed at younger generations.

• The voice of Gaza must be ensured to be heard every day, not solely during periods of conflict, through "Palestine Continuous Broadcast Strategies."

• The lies of Zionism must be thwarted, disinformation instantaneously eliminated, and the Ummah's own digital sovereignty realized through "Palestine Artificial Intelligence-Supported Verification Networks."

• With these steps, the authenticity of information produced in

digital environments must be preserved, and the struggle for truth in the Palestinian context must be reinforced.

2. In the Medium Term: Strengthening Digital Justice and Archiving Processes

• Digital memory must not only preserve testimonies but also shape the digital infrastructure of justice mechanisms. The evidentiary value of digital data in documenting war crimes, human rights violations, and forced migration cases must be progressively enhanced. In this process, appropriate archiving methods, data security, and long-term storage technologies must be employed strategically.

• Documents collected in the Palestinian context should be evaluated not merely as a "memory repository," but also as a digital justice archive that will guide the future of international law. The aforementioned archive should encompass a multi-layered data structure, ranging from visuals to testimonies, and from satellite images to audio recordings. This way, it must establish a sustainable frame of reference in historical, legal, and academic dimensions.

• The "Palestine Digital Memory Archive" should be certified in compliance with international standards, in cooperation with institutions such as the UN and UNESCO.

• A "Palestine Digital Justice Working Group," composed of jurists, academics, and IT specialists, must be established.

• The implementation of ethical protocols in data collection processes in crisis regions and the standardization of document production based on victim consent must be realized.

• The development of independent Palestinian news networks and content production collectives should be supported.

• "Palestine Digital Emotional and Sensory Literacy" and "Young Journalist Training Programs" should be implemented through the

cooperation of institutions such as universities, media schools, NGOs, and the Yunus Emre Institute.

• A Türkiye-centered "Palestine Media School" should be designed through "Media Literacy and Training Programs."

• With these steps, memory should be transformed from a passive recording space into an active instrument of the search for justice.

• This model produced specifically for Palestine should also serve as a precedent for other crisis regions.

3. In the Long Term: Digital Memory Ecosystem and the Construction of Global Consciousness

• The fundamental orientation of digital memory should be the creation of an inclusive digital ecosystem integrated with the common memory of humanity. This ecosystem should aim to utilize technological tools not only for recording and documentation but also for empathy, awareness, and cultural resistance.

• The memory of Palestine should offer the opportunity for experience, not merely reading, through digital museum and VR projects.

• These virtual reality-based projects should offer the user the opportunity to feel the events through the eyes of a witness; thereby, memory should transform from mere information into an emotional and ethical experience.

• A "Digital Memory Network for Crisis Regions" and a "Global Truth Media" must be established. Academic institutions, NGOs, and technology companies in different countries should convene for joint projects.

• A joint "Global Palestine Broadcast Platform" should be considered.

• Automatic verification, visual matching, and content integrity

analyses should be developed through the use of artificial intelligence and data science technologies.

• Digital museum and animation projects should be integrated with educational institutions to instill historical consciousness in new generations.

• Türkiye-centered documentary and film productions should be supported through “Joint Production Funds and Funding Mechanisms” for the promotion of media and broadcasting.

• The collective power of the Ummah must be projected to the world through “International Palestine Media Solidarity,” which will be supported by institutions such as TİKA and the Islamic Development Bank.

• With these steps, digital technologies must be ensured to be used not only for memory storage but also as a tool for collective consciousness construction.

• Thus, the memory of Palestine should acquire a permanent place in the common conscience of humanity.

• The cultural resistance of Gaza must continue to be visible, particularly through social media and digital art. Poems, paintings, short films, and digital content should be rapidly produced both by states and by NGOs. However, to ensure the permanence of this content, which is a short-term proposal, adequate institutional support must be provided, and its prevention from becoming a temporary cultural wave must be ensured. For this purpose, independent cultural networks should be established under the leadership of countries such as Türkiye, Malaysia, Qatar, and Indonesia. Thus, the stories of Gaza should be disseminated on a global scale in a more regular and systematic manner.

• Joint inter-university projects, cultural festivals, and documentary funds should make this resistance more visible. In the long term, perhaps the most vital and the greatest objective for the next fifty years should be the construction of an independent cultural bloc named the "Ummah Cultural Union." This union, by incorporating diaspora communities, should open cultural centers in Western metropolises, organize exhibitions, concerts, and film festivals, and become the voice of Gaza in global arenas. Moving beyond Gaza, this union should disseminate the stories of the entire Ummah on a global scale; it must establish an alternative civilizational stage against the Western-centric culture industry. This stage must constitute the touchstone for the unity of the Islamic world.

• Joint museums and memory spaces must be created, and joint funds, institutes, media production centers, and digital artificial intelligence-supported platforms must be generated in the global sphere.

• A network of cultural institutions named the "Ummah Civilizational Memory" must be established.

• Ummah-centered production funds should be established. The production of documentaries, short films, novels, poetry, and digital content should be supported by these large funds.

• Thematic museums must be established. These museums, to be constructed in cooperation with the Ministry of Culture and non-governmental organizations under the auspices of the Presidency, should take their place in both physical venues and digital platforms.

• A permanent impression must be left in the public memory through the exhibited documents, works of art, interviews, and digital archives. These museums should function as a space of belonging, especially for young people.

• Literary translation funds must be implemented. These funds, to be established through the Ministry of Culture and the publishing sector, must make it possible to convey the stories of Gaza to the world in different languages.

• The translation of novels, poems, and research books from Arabic to Turkish, from Turkish to English, and into other languages must make the voice of Gaza heard by the global intellectual world.

• As a result of this process, it should become possible to ensure the proliferation of cultural accumulation that touches the conscience of the public.

• Gaza Culture and Memory Institutes must be established. These institutes, to be implemented with the support of universities and TİKA, should become the centers of academic production.

• They must record Gaza's cultural memory through seminars, research programs, and field reports, and be able to transfer this information across generations.

• These institutes must also serve as the intellectual engine of the

cultural solidarity of the Islamic world.

• Popular culture production should be ensured. Films, series, and social media content must be produced with the support of media organizations, the Yunus Emre Institutes, and TİKA, ensuring that Gaza reaches the global audience.

• Popular culture must capture the language of the younger generations and carry Gaza's resistance into their daily lives.

• Collaborations with the cultural diaspora must be established. The voice of Gaza must be carried into the global sphere through joint events, festivals, and cultural projects organized under the leadership of Islamic countries and Palestinian diaspora organizations.

• These activities should not merely expand solidarity but must also generate a strong multiplier effect in reinforcing the common spirit of the Islamic world.

• Multilingual digital portals must be constructed. These portals, to be developed by universities and non-governmental organizations, must enable viewers from different parts of the world to directly access the truth about Gaza.

• Video archives, digital exhibitions, article collections, and interactive databases should ensure the dissemination of truth on a global scale and contribute to individuals' progress towards the good in the digital realm.

Health File

1. Short-Term Necessities: Emergency Response and Crisis Management (0–6 Months)

• Securing a Permanent Ceasefire:

- First and foremost, securing a permanent ceasefire must be ensured for the sustainability of on-site healthcare services in Gaza.

- The complete cessation of attacks is a prerequisite for the recovery of the healthcare system.

- The functioning of healthcare workers, hospitals, and ambulances must be secured with international guarantees and observation.

- The security of sustainable electricity/oxygen/water supply at healthcare facilities is required.

• Field and Ship Hospitals:

- New field hospitals must be established with the support of the United Nations and the World Health Organization to alleviate the burden on damaged hospitals and provide rapid intervention for the wounded, and ship hospitals should be deployed for ease of access from the sea.

- One reference hospital must be opened in the North of Gaza and at least 1 field/area hospital in every district.

- Fifty medical points (pharmacy/family health center) to be serviced by professional healthcare workers must be reopened.

- The formation of Mobile Teams is necessary.

• **Humanitarian Aid Corridors:** Uninterrupted corridors must be established through the Rafah border crossing, under international control, to ensure the entry of medicine, medical supplies, clean water, food, and fuel.

• **Evacuation Mechanisms**: The urgent evacuation abroad of the severely wounded and cases of chronic illnesses for which treatment is impossible must be ensured. This process must be carried out in coordination with international organizations such as the Red Crescent, Red Cross, and similar bodies.

• **Rapid Training Programs:** Accelerated training must be provided to volunteer healthcare workers on trauma surgery, first aid, and infectious disease management.

• **Healthcare Personnel Support:** Since most healthcare workers in Gaza are wounded, martyred, or displaced, planning for physicians and healthcare workers must be carried out in needed areas, and volunteer healthcare workers should be assigned, under the supervision of the United Nations, to operational hospitals in Gaza or to newly established field and maritime hospitals.

• **Expert Rotation:** Specialist support must be provided from Türkiye to Gaza, encompassing diagnosis via artificial intelligence-supported telemedicine and online technologies, remote monitoring methods, and virtual assistant applications (e.g., pediatrics, trauma, psychological support).

• **Medical and Healthcare Professional Training:**

- The education process in the health sector should be initiated using distance learning opportunities and online platforms.

- Logistical support, such as the provision of necessary devices for distance learning and uninterrupted internet connectivity, must be ensured.

- Online modules, e-libraries, and digital educational materials to

be used for distance learning should be made accessible to Palestinian students.

- Financial support should be offered to students receiving healthcare education for on-site accommodation and basic living needs.

- Clinical internship opportunities outside Gaza and scholarship programs for these students should be established.

2. Medium-Term Necessities: Reconstruction (6-24 Months)

• **Infrastructure Rehabilitation:**

- The capacity of the 18 partially functional hospitals must be increased.

- The electricity, clean water, sewage, and fuel infrastructure must be repaired with international support.

- Energy security must be ensured by integrating generators and solar energy systems into healthcare facilities.

- At least 1 hospital with an operating room/intensive care unit in every district (Total ≥6–8; prioritizing the reactivation of the north),

- Over 100 professional healthcare teams and a mobile team network must be integrated into the system.

- Prosthetics-Orthotics Production Workshops and Wheelchair/Assistive Device Maintenance Centers must be established for limb losses and permanent disabilities resulting from war injuries.

- Integrated Therapeutic Nutrition Units for Malnutrition management must be established in field hospitals and primary care centers. Active screening and home treatment programs should be initiated through community health workers.

• **Public Health, Epidemic, and Chronic Disease Management:**

- A monitoring network based on essential symptoms must be established in cooperation with the World Health Organization and the

local health authority.

- A Public Health Emergency Operations Center capable of early detection of epidemics and deployment of rapid response teams should be planned.

- Treatment centers for diabetes, hypertension, renal failure, and cancer must be established.

- The medicine supply chain must be reorganized; especially the uninterrupted provision of insulin, antihypertensives, chemotherapy drugs, and dialysis consumables must be guaranteed.

• **Maternal, Neonatal, and Child Health:**

- Special centers for Caesarean sections and delivery services must be established.

- Neonatal intensive care units must be reinforced.

- Vaccination and screening programs must be restarted.

• **Health Human Resources:**

- Support from temporary duty doctors, nurses, and paramedics from regional countries should be sought to compensate for the shortage of healthcare personnel martyred in the attacks.

- Continuous professional training should be provided to local healthcare workers.

- For this purpose, an analysis conducted by the UN refugee agency UNHCR indicates that at least the following number of healthcare workers are needed to establish basic healthcare functionality:

o Physicians: 1,300 (≈5.8/10,000; 25% of the total 23/10,000 assessed as physicians)

o Nurses: 3,050 (≈13.9/10,000)

o Midwives: 760 (≈3.5/10,000)

o Community health workers: 2,200–4,400 (Based on 1–2/1,000 band; ~3,300 is reasonable for planning).

• **Medical and Healthcare Professional Training:**

- Sustainable collaborations should be established between higher education institutions in the health sector in Palestine and international academic institutions.

- Digital platforms must be reinforced, and access to online resources must be made adequate.

- Secure online theoretical and performance-based examination systems should be established.

- The basic and clinical laboratory infrastructure of the remaining healthcare institutions should be improved.

- Student and faculty exchange programs should be developed.

3. Long-Term Necessities: Reconstruction and Sustainability (2 Years and Beyond)

• **New Health Infrastructure:**

- Modern hospitals must be constructed, particularly in the north and center of Gaza.

- Primary healthcare centers should be planned to allocate one center for every 50,000 people.

- Psychiatric and rehabilitation hospitals must be opened.

- For the long-term continuity of the healthcare system, 1,960 Physicians, 6,360 Nurses, 1,470 Midwives, and 3,300–4,400 Community Health Workers are needed (This should reach a total threshold of 44.5/10,000, with 20% physicians / 65% nurses / 15% midwives).

- Additionally, there are serious labor force needs for the auxiliary and support healthcare personnel listed below;

o Paramedic/ambulance personnel: 700–900 Full-Time Equivalent (FTE) in the basic scenario (to cover continuous referral and 24/7

ambulance service).

o Pharmacist + pharmacy technician: 8-10% of the core clinical FTE (fundamentally ~400-500).

o Lab technician/specialist: 8–10% of the core clinical FTE (≈ ~400–500).

o Radiology technician: 3–4% (≈ ~150–200).

o Biomedical engineer/technician: 2–3% (≈ ~80–150).

o PMR/occupational therapy/prosthetics-orthotics: 5–6% (≈ ~250–350).

- The establishment of 15–18 hospitals and more than 150 primary healthcare centers, partially/fully operational; blood banks, oxygen production facilities (2–3 points), regional laboratories (at least 3 reference labs for 5 districts) is necessary.

- In addition to all these, medical points must be established in war-affected neighborhoods, in prefabricated/tent-container structures or repaired small buildings, capable of providing 24-hour service, with a minimum of 1 responsible physician, 2-3 nurses/paramedics, 1 midwife, and 1 pharmacy.

• **Psychosocial Support:**

- Community Mental Health Centers and Field Psychology Teams must be established to meet the needs of more than 485,000 individuals exposed to trauma.

- Special psychosocial support programs should be created for children and women affected by the war.

• **Health Education and Academic Structuring:**

- Sufficient health education institutions must be reconstructed according to the population size.

- Clinical and laboratory facilities that enable on-site internship

and practice must be provided.

- Faculty training programs should be implemented with the support of international stakeholders.

- Joint course materials and curricula on healthcare professional training during crisis periods should be developed.

- The experience of Gaza must be ensured to be reflected in the global health education curriculum.

• **Digitalization in Health:**

- An electronic patient record system must be established.

- Support from specialists outside the region should be accessible through telemedicine applications.

• **Toxic Residues of War and Environmental Health:**

Occupational health and safety protocols must be developed for the long-term health effects of inhaling asbestos and other toxic dust from demolished buildings and for the physical threats posed by unexploded ordnance.

Humanitarian and Economic Aid File

• Policies targeting the needs of both our brothers and sisters in Gaza and Palestinians residing in Türkiye must be determined by both central public institutions and local administrations. Areas where actors such as the Ministry of Family and Social Services, the Ministry of Youth and Sports, the Ministry of National Education, and the Ministry of Health can play a direct role must be identified at the level of public institutions. Psychosocial support mechanisms must be activated, and channels for moral support and solidarity should be opened for Palestinian families in Türkiye who have lost relatives in Gaza or been affected by the attacks. The Ministry of Youth and Sports should provide motivation to Palestinian youth through camps, solidarity events, and scholarships; the Ministry of National Education should offer educational facilities, and the Ministry of Health should provide special facilities for Palestinian children, women, and the elderly in treatment opportunities and emergency medical aid. Furthermore, there are hundreds of Palestinian students, migrants, and academics in Türkiye. The tragedy in Gaza directly reflects upon their lives; the loss of relatives, difficulties in education and livelihood create significant pressure. The Directorate General of Migration Management should provide residence facilities, YÖK should attract qualified Palestinian academics to Türkiye, universities should offer scholarships to students through their own foundations, and the ties established with the diaspora should be strengthened. Higher education institutions in Türkiye, like Mardin Artuklu University, need to pursue educational policies centered on Palestine, and YÖK needs to disseminate course content related to Palestine across all universities.

• It is necessary to rapidly provide guidance for Gazans in our country that is appropriate to their sociology and capabilities.

• The constitutional groundwork must be prepared now for the establishment of similar institutions in Gaza to those established institutions in Türkiye (such as worker-civil servant unions, aid associations, youth foundations, business associations, academic associations, press and publication associations, cinema and TV associations, etc.). Subsequently, the legal foundations for these institutions must be prepared in the laws they will enact.

• A basis must be prepared for the urgent needs of the ministries in Gaza to be resolved quickly at the level of the Turkish state, without being delayed by inter-state bureaucratic processes.

• In this context, it is important, for example, for association members to voluntarily go and transfer knowledge and experience on-site.

• A comprehensive reconstruction program aimed at infrastructure and economic revitalization must be executed.

• Work aimed at the easing of international sanctions, the increase of humanitarian aid, and the strengthening of local administrations must be carried out.

• Within the scope of the powers offered by the Municipal Law, local administrations must both deliver humanitarian aid to Gaza and provide material/moral support to Gazans residing in their provinces.

• They should increase educational scholarships, social programs, and morale-boosting activities included in this support. Furthermore, they must establish institutional solidarity with Gaza through sister city applications; they should develop joint projects in the fields of development, health, education, and social services.

• It should be recognized that the authority to provide social support to migrants and students within the framework of the Municipal Law allows for the establishment of direct aid mechanisms for Palestinians.

• Municipalities must keep the public agenda alive by publicizing Israel's inhumane massacre on billboards and advertisements, naming

streets and avenues after Jerusalem and Gaza, and naming children's parks after the innocent Gazan children who were massacred.

• The boycott of Israeli-origin products and software must be continued in a sustained manner at the individual, societal, and state levels.

• Consultancy from Turkish municipalities must be provided in Gaza, which has suffered destruction, concerning property issues, debris/rubble removal, infrastructure, and construction matters.

• Property law must be specifically studied. Incentives should be issued in priority areas. The build-operate-transfer model implementation should be realized.

• Experienced human resources, consisting of individuals, institutions, architects, and engineers with expertise in TOKİ (Housing Development Administration of Türkiye), urban transformation, and earthquake mitigation experience, must be enabled to go to Gaza.

• It is necessary to rapidly contribute to this process in various dimensions through workshops, cooperatives to be established to help Gazan people hold onto social life, good agricultural practices combined with the identification of fertile lands, vocational training courses, and so on.

• The convoys that will follow the SUMUD Flotilla should be viewed not merely as a humanitarian aid activity but as an initiative representing human dignity, and they should be strongly supported at every level (individual, society, state).

• It must be emphasized that any approach toward the convoys that includes a "but" is contrary to the conscience of humanity.

• For the continuation of Türkiye's multi-actor humanitarian aid efforts towards Gaza, both the humanitarian aid funds must be strengthened, and diplomatic pressure against the Zionist occupation regime that obstructs the aid must be increased.

• Türkiye must continue to engage in political and legal initiatives

at the international level to overcome the blockade and restrictions, not merely by sending humanitarian aid.

• Regarding the evacuation and support of Gazan patients and their companions from Gaza, shelter, health, and psychosocial support should be offered to those evacuated. Readiness must be maintained against new “potential evacuations” once permanent peace is secured.

• Furthermore, psychosocial support must be provided in a manner appropriate to the cultural structure of the Gazans.

• The humanitarian crisis in Gaza is not merely a regional but also a global area of responsibility. In this context, it is critically important for the international community to fulfill both its legal and moral obligations. In this scope;

o The complete lifting of the blockade is essential for the people of Gaza to access living conditions worthy of human dignity.

o Vital humanitarian aid materials such as food, medicine, clean water, and energy must be delivered to the region without encountering any obstacles.

o Commercial areas, markets, and basic infrastructure must be repaired to enable the revitalization of economic activities.

o The continuation of an urgent, constant, and internationally guaranteed permanent ceasefire must be ensured to prevent the crisis from deepening further.

o International organizations must establish an effective monitoring and reporting system on the ground to protect human rights.

o Microfinance, employment, and training programs should be implemented to support households in rebuilding their livelihoods.

• All these dimensions of social policy, diaspora, and local actors must also be compatible with the historical and cultural codes of Turkish society.

• The Turkish society, which has been known for centuries for qualities such as benevolence, patronage of the oppressed, and generosity, must make these genetic codes visible in the Palestine issue, which should not only support the foreign policy discourse but also strengthen intra-societal solidarity.

Science, Technology, and Engineering File

• The primary goal of the units that develop scientific and technological solidarity, determine strategies, and implement these strategies through platforms such as the Organization of Turkic States and the Organization of Islamic Cooperation should be to conduct scientific studies that will end the genocide in Palestine and Gaza.

• Joint digital libraries and data banks for data, analysis, and scientific knowledge concerning the Ummah of Muhammad, named the "Islamic Scientific Research Portal," must be established.

• Cooperation should be established in areas such as renewable energy, petroleum products, defense industry, artificial intelligence, health services and health technologies, water management and purification, agriculture and food technologies, pharmaceuticals, biotechnology, vocational technical education, and on-the-job training programs.

• Projects related to local material technologies and low-cost housing prototypes for the reconstruction of areas destroyed in the Gaza attacks should be studied, and cooperation with relevant parties should be sought. In this regard, joint R&D and implementation projects must be realized with Turkish construction/infrastructure companies.

• "Regional Technology Bases" and "Joint R&D/Innovation Centers," similar to technology bases in Türkiye such as information valleys, health valleys, etc., which include joint artificial intelligence research centers, must be established.

• Sufficient resources must be allocated for the studies to be carried

out in the R&D and innovation centers to be established, and an "Islamic World Science and Technology Fund" should be created for resource provision.

• Countries with high oil and natural gas revenues should support this fund in terms of capital; and countries with high populations and well-trained qualified human capital should contribute to this formation with their human value.

• Information obtained from these centers and relevant to the industry should be patented and transformed into a common economic value.

• Technoparks established in Islamic countries should be digitally unified under an "Islamic Countries Technoparks Network."

• The companies operating in these technoparks should engage in effective cooperation in both R&D and innovation activities, as well as production and marketing activities.

• Thematic technoparks or information valleys, such as "Artificial Intelligence Specialization Technoparks" focusing on artificial intelligence, should also be established in specific countries.

• A joint "Islamic World Patent and Registration Office" that will ensure intellectual property protection must be established.

• Cooperation should be established for the development of efficiency and quality-based policies in the production of goods and services in public and private sector institutions. To achieve the goals in these areas, the Ahi Brotherhood (Ahilik) in Islamic Culture and the Quality System in Ahi Brotherhood (by also referencing certain standards developed in the field of quality in our modern age), which is one of the finest products of Islamic culture and civilization, must be implemented.

1. Short-Term: Supporting Societal Steadfastness, Documenting the Truth, Security, and Coordination

• Turkish Muslims must establish technical teams in various fields to develop solutions for the problems in Gaza. To ensure the permanence and effectiveness of activities directed towards Gaza, it is important to establish a multi-actor coordination structure. For this purpose, the "Gaza Technical Teams Platform" should be founded, bringing together non-governmental organizations, professional chambers, and academic institutions in Türkiye. The Platform must form expert teams in thematic areas such as education, health, infrastructure, economy, administration, and social rehabilitation, and produce periodic reports based on field knowledge. In this way, overlapping efforts will be prevented, and a holistic ground for solidarity will be created toward common objectives. In the long run, this structure should also constitute the institutional framework of the "Türkiye-Centered Islamic World Technical Solidarity Model."

• Joint workshops should be conducted with specialized Turkish NGOs to develop projects targeting field needs.

• Turkish NGOs must be reminded of the urgent necessity to carry their respective fields of work to Gaza, whatever they may be. In this context, it must be ensured that NGOs establish a Gaza unit within their structures and continually sustain their work centered around the Gaza agenda.

• One of Israel's most important strategies in Gaza is mass

displacement (tehcir). Displacement is not merely a demographic engineering initiative but also the construction of a “new occupation order” that will determine the region’s future. In this context, the primary responsibility of NGOs should be to support the people of Gaza in every area and increase their resilience to prevent displacement. Furthermore, the forced re-displacement of Palestinians in refugee status—especially those living in regional countries—must be absolutely prohibited. The failure to prevent displacement will lead to the destabilization of not only Gaza but the entire region through occupation and forced migration waves. Humanitarian aid such as food, shelter, health, clothing, and cash support not only improves basic living conditions but also contributes to the prevention of mass displacement plans. In this context, NGOs in Türkiye must increase their campaign capacity, mobilize all segments of society, and strengthen the awareness of humanitarian, Islamic, and conscientious responsibility.

• NGOs should establish closer cooperation with international humanitarian networks, utilize digital campaign methods more effectively, and develop creative solidarity models that specifically mobilize younger generations. Through such initiatives, the resilience of the people of Gaza should be strengthened, and civil society in Türkiye should also be helped to re-establish its ties with the community.

• The Gaza issue must create a powerful civil solidarity mobilization in the Islamic world. Aid campaigns, protests, and volunteer activities should be further highlighted as tools that increase societies’ sensitivity to the issue. The civil solidarity capacity of the Ummah must progressively institutionalize through NGOs and create a sustainable sphere of social impact.

• In the short term (0–12 months), security protocols in civil structures should be standardized, permanent core teams for crisis communication should be established, and coordination platforms should be made operational. Simple but applicable rules seen as solutions here, such as single-channel verification for processes and goals, clear

job descriptions, regular summary briefings, and post-event evaluation reports, must be internalized.

• It should be remembered that the most important role of the Gaza Tribunal (Gazze Mahkemesi) and similar initiatives in the short term is the documentation of the truth. Under conditions where states and official institutions remain silent, civil society organizations must collect evidence, record testimonies, cooperate with academia and media to create visual and written archives, deploy technological tools, and strengthen international solidarity networks. This should form a fundamental resource not only for today's testimony but also for tomorrow's struggles for justice. In the short term, these efforts should be viewed as a prerequisite for raising awareness in the international public and compelling states to take action.

• Considering the change in the institutional structure and activities of Islamic NGOs in Türkiye, the platform experience such as the National Will Platform (Milli İrade Platformu), the Education Support Platform (Eğitime Destek Platformu), etc., which began with problems like the February 28 period and the coefficient barrier, must produce newer and more authentic models qualitatively and functionally during the Gaza process. These efforts should be seen as an opportunity for the internationalization of NGOs. This understanding, which we mentioned, should be viewed as significant steps toward the global vision of "being a community raised from among humanity, calling to good and enjoining against evil."

2. Medium-Term: Breaking the Resistance and the Embargo, Constructing Alternative Norms, Specialization, and Policy Development

Israel's severe embargo on Gaza must be broken, and the resistance must be supported multidimensionally. The embargo, which is a form of collective punishment contrary to international law and constitutes the biggest obstacle to humanitarian aid initiatives, must be voiced on every platform. Turkish civil society must continue to mobilize global public

opinion with initiatives aimed at physically breaking the embargo, as seen in the examples of the Mavi Marmara and Sumud Flotilla.

• Based on the Global Sumud Flotilla experience, Turkish civil society must accept that solidarity is not an emotion but an architecture. The spirit of solidarity must be designed and built upon rules, capacity, knowledge, and trust. Furthermore, it must be known that being effective and remaining legitimate are not alternatives to each other.

• Properly designed security and coordination must make specialization and policy production possible in the medium term; and the sum of these must be known to transform into permanent capacity and regional partnerships in the long term. If these three layers are designed to feed each other, it should be remembered that Turkish civil society will also assume a foundational role in the construction of a more just and secure regional order.

• Civil society must integrate not only humanitarian aid but also diplomatic pressure and media campaigns into its work. The illegitimacy of the embargo must be continually kept on the agenda through international legal mechanisms, initiatives at the UN level, and cooperation with regional actors. Furthermore, by acting in coordination with diaspora communities, the embargo must be exposed as a global humanitarian shame.

• In the medium term (12–36 months), specialized clinical units in the fields of law, communication, psychosocial support, and data should be established within the framework of specialization and policy development; and policy notes, strategy documents, and legislative proposals should be written from the evidence produced by these units. In this phase, NGOs should deepen institutional partnerships with universities, bar associations, professional chambers, and municipalities.

• Specialization must primarily manifest in legal and technical fields. International humanitarian law, maritime law, civil-military relations, sanctions compliance, cross-border humanitarian aid regulations, strategic

litigation processes, and evidence-based monitoring-documentation methodologies for the entire process should be listed as priority areas for specialization.

• A second cluster of expertise should form around communication and information technologies. Information should be confirmed with open-source intelligence, which can be defined as the collection, analysis, and evaluation of information obtained from publicly accessible sources; counter-disinformation efforts, data visualization, secure data storage, and the ethical construction of the public narrative to be created about the entire story must emerge as the main components of the communication and information technologies cluster.

• Regarding policy development, it is necessary to convert global civil society experiences, concrete observations from the field by local actors who are stakeholders of this experience, into technical notes, and to carry these notes to national legislative proposals, local implementation/recommendation guides, and international platforms through democratic mechanisms. Regular, document-based contacts to be established with commissions that can be seen as the kitchen of parliaments, relevant ministries, local administrations, professional chambers, and judicial actors; policy notes to be submitted to the EU, Council of Europe, and UN mechanisms; and examples of good practice to be shared on regional platforms can take Turkish civil society out of a merely reactionary position and make it a stakeholder in policy architecture. In the subsequent process, the Turkish civil society ecosystem must be transformed, and the variable that will determine success in the medium term must be evidence-focus. The expression “data, not assertion; finding, not slogan” can be accepted as the code for transformation and success in civil society.

• The effort to establish an alternative legal language should be sustained through initiatives like the Gaza Tribunal. The failure of official mechanisms to function should not prevent civil society from developing its own norms. At this point, all work done should not be seen as merely symbolic; the reports produced should serve as resources for academic

studies, media debates, and civil society reports. It must not be forgotten that all work carried out by NGOs will be examined as case studies in future university courses, international law seminars, and even journalism training. These efforts should not only open an alternative space to the existing order but also possess the potential to transform this order.

3. Long-Term: Global Intifada, Rebirth, Functions of Institutionalizing Global Conscience, Achieving Permanent Capacity, and Producing Regional/Global Partnerships

The Gaza crisis must trigger a global rebirth of civil society. The transformation of Zionism into a global mechanism of oppression must be viewed as a common issue for all humanity, not just for Palestinians. In this context, civil society must construct a global Intifada spirit through boycott, sanction, and awareness campaigns.

• Global campaigns against mass displacement must be widely disseminated. The silence of civil society in this area contributes to Israel's success in turning its occupation strategy into a success story. Therefore, the fight against displacement is one of the areas where civil society will re-establish its raison d'être at both the humanitarian and political levels.

• The fragmented structures of NGOs in Türkiye must unite, common platforms must be formed, and a new solidarity network must be established on a global scale, breaking free from state dependency. It should be considered that despite the establishment of umbrella organizations under different names, complete unity has not been achieved. It should be known that such a rebirth will enable the re-activation of civil society against not only Gaza but all regional crises. Otherwise, it must not be overlooked that if the current trend of passivity deepens, the long-term disempowerment of civil society and its dissolution in the shadow of the state will be inevitable.

• In the long term (36 months and beyond), a civil society architecture that is gathered under an umbrella consortium, operates

with common standards, is integrated into regional networks, and is financially diversified, must be made possible. At this stage, independent auditing in governance, transparency technologies in financing, and mutual recognition mechanisms in the region should be implemented as a package.

• In the long term, the issue must evolve into permanent capacity and regional partnerships. Permanent capacity must be initiated with institutional memory. The next issue should be securing financial sustainability, which is the key element of permanent capacity. At this point, the concept that the Turkish civil society ecosystem needs to prioritize should be impact investment. In this regard, the donation base should be expanded, and, more importantly for financial sustainability, grant dependency should be reduced.

• In the long term, initiatives such as the Gaza Tribunal and ANFİDAP, for example, must be institutionalized. In this context, they must evolve into a "network of conscience tribunals" with permanent secretariats, financial independence, and international recognition in the future. This should be viewed as civil society becoming a permanent subject in the international order. It must be grasped that such institutionalization signifies more than temporary initiatives focused on a specific conflict.

• The culture of global solidarity must be strengthened. The events in Palestine must be documented and find resonance in a vast network extending from Latin America to Africa, Asia to Europe. Thus, civil society organizations in different geographies should learn from each other, share their experiences, and develop a common language of justice. This language must appeal to consciences much more powerfully than the official documents of international law. It must not be forgotten that people's awareness of what is happening in Gaza is directly linked to the success of such solidarity networks.

• Structures that build social memory, ensure intergenerational transfer, secure documents with the possibilities offered by technology,

and make solidarity networks permanent on a global scale must be brought forth. Artificial intelligence-supported verification systems, digital archiving technologies, and blockchain-based security measures must be the future tools of such institutions. In this way, a ground should be created where neither the denial of the crimes committed is possible nor the pursuit of justice is entirely left to the discretion of states.

Contributors

1. Prof. Dr. Abdulkadir MACİT, Kocaeli University
2. Prof. Dr. Abdullah İNCE, Sakarya University
3. Prof. Dr. Abdulvahab ÖZSOY, Atatürk University
4. Prof. Dr. Adnan MEMDUHOĞLU, Siirt University
5. Prof. Dr. Ali Güneş, Kırşehir Ahi Evran University
6. Prof. Dr. Faruk TAŞÇI, Istanbul University
7. Prof. Dr. Feridun BİLGİN, Gaziantep Islamic Science and Technology University (GİPTU)
8. Prof. Dr. Furkan KARABEKMEZ, Ankara Medipol University
9. Prof. Dr. Hamdullah ÇUVALCI, Karadeniz Technical University
10. Prof. Dr. İbrahim ÖZCOŞAR, Mardin Artuklu University
11. Prof. Dr. İsmail ŞAHİN, Bandırma Onyedi Eylül University
12. Prof. Dr. Kadir SANCAK, Gümüşhane University
13. Prof. Dr. Kudret BÜLBÜL, Ankara Medipol University
14. Prof. Dr. Metin GÜMÜŞ, Marmara University
15. Prof. Dr. Mustafa Irmak, Samsun University
16. Prof. Dr. Mustafa Kasım KARAHOCAGİL, Kırşehir Ahi Evran University
17. Prof. Dr. Orhan GÜRSU, Burdur Mehmet Akif Ersoy University
18. Prof. Dr. Orhan KOÇAK, Istanbul University
19. Prof. Dr. Ömer KORKUT, Çukurova University
20. Prof. Dr. Recep Orhan ÖZEL, Amasya University
21. Prof. Dr. Salih KESGİN, Samsun University
22. Prof. Dr. Sebahattin ÇEVİKBAŞ, Muğla Kıtkı Koçman University
23. Prof. Dr. Yusuf ŞAHİN, Ankara Hacı Bayram Veli University
24. Prof. Dr. Vatan KARAKAYA, Istanbul Yıldız Technical University
25. Prof. Dr. Zekeriya YERLİKAYA, Kastamonu University
26. Assoc. Prof. Dr. Abdulgani BOZKURT, Recep Tayyip Erdoğan University
27. Assoc. Prof. Dr. Abdullah AYDIN, Niğde Ömer Halisdemir University
28. Assoc. Prof. Dr. Abdullah DAĞCI, Karamanoğlu Mehmetbey University
29. Assoc. Prof. Dr. Ali Osman KARAOĞLU, Yalova University

30. Assoc. Prof. Dr. Aytaç AYDIN, Ankara Yıldırım Beyazıt University
31. Assoc. Prof. Dr. Bekir GÜNDOĞMUŞ, Bandırma Onyedi Eylül University
32. Assoc. Prof. Dr. Ercan ŞEN, Afyon Kocatepe University
33. Assoc. Prof. Dr. Harun BEKİROĞLU, İnönü University
34. Assoc. Prof. Dr. Kamuran GÖKDAĞ, Mardin Artuklu University
35. Assoc. Prof. Dr. Mehmet AĞIRMAN, Istanbul Medipol University
36. Assoc. Prof. Dr. Mehmet ONUR, Hatay Mustafa Kemal University
37. Assoc. Prof. Dr. Mervan SELCUK, Sakarya University
38. Assoc. Prof. Dr. Muhammed MARUF, Ahi Evran University
39. Assoc. Prof. Dr. Muhammed YEŞİLYURT, Izmir Kâtip Çelebi University
40. Assoc. Prof. Dr. Mukadder Arif YÜKSEL, Ardahan University
41. Assoc. Prof. Dr. Mustafa GÜNERİGÖK, Sakarya University
42. Assoc. Prof. Dr. Nurettin MENTEŞ, Dicle University
43. Assoc. Prof. Dr. Ramazan ÖNAL, Erzincan Binali Yıldırım University
44. Assoc. Prof. Dr. Şuayip SEVEN, Social Sciences University of Ankara (ASBU)
45. Assoc. Prof. Dr. Turgut AKYÜZ, Gümüşhane University
46. Assoc. Prof. Dr. Yasin SÖĞÜT, Giresun University
47. Assoc. Prof. Dr. Yaşar KAHRAMAN, Sakarya University
48. Assoc. Prof. Dr. Yunus KAPLAN, Van Yuzuncu Yil University
49. Assoc. Prof. Dr. Yusuf Erdem GEZGIN, Marmara University
50. Dr. Abdulaziz KIRANSAL, Mardin Artuklu University
51. Dr. Abdurrahman ACER, Recep Tayyip Erdogan University
52. Dr. Ahmet KOROGLU, Istanbul University
53. Dr. Ahmet POLATOGLU, Ataturk University
54. Dr. Batuhan USTABULUT, Yalova University
55. Dr. Cihat Öztürk Kırşehir Ahi Evran University
56. Dr. Cihat OZTURK, Ankara Yildirim Beyazit University
57. Dr. Enes GUL, Inonu University
58. Dr. Ibrahim OLGUN, Recep Tayyip Erdogan University
59. Dr. Katip KORKMAZ, Karadeniz Technical University
60. Dr. Kiyasettin ARSLAN, Akdeniz University
61. Dr. Lütfü ÇAKIR, Istanbul Commerce University
62. Dr. Mehmet Ali BOLAT, Istanbul Sabahattin Zaim University
63. Dr. Mehmet Ali YÜKSEL, Manisa Celal Bayar University

64. Dr. Nihat FIRAT, Erzincan Binali Yıldırım University
65. Dr. Şenel SARSIKOĞLU, Kastamonu University
66. Dr. Tahsin HAZIRBULAN, Kırşehir Ahi Evran University
67. Dr. Ümmet Soydemir, Kahramanmaraş İstiklal University
68. Dr. Yahya ARSLAN, Çankırı Karatekin University
69. Dr. Yunus ÇOLAK, Kırklareli University
70. Dr. Yunus Emre AYDINBAŞ, Ankara Hacı Bayram Veli University
71. Dr. Yusuf Ziya KURTULUŞ, Sinop University
72. Dr. Halid Hallaf, Samsun University
73. Res. Asst. Sıbğatullah BARAN, Bursa Uludağ University
74. Abdulhamit GÜLER, Istanbul Cinema House
75. Bilali YILDIRIM, Author & Screenwriter
76. Celaleddin DURAN, Center for International Relations and Diplomacy (MID)
77. Erol ERDOĞAN, Advisor to the Minister of National Education
78. Halit BEKİROĞLU, Former President of ÖNDER
79. İsmail Mansur ÖZDEMİR, YTB & ANFİDAP
80. İzzet ŞAHİN, IHH & Digital Memory Center
81. Muhammed ALFADL, MEDICS International Medical Aid Association
82. Mustafa ÇUHADAR, Cihannüma Magazine Editorial Board Member
83. Mustafa KARAHANCI, Cihannüma Secretary General
84. Tahir Şahin, Samsun Directorate of National Education

GAZZE RAPORU

ÖNGÖRÜLER, TEKLİFLER VE ÇÖZÜMLER

تقرير غزة التوقعات والمقترحات والحلول

GAZA REPORT
FORESIGHTS, PROPOSALS AND SOLUTIONS

CİHANNÜMA